

Maar

De herziening van de Militaire Onderwijswet. De Koninklijke Militaire Academie.

DOOR

J. C. LOGGER,

Generaal-Majoor b. d. Oud-Inspecteur van het Militair Onderwijs.

(Vervolg van blz. 72).

V. De practische opleiding van den a.s. beroepsofficier.

Men onderscheidt bij de opleiding van den beroepsofficier gewoonlijk een *practisch* en een *wetenschappelijk* gedeelte.

Onder de practische opleiding wordt dan verstaan dat gedeelte van het onderwijs, dat ten doel heeft den officier geschikt te maken voor het oordeelkundig kunnen uitvoeren van hetgeen in de reglementen en voorschriften is vermeld en om in gevallen, welke daarin niet zijn aangegeven, met volledige kennis van zaken te kunnen optreden; de opleiding omvat dus ook het onderricht in het kennen en begrijpen van de reglementen en voorschriften, terwijl mede daartoe moeten worden gerekend: de beoefening van de gymnastiek, het schermen en de sport ter ontwikkeling van het lichaam, alsmede alles wat gerekend moet worden om te kunnen zijn: instructeur, voorganger en militaire opvoeder. De wetenschappelijke vorming heeft ten doel den a.s. officier in algemeen militairen zin te ontwikkelen, zoodat zijn blik in militaire aangelegenheden wordt verruimd en bij hem de gronden worden gelegd voor latere studie, zoodanig dat hij in de hoogere rangen in staat is om mede te werken aan hetgeen voor een goed gebruik en voor de ontwikkeling van de krijgsmacht, met alles wat daarbij behoort, kan worden vereischt.

Er bestaat intusschen een nauw verband tusschen de hier beschouwde twee gedeelten van de opleiding, omdat de reglementen en voorschriften tenslotte voor een zeer groot deel het uitvloeisel zijn van wetenschappelijke studie, zoodat een militair wetenschappelijke ontwikkeling mede dienstig is om de bedoeling van hetgeen in die reglementen e. d., is voorgeschreven, te kunnen doorgronden en oordeelkundig te kunnen toepassen; toch is het mogelijk beide gedeelten afzonderlijk te beschouwen. De wetenschappelijke opleiding zal het onderwerp uitmaken van een afzonderlijk hoofdstuk; hier gaat het om de practische opleiding.

Naar den grondslag, waarop voor de K.M.A. het thans geldende lesprogramma is opgemaakt, is als gemiddelde voor practische opleiding bij de verschillende wapens noodig ongeveer anderhalf jaar — verdeeld over drie studie jaren — dus in algemeenen zin, wordt bij een opleiding van drie jaar, de helft daarvan besteed aan de practijk, indien daaronder ten minste wordt begrepen, hetgeen ik hier boven heb aangegeven. Gelet op de reeds thans verkregen resultaten en de verbeteringen, welke daarvoor hier zullen worden aangegeven, acht ik verlening van dien tijd onnoodig.

In het algemeen kan een goede practische geschiktheid, in welk vak of betrekking ook, eigenlijk alleen worden verkregen door routine, dus door de leerling vele malen in omstandigheden te plaatsen, waarbij hij gedwongen wordt tot het nemen van een besluit of het uitvoeren van een handeling; in het bijzonder geldt dit voor de functie van troepenaanvoerder, omdat deze moet beschikken over een groot verantwoordelijkheidsgevoel, wil hij een goed commandant kunnen zijn. Dit gevoel kan bij vele menschen eerst worden verkregen, wanneer zij voor zich zelf zeker zijn van hunne handelingen, waarvoor een doen en nog eens doen niet kan worden ontbeerd. Theoretische beschouwingen kunnen daarop maar voor een deel invloed uitoefenen. Daarom vereischt een, in alle opzichten, goede practische opleiding zeer veel tijd, welke in geen enkele militaire onderwijsinrichting beschikbaar kan worden gesteld, wil ten minste de opleidingstijd niet buitengewoon verlengd moeten worden; een betrekkelijk groot aantal leerlingen moet toch tegelijk worden opgeleid, zoodat het aantal beurten, waarbij eenzelfde leerling als commandant kan optreden, betrekkelijk gering is. Maar er moet niet worden vergeten, dat een a.s. beroepsofficier, eenmaal officier zijnde, meer dan voldoende gelegenheid heeft om, onder leiding van zijne commandanten, zich verder in practischen zin te bekwamen, zoodat ten aanzien van de mate van practische geschiktheid bij het officier worden, daarmede zeker rekening kan worden gehouden. Het komt er bij de opleiding eigenlijk meer op aan om goede grondslagen voor het verkrijgen van practische bekwaamheid te leggen, zoodanig, dat deze later in goede richting tot volle ontwikkeling kunnen worden gebracht. Ik acht het noodig op dit punt nog eens de aandacht te vestigen, omdat er wel eens een streven bestaat, vooral na den laatsten oorlogstijd, waarin de practijk zoo sterk naar voren is gekomen, om aan de practische geschiktheid van den pas benoemden beroepsofficier te hooge eischen te stellen, terwijl dit ook wel eens het geval is van de zijde van het Indische leger, terwijl juist voor dat leger de practische opleiding hier te lande zoo bijzonder moeilijk is.

Dat inderdaad het Indische leger aandringt op groote practische geschiktheid is niet te verwonderen, omdat dit leger plotseling kan worden gesteld voor gevallen, waarin gewelddadig moet worden opgetreden, maar het is nu eenmaal niet goed mogelijk om in Nederland den practischen dienst van den Indischen officier naar den eisch te doen aanleeren door jongelieden, waarvan velen volslagen onbekend zijn met de toestanden van het Indische land en volk; hier te lande kunnen Indische terreinen en toestanden slechts op onvolkomen en dikwijls, althans voor oningewijden, slechts op bedriegelijke wijze worden nagebootst, waardoor het gevaar kan ontstaan, dat denkbeelden en inzichten worden verkregen, welke verkeerd zijn. Een en ander geeft er aanleiding toe, om, zooals reeds is gezegd, de eischen van practische geschiktheid bij het officier worden niet te hoog te stellen, onder voorbehoud, dat er bij den troep zelve, zoowel hier te lande als in Indië voor de verdere

practische vorming van den jongen officier bijzondere maatregelen worden genomen.

Een ander punt, dat bij de bespreking van de praktische opleiding van den a.s. beroepsofficier niet buiten beschouwing kan blijven, is de detachering bij den troep tijdens hun opleidingstijd. Volgens de wet van 1877 hadden deze detacheringen niet plaats, terwijl in de wet van 1890 een bepaling is opgenomen om de leerlingen der K.M.A., in het belang van hun praktische vorming, te detacheren bij het Wapen, waarvoor zij worden opgeleid. Deze detachering was voornamelijk in het leven geroepen met de bedoeling om den a.s. officier in de gelegenheid te stellen den soldaat te leeren kennen, alsmede om in lageren rang met tal van details van huishoudelijken en administratieven aard bekend te geraken, welke details niet zoo gemakkelijk uit reglementen en voorschriften langs theoretischen weg zijn aan te leeren. In de eerste jaren, dat deze detachering plaats vond, werd de cadet op het einde van zijn eerste studiejaar als korporaal, op dat van zijn tweede als sergeant of wachtmeester gedurende enkele maanden gedetacheerd. Later is de detachering in den rang van korporaal vervallen en werd hij tweemaal als onderofficier te werk gesteld; voorts is de duur der detachering in den loop der tijden, voor elk der beide studiejaar, waarin de detachering plaats vond, tot ongeveer zes weken bekort, waarin dan nog cursussen zijn begrepen in de Harskamp of op een stormschool. Over het algemeen genomen, hebben deze detacheringen niet aan de verwachting beantwoord, terwijl de groote veranderingen, welke in de laatste jaren het Nederlandsche leger in zijn vredesorganisatie heeft ondergaan en de wijziging in de opleiding der dienstplichtigen, aanleiding geven om te betwijfelen of de detacheringen nog wel hetzelfde nut kunnen afwerpen, dat men zich oorspronkelijk ervan heeft voorgesteld. Niet gunstig voor de te verkrijgen resultaten is ook het betrekkelijk groot aantal cadetten, dat telkenjare moest worden gedetacheerd, zoodat bijna bij elk onderdeel, in de voor detachering in aanmerking komende garnizoenen, cadetten moesten worden geplaatst, zoodat geen keuze kon plaats vinden tusschen de commandanten, om daaruit hen te kunnen aanwijzen, die in het bijzonder de eigenschappen bezaten als opvoeder van a.s. collega's. Hierbij komt ook nog, dat er elk jaar een steeds grooter aantal reserve-officieren en reserve-onderofficieren onder de wapenen kwam of was, in den tijd, dat de cadetten gedetacheerd moesten worden en die toch ook geoefend moesten worden, waardoor minder aandacht kon worden gewijd aan de opleiding der cadetten.

Doch het heeft betrekkelijk weinig zin meer, om de oorzaken, welke voor het verkrijgen van een minder gunstig resultaat in de achter ons liggende jaren gegolden hebben, na te gaan, omdat de reorganisatie van het leger en alles, wat daarmede samenhangt, andere toestanden in het leven heeft geroepen. Tengevolge van de dienstplichtwet 1922 toch is het leger uitsluitend „opleidingsinstituut” geworden,

waarin de dienstplichtige slechts zóó lang onder de wapenen blijft als noodig is om hem voor zijn taak zoo goed mogelijk geschikt te maken. Daardoor is het noodzakelijk geworden om den beschikbaren tijd zooveel als mogelijk is aan de oefeningen en wat daarmee verband houdt, te besteden en vele diensten van huishoudelijken en administratieven aard, welke vroeger een groot aantal militairen van allerlei rang en veel tijd vereischten, óf te laten vervallen, óf te vereenvoudigen, óf door daarvoor in het bijzonder bestemd vast personeel te laten verrichten; zoo is b.v. het aantal wachten tot het strikt noodige beperkt; is de keuken-dienst aan bepaald daarvoor aangewezen personeel opgedragen; verrichten burgerpersonen diensten, welke vroeger door militairen werden gedaan, enz. Mocht er daarom eertijds inderdaad reden hebben bestaan om den a.s. beroeps-officier bij den troep te detachieren om de details van den huishoudelijken en administratieven dienst practisch te doen kennen, nu deze diensten tot den meest eenvoudigen vorm zijn teruggebracht kan dit motief niet meer naar voren worden gebracht. Verder moet er rekening mede gehouden worden, dat de opleidingstijd van de dienstplichtige een opeenvolging is van verschillende oefeningen, waarvan de volgorde, zoodanig is gekozen, dat zij een aaneengesloten reeks vormen, welke niet zonder gevaar voor mislukking van het eindresultaat kan worden verbroken. De cadet valt nu plotseling midden in die oefeningen en moet, daar de gang van zaken niet mag worden onderbroken, daaraan mededoen, waarbij de kans nog groot is, dat de commandant, die voor de geoefendheid van de aan zijn zorgen toevertrouwde manschappen verantwoordelijk is, aan den cadet, wiens practische geschiktheid hem volkomen onbekend is, slechts diensten opdraagt van betrekkelijk ondergeschikt belang; maar al is dit niet het geval, dan komt toch de oefening van den cadet op het tweede plan, omdat de oefening der dienstplichtigen in de eerste plaats goed moet worden verzorgd. De detachieering van de cadetten komt daardoor voor den troep dikwijls hoogst ongelegen, ook al omdat die detachieeringstijd, waarin in verband met den regelmatigen gang van het onderwijs, bezwaarlijk wijzigingen kunnen worden aangebracht, niet altijd overeenkomt met die, welke daarvoor bij den troep nog het meest geschikt zou zijn.

De detachieeringen kunnen worden vermeden en voor de practische vorming van den a.s. officier betere oefeningsomstandigheden worden geschapen, wanneer aan de K. M. A. oefeningsdetachementen worden verbonden en gevormd uit dienstplichtigen, die op zoodanige tijdstippen onder de wapenen komen als met den gang van het onderwijs het beste overeenkomt, zooals nu reeds het geval is met een oefeningsdetachement der infanterie, maar waarvan uitbreiding voor alle wapens alleszins gewenscht zou zijn. Dit heeft het groote voordeel, dat de cadetten deel kunnen nemen aan de africhting der recruten, en dat er tegen het einde van den oefeningstijd steeds over een troep van voldoende sterkte kan worden beschikt, waarbij de verschillende commandoplaatsen door

de cadetten kunnen worden vervuld om hen in het voeren van een commando te oefenen. Aldus bestaat meer dan bij den troep de gelegenheid om de oefeningen voor de africhting der manschappen tevens dienstbaar te maken aan de opleiding van de a.s. officieren.

Ook voor de opleiding van de cadetten voor den Indischen dienst is de aanwezigheid van een oefeningsdetachement aan de K. M. A. van zeer veel belang, omdat, hoewel niet in alle opzichten, toch met de Indische omstandigheden beter rekening kan worden gehouden, dan bij den troep; er kan n.l. een keuze worden gemaakt tusschen de oefeningen, welke wel en welke niet passen in het kader van hun opleiding en welke daarom wèl of niet door de Indische cadetten kunnen worden medegemaakt, hetgeen bij een detachering uitteraard buitengesloten is.

In onmiddellijke aansluiting met het voorgaande, komt ter sprake het leeren van de reglementen door de Indische cadetten, n.l. of aan deze uitsluitend de Indische reglementen onderwezen moeten worden of dat daarnaast ook de reglementen van het Nederlandsche leger moeten worden geleerd. Maar het gaat betrekkelijk minder om het leeren van de reglementen, dan wel om het leeren toepassen van de daarin voorkomende bepalingen en aangezien dit laatste niet anders kan geschieden dan met behulp van soldaten en een volgens de Indische reglementen geoefende troep hier te lande ontbreekt, komt men er toe met de Indische cadetten Nederlandsche reglementen te behandelen, voor zoover dit noodig is voor het daarmee kunnen houden van eenvoudige oefeningen, terwijl voor het overige de Indische Reglementen enz. behandeld moeten worden om, zooveel als mogelijk, bij onderlinge instructie te worden toegepast.

Nu is het feit, dat de Nederlandsche reglementen, althans voor een gedeelte, door de Indische cadetten moeten worden geleerd, geenszins als een nadeel te achten, want er wordt, volgens de ondervinding, hier te lande niet altijd dadelijk beschikt over de nieuwste reglementen en voorschriften, welke bij het Indische leger in gebruik worden genomen; de regelmatige toezending daarvan, alsmede van de in de bestaande voorschriften aangebrachte wijzigingen, is blijkens de ondervinding van jaren, geenszins ten allen tijde verzekerd; voorts zijn de Indische officieren, die aan de K. M. A. verbonden zijn en als leeraar in de reglementen optreden, niet altijd bij machte om aanstonds de door hen, als nieuw ingevoerd, ontvangen reglementen, dadelijk naar den eisch te instrueeren, vooral niet, wanneer om den een of anderen reden omtrent het een of ander, een nadere toelichting noodig is, welke uit Indië moet worden verkregen en waarvoor eenige tijd noodig is. Bovendien gaat er dikwijls een geruime tijd verloren eer een pas van de militaire onderwijsinrichting komende officier in Indië aankomt, om aldaar dienst te gaan doen, gewoonlijk verblijven zij hier te lande nog enkele maanden vóór zij naar Indië vertrekken. Kortom, van een

en ander is het gevolg, dat wanneer een officier in Indië aankomt, er andere bepalingen geldig kunnen zijn, dan die, welke hem op de K. M. A. zijn geleerd. Hoe het ook zij, de omstandigheden dragen er toe mede, dat de practische opleiding der a.s. Indische officieren voor den dienst in Indië altijd eenigszins gebrekkig is geweest en dat ook altijd wel zal blijven, hetgeen aanleiding geeft om in deze de eischen niet te hoog te stellen. Zooals reeds hier voren is gezegd, komt het er bij de a.s. officieren vooral op aan om de gronden te leggen voor een later te verwerven practische bekwaamheid, en is er reden voor om den nadruk te leggen op het beoefenen in het voeren van een bevel, op het uitoefenen van een commando over soldaten, al is dat dan ook alleen mogelijk met behulp van Nederlandsche reglementen.

Ten slotte moet niet vergeten worden, dat de Taktiek in hoofdzaak wordt gemaakt in West-Europa, dat als gevolg daarvan de Nederlandsche reglementen enz. die van het Indische leger in de meeste gevallen een slag voor zijn, waardoor een kennismaking met de eerstgenoemde voor a.s. Indische officieren nog het voordeel heeft, dat zij later in Indië zelf minder vreemd zullen staan, voor alsdan daar in te voeren nieuwe reglementen of wijzigingen op bestaande, dan anders het geval zou kunnen zijn.

(Wordt vervolgd).

Het terrein.

DOOR

J. F. VAN DER VIJVER,
Kapitein van den Generalen Staf.

„Le terrain est une arme permanente”. Nog hoor ik het onzen leeraar in de krijgsgeschiedenis zeggen, toen wij, tijdens mijne detachering aan de Fransche Hoogere Krijgsschool, de terreinen ten zuiden van Soissons bezochten, waarover het Xe Fransche Leger op 18 Juli 1918 e.v.d. zijne aanvallen heeft verricht op den „zak van Château-Thierry”.

Niet alleen bij die gelegenheid, doch steeds, bij elke oefening, werd ons gewezen op den grooten invloed, dien het terrein op de operaties heeft, en werd ons aangetoond, dat het terrein inderdaad een steeds beschikbaar en geducht wapen is in de hand van dengene, die het weet te hanteeren, doch zich daarentegen des te krachtiger kan keeren tegen hem, die het gebruik ervan niet kent.

Den lezers van dit tijdschrift een en ander mede te deelen omtrent Fransche denkbeelden betreffende *de beteekenis van het terrein voor het gevecht*, is het doel van dit artikel. Die denkbeelden zijn — al lijken zij op het eerste gezicht wat methodisch — m.i. eene bestudeering overwaard; in elk geval berusten zij op een ruim 4-jarige oorlogspractijk. Hun kennis zal zeer zeker bijdragen tot een goed begrip van de moderne Fransche tactiek en ook voor ons ongetwijfeld haar nut hebben bij de studie van de hedendaagsche beginselen der gevechtsvoering, zoowel bij aanval als verdediging.

Bij elke gevechtshandeling speelt het terrein eene hoogst voorname rol; het vormt één der grondslagen voor het besluit van den bevelhebber en voor de wijze van uitvoering van de door hem gegeven bevelen.

De studie van het terrein heeft ten doel om na te gaan of en in hoeverre het de gevechtshandelingen der verschillende wapens en de samenwerking van die wapens begunstigt, dan wel belemmert; zulks niet alleen uit een oogpunt van begaanbaarheid, dekking tegen vuur en tegen waarneming, enz., doch bovenal ten aanzien van de uitwerking van het eigen infanterie- en artillerievuur. De bestudeering van het terrein uit een topografisch, geographisch of geologisch oogpunt moge hare waarde hebben, bij eene beschouwing van het terrein met het oog op het gevecht is het hoofdzaak, dat wij leeren kennen, in hoeverre het aan onze voornemens dienstig is, dan wel de uitvoering daarvan kan belemmeren¹⁾. Het spreekt vanzelf, dat daarbij steeds eene bepaalde tactische onderstelling tot grondslag moet dienen.

¹⁾ Het behoeft niet te worden gezegd, dat in ons land ook de studie van den waterstaatkundigen toestand van het terrein van het hoogste belang is; in Frankrijk wordt daaraan uit den aard der zaak minder aandacht gewijd.

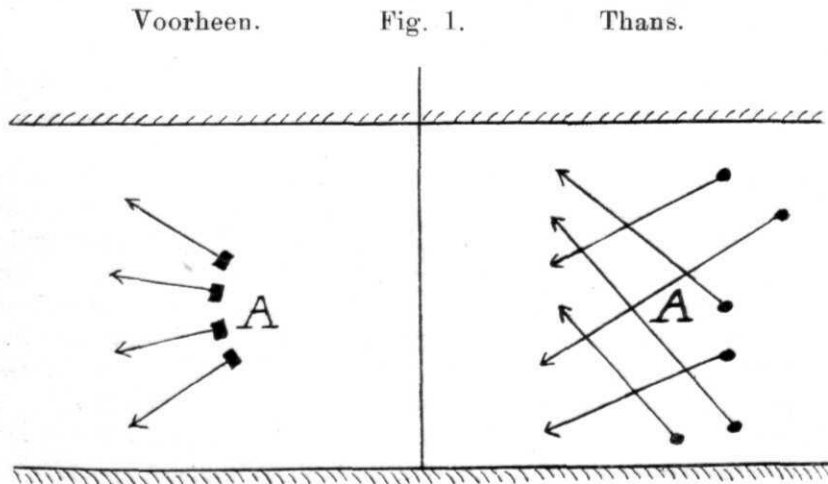
Het terrein en het infanterievuur¹⁾.

Tot het jaar 1915 beschikte de infanterie slechts over een gering aantal automatische vuurwapens. In het vuurgevecht ontwikkelde zij zich in ééne lijn, de tirailleurlinie. Zoowel in aanval als verdediging oefenden de natuurlijke steunpunten (dorpen, boschperceelen, domineerende punten, enz.) eene groote aantrekkingskracht op haar uit, zoodat die punten, krachtig door den verdediger bezet, veelal de brandpunten van den strijd vormden.

In verband hiermede had de studie van het terrein in die dagen ten doel het opzoeken en verkennen van de belangrijke tactische lijnen (hoogteranden, terreinafscheidingen, enz.) en van de natuurlijke steunpunten, en het bepalen van hunne waarde voor het gevecht.

Deze wijze van bestudering van het terrein heeft heden ten dage haar nut geenszins verloren; zij heeft hare volle waarde behouden voor die gevallen, waarin de aard van het terrein of de geringe sterkte der beschikbare infanterie dit wapen dwingt tot den lineairen gevechtsvorm. Doch zij is thans in de meeste gevallen niet meer afdoende.

De ervaring, opgedaan in den wereldoorlog, en de ontwikkeling der automatische vuurwapens hebben diepgaande wijzigingen gebracht in de tactiek der infanterie. In het gevecht zijn de tusschenruimten en afstanden tusschen hare onderdeelen veel grooter geworden en is hare diepte aanmerkelijk toegenomen; daarbij maakt zij een voortdurend gebruik van flankerend vuur. Is het wonder, dat het terrein, uit een oogpunt van vuuruitwerking, thans geheel anders door de infanterie moet worden gezien dan vroeger?

¹⁾ Zie ook de belangrijke studie van den kolonel Lemoine (voorheen Hoofd van Onderwijs in „Algemeene tactiek en stafdienst” aan de Ecole Supérieure de Guerre te Parijs): „Etudes sur le combat d’infanterie. — I. Le terrain.” (Revue d’Infanterie 1 Maart 1922).

Onderstellen wij bijv., dat het in Fig. 1 voorgestelde vak door eene kleine eenheid verdedigd moet worden. Voorheen zou die eenheid zich opgesteld hebben om een centraal punt A, vanwaar zij met haar vuur het geheele vak kon beheerschen. Thans stelt zij hare mitrailleurs, op onregelmatige wijze over de geheele breedte van het vak en in de diepte verspreid, zóódanig op, dat zij voor haar geheele front een scherm van elkaar kruisende vuren kan leggen. Kon de aanvaller eertijds nage-noeg zijne geheele kracht rechtstreeks tegen het punt A aanwenden, thans zal hij genoodzaakt zijn het vak over zijne geheele breedte in den aanval te betrekken.

Stelt men nu de vraag of het mogelijk is, in alle soorten van terreinen zulk een verspreide opstelling in te nemen en dergelijke kruisvuren af te geven, dan moet het antwoord daarop ontkennend luiden. Immers, het wapen met gestrekte kogelbaan is de slaaf van de vormen van het terrein. De bedekte deelen van dat terrein, de oorden, bosschen, terrein-golwingen, hooge dijken, enz., vormen even zoovele hindernissen voor eene volledige uitbuiting van het vermogen van den mitrailleur; *door hunne aanwezigheid wordt het terrein als 't ware verdeeld in een aantal onregelmatige vakken, binnen elk waarvan kruisvuur mogelijk is, doch die overigens, uit een oogpunt van vuuruitwerking, min of meer van elkaar afgescheiden zijn.*

De breedte van die vakken is in het gevecht van het hoogste belang, zoowel voor den aanvaller als voor den verdediger.

Aangezien het verrichten van een aanval op slechts een deel van zulk een vak niet mogelijk is, zal de aanvaller steeds genoodzaakt zijn een bepaald vak over zijn volle breedte aan te grijpen of althans te neutraliseeren. Voor elk bepaald tactisch geval kan men dus spreken van een *minimum aanvalsfront*, dat afhankelijk is van den aard van het terrein. Aangezien men met eene gegeven troepensterkte den aanval slechts over eene beperkte frontbreedte kan verrichten, bestaat dus, in verband met den invloed van het terrein, voor elk tactisch geval ook eene *minimum aanvalsterkte*. Bij een aanval zal, bij het nemen van een besluit en voor het geven van juiste bevelen, door den bevelhebber dus eene vergelijking moeten worden gemaakt tusschen de frontbreedte, waartoe het terrein dwingt en de frontbreedte, die in verband met de beschikbare krachten hoogstens kan worden ingenomen.

De verdediger zijnerzijds zal, indien het terrein breede vakken aanbiedt en flankerend vuur dus op ruime schaal en tot op grooten afstand mogelijk is, met minder krachten in een strook, waarin weerstand moet worden geboden, kunnen volstaan, of daarin een grooter front kunnen verdedigen, dan wanneer die vakken smal zijn.

Ook de *diepte* der vakken, waarin het terrein verdeeld is, heeft een grooten invloed op het gebruik van het infanterie-vuur.

De groepeerings der infanterie in de diepte heeft vóór alles ten doel, de kwetsbaarheid van dit wapen te verminderen; zij kan in de verdediging echter slechts dan zonder bezwaar worden doorgevoerd indien alle

onderdeelen kunnen medewerken aan de vorming van *hetzelfde* vuur-
scherm. Aangezien dit laatste in vele gevallen door de gesteld-
heid van het terrein (b.v. in vlak terrein) niet kan geschieden,
zal de infanterie noodgedrongen dan haar toevlucht moeten nemen tot
min of meer lineaire gevechtsvormen; in dat geval zal de weerstand
veelal moeten worden geboden door het leggen van achtereenvolgende
vuurschermen, in elk waarvan dan echter slechts een gedeelte van de
totale vuurkracht kan worden ontwikkeld.

De studie van het terrein met betrekking tot het infanterievuur zal
dus moeten uitwijzen, waar de grenzen zijn gelegen van de vakken,
waarin het terrein, zoowel in de breedte als in de diepte, verdeeld is.

Het terrein en het artillerievuur.

Wanneer men de verbeteringen bestudeert, welke het materieel der
artillerie en de schietmethodes van dat wapen in den loop van den we-
reldoorlog hebben ondergaan, zou men geneigd zijn aan te nemen, dat
de uitwerking van het artillerievuur volkomen onafhankelijk is gewor-
den van den vorm van het terrein. Met hare gekromde banen kan de
artillerie elk punt treffen; met hare waarnemingsmiddelen, in het bij-
zonder de vliegtuigen, kan zij alles zien; door hare vuurvoorbereiding
kan zij onder alle omstandigheden uitwerking verkrijgen.

Theorethisch is dit waar. Doch als men de voorwaarden nagaat, waar-
onder de artillerie hare machtige werking kan doen gevoelen, dan ziet
men, dat in de practijk die voorwaarden niet altijd, noch overal, vervul-
baar zijn. In vele terreinen zullen zich voor het vlakbaangeschut doode
hoeken voordoen. In bedekte en golvende terreinen zijn altijd gedeelten
aanwezig, die wèl en gedeelten, die niet door de waarnemingsorganen
op den grond kunnen worden ingezien, terwijl de waarneming uit de
lucht niet onafgebroken kan geschieden en in sommige omstandigheden
zelfs onmogelijk is. Op hellingen, die naar de vijand oploopen, is de
dichtheid van het vuur grooter dan op naar den vijand aflopende hel-
lingen, enz.

In 't algemeen kan men zeggen, dat de uitwerking der artillerie ge-
makkelijker te verkrijgen en zekerder is in die deelen van het terrein,
welke door de waarnemingsorganen op den grond kunnen worden inge-
zien. Die uitwerking is twijfelachtig of slechts na langen tijd te ver-
krijgen, dan wel in sommige gevallen zelfs geheel onmogelijk, in de
terreindeelen, waarin de genoemde organen niet kunnen waarnemen.

Uit een oogpunt van samenwerking tusschen artillerie en infanterie
spreekt het wel vanzelf, dat deze het beste verzekerd is op die terrein-
deelen, welke door de eigen artillerie goed en door de vijandelijke artil-
lerie slecht kunnen worden waargenomen. In de overige deelen is de
verbinding der beide wapens, en dus ook hunne samenwerking, moei-
lijker.

Uit het bovenstaande volgt, dat de studie van het terrein met het
~~oog op het artillerievuur in de eerste plaats ten doel moet hebben het~~
oog op het artillerievuur in de eerste plaats ten doel moet hebben het

vaststellen van de terreindeelen, die wèl en van die, welke niet kunnen worden ingezien door de waarnemingsorganen op den grond, zoowel van vriend als van vijand.

Het terrein en de vechtwagens.

De vechtwagens zijn organen, die bovenal strijden door hunne beweging en die hun grootsten vijand vinden in het kanon. In terreinen, die aan hunne beweging onoverkomelijke hindernissen in den weg leggen, is hun gebruik dus uitgesloten. De ongunstigste terreinen voor hun gebruik zijn overigens die, welke door de artillerie van den tegenstander kunnen worden ingezien.

Een onderzoek van het terrein met het oog op de mogelijkheid van het optreden van vechtwagens kan dus vrijwel hand aan hand gaan met de studie van het terrein ten aanzien van het artillerievuur en ten aanzien van de verplaatsing van troepen op het slagveld (zie hieronder).

Het terrein en de verplaatsing van troepen op het slagveld.

Te dezen valt onderscheid te maken tussehen de verplaatsingen, welke geschieden achter de troepen, die den vuurstrijd hebben te voeren en de bewegingen van die troepen zelve.

Voor de eerstgenoemde moeten bij de studie van het terrein twee zaken onder de oogen worden gezien: de begaanbaarheid van het terrein buiten de wegen (voor troepen en treinen) en de mogelijkheid van gezichtsdekking. Bij dit laatste moet tegenwoordig ook met de waarneming uit de lucht (kabelballons en vliegtuigen) ten volle rekening worden gehouden; dit zal er toe leiden om voor de verplaatsingen, die men voor den vijand verborgen wil houden, gebruik te maken hetzij van de dekking, welke het terrein aanbiedt (bosschen e.d.) dan wel van de duisternis. In hoog terrein dient er rekening mede te worden gehouden, dat bij een overval met gasprojectielen de laagst gelegen deelen het gevaarlijkste zijn.

Wat de bewegingen der voorste troepen betreft, het grootste deel van die troepen zal genoodzaakt zijn, het terrein over zijne volle uitgestrektheid te betreden. Het voorwaarts rukken zal de grootste moeilijkheden ondervinden in die terreindeelen, welke door de vijandelijke waarnemingsposten op den grond kunnen worden ingezien; immers, dáár kan de samenwerking van de infanterie en de artillerie van den tegenstander onder de gunstigste voorwaarden plaats vinden. Anderzijds is het feit, dat de middelen waarover men beschikt voor het verkrijgen van het vuuroverwicht steeds betrekkelijk beperkt zijn, oorzaak, dat in de practijk de voor het oprukken gunstige terreindeelen zich bepalen tot die, welke door de rechtstreeks steunende artillerie vanaf den grond kunnen worden waargenomen.

Uit het voorgaande volgt vanzelf, hoe de studie van het terrein moet

geschieden om te doen zien, welke deelen gunstig en welke deelen ongunstig zijn voor troepenbewegingen.

Een enkel woord over de beteekenis van het terrein in verband met de terreinversterking.

De versterking van het terrein heeft ten doel de kwetsbaarheid van den verdediger te verminderen en die van den aanvaller te verhoogen, hetgeen kan geschieden door het maken van schuilplaatsen, hindernissen, verbindings- en naderingsloopgraven e. d. Deze werkzaamheden brengen echter in geen deele wijziging in den algemeenen vorm van het terrein, noch in zijne eigenschappen; zij maken het slechts mogelijk, daarvan zooveel doenlijk partij te trekken ten bate van de vuuruitwerking, de verbindingen, de waarneming, het verkeer op het gevechtveld. enz., in één woord ten bate van de gevechtsvoering. Ten aanzien van het schootsveld, het flankement en de waarneming vanaf den grond heeft het terrein, versterkt of niet, steeds denzelfden invloed.

De werken tot versterking van het terrein moeten zich aanpassen aan den algemeenen terreinvorm en de studie van het terrein zelf zal dus altijd aan die van zijne versterking moeten voorafgaan.

Methode voor de bestudeering van het terrein.

Het vorenstaande samenvattende, hebben wij gezien, dat de studie van het terrein beoogt het opsporen en naar hunne waarde beoordeelen van:

- de natuurlijke steunpunten en de belangrijke tactische lijnen,
- de vakken, waarin het terrein verdeeld is en waarbinnen kruisvuur mogelijk is,
- de gedeelten, die door de waarnemingsorganen op den grond van vriend en vijand kunnen worden ingezien en die, welke aan hunne waarneming zijn onttrokken,
- de opmarschwegen, die veilig toegang tot het slagveld geven.

1. Studie op de kaart.

Vooreerst dient het algemeen karakter van het terrein te worden nagegaan. Te dien aanzien kan nagenoeg elk terrein worden gerangschikt onder één der soorten, aangeduid in den hiernavolgenden staat, in welken laatsten tevens de voornaamste tactische eigenschappen van elke soort zijn opgenomen ¹⁾.

¹⁾ Hoewel de Fransche terreinen in 't algemeen een ander karakter hebben dan die in ons land, heeft de staat n. m. m. ook voor ons zijn waarde. Immers, vele van onze terreinen kunnen onder één der daarin genoemde soorten worden gerangschikt:

1a: sommige van onze heideterreinen;

1b: duinterrein;

1c: polderterrein;

2a: terrein in Zuid-Limburg;

2b: vele van onze terreinen in Noord-Brabant, den Achterhoek, enz.

Algemeen karakter van het terrein		Tactische eigenschappen
1. Open	a. Wijde golvingen	Groote vakken; ruime gedeelten in te zien; idem niet in te zien.
	b. Onregelmatige en talrijke bodemverheffingen	Kleine vakken; talrijke en onregelmatig gelegen deelen, die wèl en die niet ingezien kunnen worden.
	c. Vlak	In den regel zeer groote vakken; waarneming vanaf den grond min of meer beperkt. ¹⁾
2. Bedekt en doorsneden	a. Aanzienlijke bodemverheffingen	Talrijke vakken; uitgestrekte gedeelten in te zien.
	b. Geringe bodemverheffing	Talrijke vakken; weinig of geen uitzicht.

Vervolgens worden de belangrijke tactische lijnen (hoogteranden, dalen, rivieren en kanalen, randen van bedekte terreinen, enz.) op de kaart opgespoord en zoo noodig daarop in kleuren aangegeven.

Ten slotte overgaande tot de bijzondere studie van het terrein — waaraan steeds een bepaald, scherp omlijnd, tactisch geval ten grondslag moet liggen —, zal worden nagegaan:

- 1e. welke gedeelten van het terrein wèl en welke niet door de waarnemingsposten op den grond kunnen worden ingezien;
- 2e. welke de vakken zijn, waarbinnen kruisvuur mogelijk is.

2. Studie op het terrein.

De studie van het terrein op de kaart wordt in al die gevallen, waarin zulks mogelijk is, aangevuld door die op het terrein zelf.

De hierbij te volgen methode, welke hieronder wordt weergegeven, kan ook bij kaderoefeningen in vreedestijd worden toegepast.

1. Zich oriënteren door middel van de voornaamste zichtbare terreinpunten (kerktorens, wegen, hoogten, e.d.). Hierbij vooral niet te veel aandacht wijden aan twijfelachtige punten; door eene algemeene oriëntering wordt het doel reeds volkomen bereikt.

2. In het panorama, dat het terrein biedt, de op de kaart aangeduide belangrijke tactische lijnen trachten terug te vinden. Zijn die lijnen niet zichtbaar, dan tracht men hare richting en ligging zoo goed mogelijk vast te stellen.

¹⁾ Men bedenke, dat het hier de terreinen in Frankrijk geldt; in onze polderterreinen zal men in vele gevallen een ruim uitzicht hebben.

3. In het terrein, zooals het zich aan het oog voordoet, de lijnen en punten vastleggen, die van belang zijn voor het onderdeel, welks opdracht bestudeerd wordt (grenzen van marsch- en gevechtsstrook, buiten- en binnenbegrenzing van voorposten- en hoofdweerstandstrook, aanvalsrichting, te bereiken doellijnen, enz.).

4. De hierdoor afgeperkte terreindeelen meer gedetailleerd bestudeeren: opmarschwegen — bedekte gedeelten — deelen, welke de vijand kan inzien en die, waarin hij niet kan waarnemen — steunpunten — schootsveld en doode hoeken — uitkijk- en waarnemingsposten en hun gezichtsveld — flankement, enz.

Men moet trachten het terrein te „begrijpen”. Door het bestudeeren van de kaart vormt men zich vooraf in den geest een schema en daarna tracht men dat schema in het terrein zelf terug te vinden en aan te vullen.

Zóó handelende zal men, bij vredesoefeningen en in de werkelijkheid, op het terrein staande niet elk oogenblik naar de kaart behoeven te grijpen, doch kan men de benoodigde gegevens aflezen van het werkelijke terrein, dat men voor oogen heeft.

Beschouwingen betreffende het Regiment Vesting-Artillerie.

DOOR

J. A. MUSSERT,

Kapitein der Artillerie.

Wanneer men geruimen tijd afwezig is geweest en na jaren terugkeert, heeft men een scherp en kijk op het verschil tusschen de toestanden vóór zijn vertrek en die na zijn terugkomst. Ik geloof niet ver van de waarheid te zijn, wanneer ik beweere, dat men dan een helderder oordeel *kan* hebben, dan hij, die de langzame vervorming medemaakte.

Deze inleiding diene, om neer te leggen, welke gewaarwordingen zich aan mij opdrongen, toen ik na mijn vertrek van het 2 R.Vg.A., waarbij ik van Januari 1913 tot Maart 1917 diende, in September 1923 wederom in nauwe aanraking kwam met een Compagnie van het na de reorganisatie ontstane R.Vg.A.

Mocht ik den indruk wekken, critiek te willen uitoefenen, dan zij het mij reeds dadelijk vergund, uitdrukkelijk mede te deelen, dat het vóór alles mijn bedoeling is, te trachten, zij het dan ook op zeer bescheiden wijze, mede te werken aan den opbouw van het gereorganiseerde leger. bij welken arbeid de bouwmeesters op zulke ernstige, diep ingrijpende moeilijkheden en bezwaren stuiten.

Vóór de mobilisatie waren in de Stelling Amsterdam de Compagnieën verdeeld in die *in* de forten en die *buiten* de forten. Deze indeeling hield niet nauwkeurig verband met de wijze, waarop het personeel in vredetijd was geoefend. *Van specialisatie van het personeel bij de oefeningen in het garnizoen was geen sprake.* De artillerist was een manusje van alles, zijn oefeningen werden grootendeels gehouden met het materieel, dat op de exercitie-batterij volgens het tableau *toevallig* beschikbaar was en niet in het bijzonder met het materieel, *waarvoor hij was bestemd in oorlogstijd.*

Behalve, dat er een *groot tekort* aan officieren en onderofficieren was, bleek bij de mobilisatie de geoefendheid geheel onvoldoende te zijn. Dit was gedeeltelijk het gevolg van de reorganisatie in 1913. Evenwel zouden zeker aanmerkelijk betere resultaten zijn verkregen, wanneer men bij de vredesopleiding consequent had gespecialiseerd. *Daarvoor had men toen nog te weinig oog.*

Toen de mobilisatie ongeveer een jaar had geduurd en de officieren- en kaderopleiding flink was aangepakt, werd de geoefendheid goed. *Uit den aard der zaak had men in dit jaar gespecialiseerd.* Het personeel, bestemd voor een bepaalde batterijsoort, of voor bijzondere functies, bleef zooveel mogelijk daarbij werkzaam.

Een groot voordeel was, dat men onder gunstiger omstandigheden met groote troepensterkten kon oefenen.

De vroegere 4 Regimenten Vg.A. zijn bij de laatste reorganisatie verdwenen. Ik wil uitsluitend het oog vestigen op het tegenwoordige *Regiment Vesting-Artillerie.*

Thans is het personeel definitief ingedeeld en aanwezig.

Voor de artillerie zijn *nieuwe voorschriften en ontwerp-voorschriften gemaakt, welke in de eerste plaats ten doel hebben een zoo groot mogelijke overeenstemming te brengen tusschen de Bereden- en de Onbereden Artillerie en artilleristische kennis vast te leggen, welke gegrond is op de oorlogservaring en grootendeels als nieuw mag worden aangemerkt.*

Dit brok deugdelijke inspannende arbeid mag worden aangemerkt als energiek en in hooge mate van belang voor de toekomst.

Krijgen wij bij de Vg.A. eenmaal — en wij hopen, dat zulks niet lang meer zal duren — modern geschut, dan kan men zich gemakkelijk aanpassen aan de nieuwe eischen.

Vroeger was de artilleristische geleerdheid grootendeels in handen van de Vg.A.; thans heeft de B.A. de leiding en hij, die de verandering heeft ondervonden, zal moeten erkennen, dat er een frissche wind waait in de L.b.O., welke in menig opzicht weldadig aandoet. Het is wel is waar nog niet alles rozengeur en maueschijn, doch, gelet op het personeel, waarover men beschikt, heerscht er een geest van kameraadschappelijke welwillendheid, die gunstig werkt en veel doet verwachten. Allerlei verbeteringen zijn en worden nog steeds aangebracht en ik geloof wel, dat ons schietkamp er wezen mag, al zal men steeds scherp in het oog dienen te houden dat voor ons, Nederlanders, de gevechtsvoering in polderterreinen en schietervaringen met geschut, daar opgedaan, van belang zullen blijven. Het gaat nu eenmaal niet, in verband met de kosten, om in onze dure polderterreinen een permanent schietkamp van groote afmetingen in te richten.

Doch thans keeren wij terug naar het gereorganiseerde R.Vg.A.

Het aantal vuurmonden, dat in oorlogstijd door het R.Vg.A. zal moeten worden bediend, overtreft zeker het getal, dat behoort tot het Veldleger. Dit is voor niemand een geheim.

Zoo is verder het aantal reserve-officieren, dat is ingedeeld bij het R.Vg.A., aanmerkelijk grooter, dan het aantal, dat tot de B.A. behoort.

Wanneer men niet spoedig overgaat tot streng doorgevoerde specialiseering bij het R.Vg.A., dan wordt een groot gedeelte van onze artilleristische volkskracht niet in die mate benut als mogelijk en noodzakelijk is.

Voor indeelingen, bestemmingen en oplegging van materieel zijn schikkingen te treffen in vreedestijd.

Gemis aan voldoende geoefendheid is nooit te herstellen, wanneer men plotseling geroepen zal worden tot daadwerkelijk gebruik van eigen Vg.A. (Ik verwijs hierbij naar den toestand in Augustus 1914).

De geoefendheid onzer Vg.A. is op het oogenblik, tengevolge van de reorganisatiebeslommeringen en herhaalde wijziging van inzichten, *absoluut onvoldoende*, getuige wat de herhalingslichtingen in 1923 te zien gaven, terwijl de taak, die in tijd van nood aan het personeel zal worden opgedragen, moeilijker is dan ooit.

Wat toch is het geval.

Elk der Schoolcompagnieën Vg.A. heeft een oorlogssterkte van ongeveer 50 officieren en dd. officieren, 200 onderofficieren, 2000 korporaa's en manschappen, terwijl hiervoor beschikbaar zijn 3 vrijwillig dienende officieren en 12 vrijwillig dienende onderofficieren.

Het nuttig rendement der Vg.A. staat of valt met de mate van geoefendheid van het verlofspersoneel. De 15 vrijwillig dienenden per Schoolcompagnie kunnen in oorlogstijd de zaak niet redden, daarvoor is hun getalsterkte te klein.

De geoefendheid van dit verlofspersoneel bij het Regiment zoo hoog mogelijk op te voeren, is derhalve de *hoofdzaak*; alle andere overwegingen moeten hierbij achter staan.

Hoe kunnen we nu een zoo groot mogelijke geoefendheid verkrijgen van het personeel, toegewezen aan het R.V.g.A., blijvende *binnen de grenzen van de Dienstplichtwet*?

Daarin wordt aangegeven, dat de manschappen ten hoogste een eerste-oefeningstijd van 5½ maand mogen medemaken, de a.s. onderofficieren 9 maanden, terwijl de duur der herhalingsoefeningen ten hoogste 40 dagen mag bedragen, welke herhalingsoefeningen in den regel over 2 tijdvakken moeten worden verdeeld, welke moeten vallen binnen 6 jaar, nadat de eerste-oefening is geëindigd, uitzonderingen daargelaten.

Als grondslag zou ik voor de Vg.A. een drie-ploegenstelsel wenschen.

De ploegen komen 15 Februari, 15 Juni en 15 October onder de wapenen voor 5½ maand en grijpen dus 1½ maand over elkander. Men heeft dus het geheele jaar door een voldoende aantal menschen onder de wapenen om alle soort oefeningen, werkzaamheden en huishoudelijke diensten naar behooren te kunnen laten verrichten. Het materieel en de munitie stellen ook hun eischen en het is noodig, dat het personeel ook op dit gebied ervaring opdoet en wordt bekwaamd, anders stuit men in oorlogstijd op eigenaardige ervaringen en tekortkomingen.

De herhalingslichtingen komen op in de maanden, gedurende welke de Schoolcompagnie slechts één ploeg onder de wapenen heeft, dus b.v. naar keuze in de maanden *April, Mei, Juni, September, October en Januari*; deze maanden over de verschillende Schoolcompagnieën jaarlijks te verdeelen.

De maand *Augustus* zou ik hiervoor buiten beschouwing willen laten, omdat er bij het personeel in alle lagen een sterke drang bestaat, in deze maand met verlof te gaan, gelet op de regeling der scholen, waardoor de kinderen der ouderen dan vakantie hebben.

Thans de opleiding van het personeel van het R.V.g.A.

Een streng doorgevoerde specialiseering acht ik onafwijsbaar.

Van den artillerist iemand te maken, die van alle markten thuis is, het geheele vak tot in bijzonderheden kent, is zelfs bij het beroepspersoneel nooit gelukt.

Aan elke Schoolcomp. zou ik als taak wenschen op te dragen de bediening van *één vuurmondsoort* en *één mitrailleursoort* of *bommenwerpersoort*. Dat is een taak, die, gelet op den korten eerste-oefeningstijd, m.i. volbracht kan worden.

Als uitzondering ware zoo noodig een tweede geschutsoort bij een enkele Comp. in te deelen voor die gevallen, waarin men weinig van die vuurmonden heeft.

Per jaar leidt de Schoolcomp. uit haar drie ploegen *een volledige afdeulingsbezetting* op. Elke ploeg levert derhalve *een batterijbezetting plus $\frac{1}{3}$ afdeulingsstaf*.

De afdeeling is de *oorlogseenheid*.

In overweging kan worden genomen, in oorlogstijd het personeel van 2 afdeelingen te bestemmen voor de vuurmonden van één afdeeling, zulks gelet op één aflossing.

Wenscht men het personeel van de afdeeling niet te benutten bij zijn vuurmonden, doch voor zijn mitrailleursoort, dan levert de afdeeling, in plaats van 3 batterijen, 3 mitrailleurpelotons.

Men spreekt bij mobilisatie niet van compagnieën Vg.A., doch van *afdeelingen*. De afdeeling is ook het administratief onderdeel.

M.i. doet het er niets toe, of men de afdeeling wil benutten voor de *Stellingen*, waar alles reeds in vreedstijd is voorbereid, dan wel voor indeeling bij of reserve voor het Veldleger.

Men breke met het systeem van zorgvuldig mannetjes indeelen voor de Stellingen. De mobilisatie leerde, dat daaraan toch niet is vast te houden.

Naarmate een Gr.-C. in de stelling verschillende soorten vuurmonden in de forten van zijn groep (hefkoepels en kazematgeschut) en buiten de forten te bezetten heeft, krijgt hij dus *volledige oorlogsafdeelingen*, geoefend bij deze vuurmonden, tot zijne beschikking. Zoo gewenscht verdeelt de Gr.-C. de afdeeling *binnen een groep* in zelfstandige batterijen of vuurmondbezettingen voor de forten, doch hij behoudt den *afdeulingsstaf* tot hulp om het personeel te steunen, aan te vullen en de geoefendheid op peil te houden.

Dit personeel behoeft dan zijn vuurmonden niet mede te nemen bij mobilisatie; deze zijn er al.

Mochten er zodoende voor de groep enkele menschen te veel zijn, dan is dat geen bezwaar; de Gr.-C. kan niet anders dan daarvoor dankbaar zijn, want als reserve voor zieken en niet opgekomenen en voor indeeling bij zijn staven zal hij in tijd van nood zeer veel menschen kunnen benutten.

De regeling van bovenaf wordt hierdoor eenvoudig; het verantwoordelijkheidsgevoel beneden grooter, daar de band, ook bij mobilisatie blijft bestaan. Dit liet bij de vorige mobilisatie veel, zeer veel, te wenschen over.

Thans terugkeerende naar *onze oorlogsafdeeling*, moet onder de oogen worden gezien, dat, zooals thans, korporaals en manschappen

m.i. moeten worden gevormd *bij de Schoolcomp.*, onderofficieren bij de *Opleidingscomp.*, die specialiseert ten behoeve van de *Schoolcompagnieën*.

De School voor Verlofs officieren moet m.i. minstens per jaar per Schoolcomp. gemiddeld 8 reserve-officieren afleveren. De nieuwe artilleristische inzichten eischen dit getal.

De taak van het verlofspersoneel zou ik als volgt willen vaststellen:
Kapitein: Afdeulings-C.

1e Luitenant: Batterij-C., of C. van een mitrailleurpeloton, of toegevoegde bij den Afd. of hoogerem Art. Staf, of C. lichtmeetdienst, of art. verkenner, of luchtwaarnemer.

2e Luitenant of Vaandrig: Batterij-Officier, of toegevoegde officier bij een mitrailleurpeloton, of art. verkenner, of luchtwaarnemer, of andere speciale functies, waarvoor hij geschikt wordt geacht.

Op de School voor Verlofs officier krijgt de adspirant-reserve-officier zijn algemeene artilleristische opleiding. Komt hij als vaandrig bij den troep, dan krijgt hij van deze school een beoordeeling mede, waaruit blijkt voor welke speciale functie hij vermoedelijk 't meest geschikt zal zijn, vooral ook gelet op zijn burgeropleiding en toekomst. In dien geest wordt zijn practische opleiding hoofdzakelijk geleid en bij aanstelling tot officier wordt definitief uitgemaakt, welke bestemming, in verband met de vacatures, die hoofdzakelijk vervuld moeten worden, de jonge officier krijgt.

Men verandere deze bestemming voor zijn rangsverhooging niet, dan na behoorlijke opleiding voor een nieuwe functie; b.v. hij wordt bestemd voor artilleriesverkenner bij de II Afd. van de Schoolcomp. met als nevenfunctie die van toegevoegd officier bij het 3e mitrailleurpeloton van de II Afd. van de Schoolcomp.

Thans wat betreft onderofficieren, korporaa's en manschappen.

Iedere ploeg bestaat uit ± 40 man, welke indeelingssterkte afhangt van de vuurmondensort der Schoolcomp. en de oorlogsorganisatie (samenstel van de 3 jaarploegen) der afdeeling.

Uit iedere ploeg worden b.v. gevormd: 5 onderofficieren, 6 korporaa's, 4 telefonisten, 3 artilleriesverkenners, 4 seiners, 6 sluitstukbedienden, materieelspecialisten, 12 bedieningsmanschappen.

Hoe noodig het ook moge schijnen, het wil mij voorkomen, dat het op den duur bezwaarlijk zal blijken, de verlofsonderofficieren veel langer te laten dienen dan de manschappen.

Reeds thans bestaat er in den troep een vrij ernstig verzet hiertegen, waardoor dikwijls onkunde wordt voorgewend. Minder geschikten, die zich voor opleiding genegen verklaren, nemen dikwijls de plaats in van de onwilligen. Men behoeft zich niet voor te stellen, dat hierin verbetering zal komen, zoolang de eerste-oefeningstijd veel langer is, tenzij men zich groote geldelijke offers getroost en premies toekent. De betrokkenen, niet genegen voor kaderopleiding, zullen het den Indeelings-districtscommandanten, die zulks thans moeten vaststellen, even moei-

lijk maken, als zij het vroeger den Compagniescommandanten deden.

De eventueele aanwijzing voor officiers-opleiding is gemakkelijker, daar de officiersrang meer in trek is en de eischen van algemeene ontwikkeling, zijnde grootendeels exameneischen, berustende op diploma's, meer zuiver omlijnd vastgesteld kunnen worden.

Het wil mij voorkomen, dat thans bij de opleiding tot verlosfsonder-officier veel te veel wordt behandeld en geleerd, dat wel nuttig, doch niet volstrekt noodig is, om tot het begeerde doel te geraken. Zoo vind ik schietregels, alsmede panorama-schieten, waarvoor veel tijd noodig is, niet noodig voor den verlosfsonderofficier. Ik zou van hem willen *eischen*, dat hij, zonder fouten te maken, kan optreden als sectie-commandant bij de vuurmondsoort van zijn Schoolcomp. en van alles, wat zijn sectie betreft, dus op het gebied van vuurmond, affuit, bedding, munitie en verder materieel tot in de puntjes op de hoogte is. Men schaffe de functie batterij-onderofficier bij de zware vuurmonden af en deele daarbij slechts batterij-officiëren in; van batterij-onderofficiëren (verlofspersoneel) verwacht ik weinig goeds. Voorts, dat hij vlug en goed zijn sectie in batterij kan brengen en op de hoogte is van de noodzakelijke methoden van richting. Eindelijk, dat hij als sectie-commandant kan optreden bij de mitrailleursoort of bommenwerpersoort van zijn Schoolcomp. en dit wapen tot in bijzonderheden kent.

Wenscht men hem te specialiseeren voor den dienst op het Afd.-station, voor den art. verkenningsdienst of lichtmeetdienst of als opschrijver te benutten, dan krijgt hij op dit gebied een afzonderlijke opleiding, die hem bruikbaar maakt voor zijn taak, terwijl het hiervoor genoemde voor hem vervalst. Hiervoor is niet zoo overdreven veel tijd noodig bij goeden wil en ernstige medewerking van den betrokkene.

Den korporaalrang zou ik wenschen te behouden. De korporaal moet in de eerste plaats *stukscommandant* zijn. Het is m.i. noodig voor deze functie een militair te vormen, die een rang bekleedt, die gezag *kan* uitoefenen.

Voorts moet men, ingevolge de organisatie van de afdeeling, ook korporaal specialiseeren naar behoefte in verschillende functies.

De telefonisten, seiners, artillerieverkenners en materieelspecialisten worden afzonderlijk opgeleid voor hun taak; ook zij behoeven de vuurmondbediening niet te leeren.

Zoo handelende is het m.i. mogelijk personeel te kweken, dat zijn taak kent en daaruit put *het benoodigde zelfvertrouwen*, waarmede zijn bruikbaarheid in oorlogstijd staat of valt.

Ten slotte nog de volgende opmerkingen.

1e. Scheiding van Schoolcomp. en mobilisatiebureau lijkt mij uit den booze.

De S.M.A. van de Schoolcomp. en de S.M.A. van het mobilisatiebureau (voor de mobilisatie van het personeel van de betrokken Schoolcomp. hebben elkander dagelijks herhaaldelijk noodig en men ziet practisch dan ook een voortdurend heen en weer geloop van dit per-

soneel tusschen de betrokken bureau's om elkander te raadplegen.

Het is m.i. niet goed den Hoofd-Instructeur te belasten met het personeel van het mobilisatiebureau. Wanneer men bij de Vg.A. de dagelijksche papierlawine ziet, die door het bureau van den Hoofd-Instructeur moet worden behandeld, vooral wanneer deze ook nog Garnizoens-Commandant is, dan wordt het begrip Hoofd-Instructeur onwillekeurig zonderling aangevoeld.

Wil de betrokken hoofdofficier zich eenigermate wijden aan zijn Hoofd-Instructeurschap, dan gaat dit ten koste van het noodzakelijke bureauwerk en verdere regelingen, die moeten worden getroffen.

Aanvankelijk was er zelfs bij de reorganisatie niemand tot zijn hulp uitgetrokken. Hierin is eenigszins verandering gebracht door een S.M.A. in te deelen; doch welk personeel in de practijk noodig blijkt om de papiermachine behoorlijk te laten functionneeren, zouden deze hoofdofficieren zelf beter kunnen mededeelen. Men denke o.a. niet licht over de materieel-bemoeiing bij de Vg.A. Nagenoeg dagelijks zijn deze hoofdofficieren tot ver over den normalen bureautijd bezet en des avonds moeten zij nog veel werk mede naar huis nemen.

Ter verlichting van den Hoofd-Instructeur zou ik de geheele mobilisatie van het personeel der Schoolcomp. in handen willen geven van den C. dier compagnie, die per slot van rekening practisch toch de voornaamste vraagbaak is voor de regeling van dit belangrijke gedeelte.

De twee S.M.A., *bij elkander* gebracht op het bureau van den C. der Schoolcomp. kunnen meer economisch werk leveren.

Is eenmaal de huidige malaisetijd voorbij, dan geeft de Nederlandsche volksvertegenwoordiging ons misschien wel per Schoolcomp. een Hoofd-Instructeur, wat geen overbodige luxe zou zijn, met het oog op de sterkte van ruim 2000 hoofden, die in vreedstijd moeten worden geoefend en in oorlogstijd moeten worden gemobiliseerd en aangevoerd. Men vergelijk hierbij de encadreering van de Infanterie en Bereden-Artillerie.

2e. Het komt mij noodig voor, dat iedere Schoolcomp. beschikt over haar eigen exercitiebatterij, *waarin zich bevinden de vuurmonden en de mitrailleurs en verdere benoedigheden voor haar speciale oefening.*

Ook dit is eenvoudig te regelen en zal zeer ten goede komen aan den gang van zaken bij de eerste-oefening en de herhalingsoefeningen.

Verdeeld over de garnizoenen *Naarden, Utrecht en Gorinchem* heeft men voor iedere Schoolcomp. ruimte en materieel genoeg.

Zou men zodoende komen tot een parkmeester voor elke Schoolcomp. dan bedenke men, dat deze juist de aangewezen man is om de materieelspecialisten te vormen, zoodat hij als opleidingskracht niet verloren gaat, doch daarentegen deugdelijk kan worden benut.

De Opleidingscomp. dient absoluut zelfstandig te zijn en al het noodige voor haar oefeningen ter beschikking te hebben.

Aan het einde van deze beschouwingen wil ik opsommen welke oefen-

ningen een dienstplichtige gedurende zijn geheelen diensttijd moet medemaken.

Beschouwen wij b.v. de lichting 1924.

1e. *Eerste-oefeningstijd* van 5½ maand, vertrek laatste ploeg eind Maart 1925.

2e. *Eerste herhalingsoefening* in 1927 van 3 weken, waarbij de 3 ploegen van 1924 als afdeeling met de daarbij ingedeelde officieren onder de wapenen komen.

In de derde week gaat de afdeeling met haar materieel (b.v. per trein) naar de L. b. O., om daar in afdeelingsverband schietoefeningen te houden met vuurmonden en mitrailleurs.

3e. *Tweede herhalingsoefening* in 1929 van 2 weken, waarbij 2 afdeelingen tegelijk onder de wapenen komen (b.v. 1924 en 1925); dit is een *mobilisatieoefening*, waarbij de troep zoo snel mogelijk wordt gemobiliseerd, volledig uitgerust en met de twee afdeelingen vertrekt, om in den kortst mogelijken tijd op een vastgestelde plaats in stelling te komen en met de gezamenlijke afdeeling met scherp te vuren.

De Afd.-C. leeren hierbij den troep op oorlogsterkte aanvoeren en op zuinige wijze het benodigde huren, een niet te onderschatten oefening, gelet op de uitgaven, gedurende de laatste mobilisatie hier en daar gedaan. Ook dit moet men practisch eens gedaan hebben, om het in oorlogstijd te kennen.

Als zoo de diensttijd van het personeel zal worden benut, dan twijfel ik er niet aan, of men zal van allen groote medewerking ondervinden.

Wanneer *zijn* afdeeling uitrukt, *zijn* afdeeling een mobilisatieoefening houdt, zal elk ingedeelde er bij willen zijn, want hij weet, dat hij noode kan worden gemist, dat hij niet is een willekeurig nummer, doch dat hij een bepaalde functie moet vervullen, dat hij aanwezig moet zijn, wil het geheel behoorlijk slagen.

Ik ontveins mij niet, dat ook op deze wijze de taak van het vrijwillig dienende personeel der Schoolcomp. een moeilijke blijft, doch ik meen te mogen aannemen, dat zij een dankbare zal zijn en dat men bij grondige doorvoering een beter resultaat zal krijgen, dan thans het geval is.

Het kome niet voor, dat personeel van de eene Schoolcomp. bij een andere onder de wapenen komt.

Den C. der Schoolcomp. geve men zoo groot mogelijke macht om binnen de grenzen der wet hun personeel ter wille te zijn bij opkomst onder de wapenen en verleen van noodzakelijk uitstel.

Het verlofspersoneel moet in *hem* zien den man, van wien in oorlogstijd de leiding zal uitgaan, door wien hij in vreedstijd wordt gevormd en die bij mobilisatie in eersten aanloop voor hem heeft te zorgen.

Leert men dit den C. der Schoolcomp. in vreedstijd, door hun dan al groote verantwoording op te leggen en ruimte van handelen te geven, dan zullen zij bij mobilisatie bestand zijn tegen den zwaren last, welke dan op hunne schouders *moet* worden gelegd.

Het Militair-Administratieve stelsel van 1 Januari 1923.

DOOR

A. CH. VAN OORSCHOT,
1e Luitenant der Militaire Administratie.

Sedert 1 Januari 1923 wordt de legeradministratie gevoerd volgens een stelsel, dat in vele opzichten belangrijk verschilt van het vóór dien datum gevolgde systeem.

De verandering werd noodig geoordeeld, eensdeels omdat men daarvan vereenvoudiging, anderdeels (en wel in de voornaamste plaats) omdat men daarvan bezuiniging verwachtte.

Nu dit nieuwe stelsel binnenkort een vol jaar in de practijk zal zijn toegepast, acht ik wel den tijd gekomen, hierover eens in het openbaar een oordeel uit te spreken. Om dit oordeel te kunnen vrijwaren tegen het verwijt, dat het oppervlakkig is, lijkt het mij noodig eene korte historische beschouwing van de wording van het stelsel te doen voorafgaan. Ik meen daartoe gerechtigd te zijn, aangezien het tegenwoordige stelsel in hoofdzaak berust op een voorstel tot reorganisatie van de Militaire Administratie, dat door mij op verzoek van de Legercommissie in 1915 aan dit College werd ingediend. De bestudeering van dit voorstel gaf der Commissie aanleiding in haar rapport, nog in 1915 verschenen, te adviseeren met het door mij ingediende voorstel een proef te doen nemen.

Tot het voorjaar van 1922 werd echter aan dit advies geen gevolg gegeven. Toen werd door den Minister van Oorlog eene Commissie benoemd, bestaande uit den toenmaligen Kolonel, Inspecteur der Militaire Administratie, het tegenwoordige Hoofd der VIIIe Afdeeling van het Departement van Oorlog, een burger accountant en een ambtenaar van de voormalige IXe Afdeeling van het Departement van Oorlog, welke Commissie het noodig oordeelde, mij te verzoeken de door mij voorgestane denkbeelden in haar midden toe te lichten.

Het resultaat van den arbeid dezer Commissie was: de invoering van het tegenwoordige stelsel, dat slechts in kleine, onbelangrijke details afwijkt van mijn oorspronkelijke voorstellen.

Dat ik mij thans, nu ik hier en daar een minder gunstig oordeel omtrent de werking er van meen te vernemen — en hoe kan zulks anders bij de invoering van een nieuw stelsel? — geroepen voel, de volgende beschouwingen te geven, vindt zijn oorzaak in mijne vaste overtuiging, dat de practijk thans het bewijs heeft geleverd voor de juistheid van de denkbeelden, die door mij reeds zoo lang in woord en geschrift werden voorgestaan en welke der Legercommissie destijds aanleiding gaven tot haar advies, daarmede een proef te nemen.

Slechts in 2 punten is er een belangrijk verschil tusschen hetgeen de Commissie van 1922 aanbeval en hetgeen ik voorstond en naar mijne

meening ten nadeele van die Commissie, zooals de praktijk dat dan ook reeds heeft aangetoond en verder zal blijven aantoonen. Ik bedoel:

a. De contrôle door de Controleurs der M.A. en de organisatie hiervan en

b. de organisatie of wil men liever „de formatie” van het personeel der M.A.

Op deze verschilpunten kom ik echter later terug.

I. Algemeene beschouwingen.

In mijn voorstellen ging ik uit van de gedachte, dat, *in het algemeen*, de administrateur, die zelfstandig de administratie over een korps voert, daarvan ook persoonlijk de verantwoording moet indienen aan het D. v. O. zonder dat dus tusschen hem en het Departement van Oorlog m.i. onnoodige schakels worden ingevoegd. M. a. w., om bij de infanterie te blijven; „De administrateur van het regiment (vroeger bataljon) dient rechtstreeks aan het Departement van Oorlog de verantwoording der gedane uitgaven en ontvangsten in.”

Dit beginsel lijkt mij ook nu nog onaantastbaar juist, al wil ik dadelijk toegeven, dat men hierbij te ver kan gaan en ook inderdaad te ver is gegaan, met name bij de Politietroepen, de Koninklijke Marechaussee, de afzonderlijke compagnieën van de Kust-Artillerie, het Remonte-Depôt en de Cavalerie- en de Artillerie-paarden-depôts, waar men te groote administratieve en geldelijke verantwoordelijkheid heeft opgedragen aan personeel, dat daarvoor *van huis uit* niet geschikt is krachtens de genoten opleiding, terwijl het bovendien een taak te verrichten heeft gekregen, die in geenerlei verhouding staat tot den rang, door dat personeel bekleed.

Ik weet wel, dat ik hier „naar den letter” onjuist ben, omdat de C. C. „naar den letter” de man is, maar in de practijk ben ik volkomen in mijn recht, daar niet de C. C. maar een onderofficier, meestal met den rang van sergeant of van sergeant-majoor, de man is, op wien de geheele geldelijke en administratieve verantwoordelijkheid rust. En ik herhaal, met allen lof voor de tegenwoordige functionnarissen, dat die onderofficieren voor die taak niet zijn opgeleid en dat die taak niet in overeenstemming is met den door hen bekleeden rang en het door hen genoten salaris. Van het m.i. immoreel beginsel, dat de C. C. hoewel absoluut ondeskundig, toch verantwoordelijk is, voor iets waarvan hij dus totaliter niets weet en ook niets kan weten, terwijl hem de tijd ontbreekt om zich er in te werken, wil ik nu maar niet eens spreken. Het verwondert mij alleen dat de autoriteiten der betrokken wapens niet met kracht op dit bezwaar wezen en, zoo zij het wel deden, dat hieraan dan klaarblijkelijk niet de minste waarde is gehecht.

Intusschen, dat is eene detailquaestie, die ik thans om de hoofdzaken niet in de details te doen verdrinken, voorloopig niet verder zal aanroeren.

Ik keer dus terug, tot de rechtstreeksche verantwoording aan het D. v. O. door ieder zelfstandig administrateur.

Voor 1923 werden maandelijks de betalingstukken met een afschrift kasboek en, al naar gelang van de opvattingen van den brigade-administrateur, met een meer of minder gedetailleerde verantwoording bij dezen administrateur ingediend. Deze verifiëerde de stukken en verenigde deze dan met die zijner eigen administratie iedere drie maanden tot een driemaandelijksche verantwoording aan het D. v. O.

Men heeft in deze wijze van werken, van administratieve zijde, een groot voordeel willen zien boven het huidige stelsel. Men noemde de brigade-administratie dan zoo gaarne de zeef, waarin de fouten der regiments-administrateurs bleven hangen, zoodat de verificatie aan het D. v. O. zooveel minder werk zou vorderen.

Ik kon en kan het nog steeds met deze opvatting niet eens zijn :

1e omdat de administrateur van het regiment, wanneer hij wil, die verificatie even goed zelf kan verrichten ;

2e. omdat op het bureel van den brigade-administrateur daarvoor meer personeel noodig zal zijn en daardoor meer kosten moeten worden gemaakt, dan in verband met de verkregen resultaten gerechtvaardigd is ;

3e. omdat er bij de brigade veel meer tijd noodig is om de verantwoording kant en klaar naar het D.v.O. te zenden. Immers, waar als een groot voordeel moet worden beschouwd dat de verantwoording van het geldelijk beheer zoo spoedig mogelijk bij het D.v.O. inkomt, daar is het voordeel toch wel geheel aan het nieuwe stelsel. Daar toch komt de verantwoording over een maand uiterlijk in het midden der volgende maand bij het D.v.O. Bij het oude stelsel ging de verantwoording eerst naar den Controleur en kwam dan op zijn vroegst in het midden der volgende maand bij den brigade-administrateur terug. En daar de verantwoording aan het D.v.O. drie-maandelijks geschiedde, werd dus de verantwoording over Januari zeker niet vóór 15 Mei bij het D.v.O. ingediend. Een achterstand van drie maanden dus. Thans is de verantwoording over Januari toch zeker vóór 15 Mei reeds door het D.v.O. geverifiëerd en met een nota naar het korps teruggezonden ;

4e. omdat het mij beter voorkomt, indien men althans zorgt, dat de administratie bij de korpsen aan daartoe alleszins geschikt personeel wordt opgedragen, zoodat behoorlijk werk verwacht en geëischt kan worden, dat de geheele verificatie bij het D.v.O. wordt verricht. Hier kan men door oordeelkundige centralisatie beter en vlugger werken dan bij den brigade-administrateur en bovendien minder kostbaar. De practijk met het nieuwe stelsel, sedert 1 Januari 1923, heeft mij dan ook in dit opzicht niet teleurgesteld.

Naast het beginsel van zelfstandige verantwoording, beval ik in mijn voorstellen aan de Legercommissie aan, het ontheffen van den C.C. van zijne administratieve bemoeiingen. Veel is daarvan een feit geworden, echter niet genoeg. Ik bepleitte opheffing van de monsterrol, wat in-

derdaad is geschied; vervallen van de Rekening met diversen, zooals die vroeger bestond, ook hieraan is nagenoeg voldaan; een eenvoudiger verantwoording, ook die hebben wij gekregen, hoewel hieraan nog wel wat ontbreekt en er langzamerhand onnoodig aan de verantwoording is toegevoegd, waardoor deze wat gaat gelijken op een kind met een waterhoofd¹⁾.

Maar, *waarop ik met den meesten nadruk heb gewezen* in de hiervoren genoemde commissie en waaraan bij de invoering van het stelsel *niet is voldaan*, is dit:

Draag aan den zelfstandigen administrateur van het regiment geen bijwerkzaamheden op, die administratief met het regiment als zoodanig hoegenaamd niets te maken hebben, d.w.z.

- a. Maak hem zoo eenigszins mogelijk geen toegevoegd officier, dan wel
- b. officier belast met het toezicht op werkplaatsen of
- c. officier belast met de keuring van vleesch, levensmiddelen en brandstoffen voor het garnizoen, of eindelijk,
- d. belast hem niet met betalingen aan personeel e. d., niet tot het korps behorende.

Want, zoo was mijne redeneering, wanneer men in beginsel besluit, den regiments-administrateur geheel alleen zijn arbeid te doen verrichten, dan is zulks alleen uitvoerbaar, als hij zich geheel en uitsluitend aan de regiments-administratie kan geven.

Dien raad heeft men niet opgevolgd en het gevolg is, dat vele administrateurs nu zooveel bijwerk moeten verrichten, dat zij het niet meer afkunnen en daardoor gedwongen worden hulppersoneel te vragen, dat men hun zal moeten geven, wil niet óf de administrateur zich er onder werken óf de administratie in het honderd loopen.

Geeft men al die hulpkrachten, dan gaat een groot deel der beoogde en verwachte bezuiniging te loor, wat bij een oordeelkundige verdeling van den arbeid niet noodig ware geweest.

Ook hierop kom ik hieronder nog nader terug.

In het door mij voorgestane stelsel werden dus zuiver gescheiden gehouden het korps als administratief geheel en de administratieve gelegenheden, daar buiten vallende; alleen bij een dusdanig doorgevoerde scheiding mocht ik onvoorwaardelijk verklaren, dat één administrateur zonder hulp het regiment kon administreeeren.

Ik leg dit hier nadrukkelijk vast, omdat men in gesprek en geschrift mij wel eens heeft verweten (rechtstreeks of zijdelings) mede schuld te dragen aan veel, dat tegenwoordig in onze positie terecht als zeer ongewenscht wordt aangemerkt.

Het spreekt vanzelf dat ik dergelijke verwijten verre van mij werp.

Iets anders is, dat ik gaarne erken reeds in 1915 een weg te hebben gewezen, die naar mijne meening tot aanmerkelijke inkrimping bij

¹⁾ Sedert ik dit schreef, is er echter gelukkig alweer eenige verandering ten goede gekomen.

het dienstvak, dus tot groote bezuiniging, kon leiden. De Legercommissie beval dan ook met mijn stelsel een proef aan. Wanneer men daarmede in 1915 ware begonnen, dan had men in 1916 kunnen weten hoe het stelsel in de practijk werkte.

Ware de uitslag gunstig geweest, dan had men van 1916 tot Augustus 1923 m.i. allen tijd gehad tot een geleidelijke inkrimping van het personeel (stopzetting aanvoer e.d.) en waren wij gespaard gebleven voor de in vele opzichten grievende maatregelen, die ons dienstvak in de grootste mate hebben getroffen.

Het stelsel als zoodanig staat daar echter geheel buiten.

II. Het nieuwe stelsel in de practijk.

a. In het algemeen.

Reeds dadelijk in Januari 1923 was te voorzien, dat de personeelformatie, zooals die was opgezet, absoluut geen rekening hield met de practijk, of liever en beter, men paste het nieuwe stelsel in de practijk zoo absoluut averechts toe, dat de formatie, die voor het stelsel, zooals het bedoeld was, volkomen toereikend mocht worden geacht, thans te gering moest blijken te zijn.

Immers al dadelijk werden zelfstandige administrateurs, tevens toegevoegd officier, belast met garnizoenskeuringen; werden hun de algemeene betalingen opgedragen en kregen velen een zóó groot aantal, niet tot hun korps behorende officieren en onderofficieren in betaling, dat de hun opgedragen taak veelal $1\frac{1}{2}$ á 2 maal zoo omvangrijk werd als met het stelsel bedoeld werd.

Ten onrechte wijten nu vele administrateurs dit aan het stelsel. Naar mijne meening is dit onbillijk, daar toch ook bij het oude stelsel niet zonder uitbreiding van personeel de hoeveelheid te verrichten werk vermeerderd kon worden. Er is nu eenmaal bij elk stelsel een grens aan de hoeveelheid werk, welke door één man kan worden verricht.

Tot een zuivere beoordeeling van het stelsel zal men echter slechts kunnen komen bij een zuivere toepassing er van, dus wanneer al het werk, dat een uitvloeisel is van den tegenwoordigen overgangstoestand, zal zijn verdwenen.

Ik heb hier o.a. ook het oog op den velen arbeid, die aan de betaling der wachtgelden is verbonden en die thans geheel op de schouders van den korps-administrateur is gelegd. Men kan nu van meening zijn dat deze arbeid ten onrechte aan den korps-administrateur is opgedragen, en ik deel deze meening geheel, een feit is het dat hij dezen thans boven den gewonen arbeid moet verrichten en dat hij daardoor voor dien gewonen arbeid tijd te kort komt. Gevolg, het aanvragen van hulppersoneel.

Dit had kunnen worden voorkomen. Hier is ten onrechte gedecentraliseerd. Ten onrechte, omdat nu een groote arbeid, die in haar geheel, zeg door x menschen kon worden verricht, verdeeld is over *méér dan x* verschillende korps-administratiën, die echter al meer dan volle dagtaak hadden en dus nu het werk niet meer afkunnen en ieder een

hulp zullen gaan vragen. Uitbreiding, *onnoodig*, van personeel alzo, nog niet eens gesproken over de daardoor noodig geworden correspondentie van het bureau wachtgeld aan het D. v. O. met al die administrateurs, welke anders met één centraal-bureau had kunnen worden gevoerd. Dus tijd- en papier-vermorsing.

Ditzelfde geldt voor de betaling van het niet bij korpsen ingedeelde officiers- en onderofficiers-personeel. Waarom dit niet ondergebracht bij een centraal-bureau, zooals vroeger de mandateering was, waar dan met minder personeel in totaal veel vlugger gearbeid kon worden en tevens beter?

Een ander gevolg van de overlading van den korps-administrateur met bijwerk is, dat hij geen tijd meer kan vrij maken, om althans ieder kwartaal van één compagnie eens de geheele inwendige administratie na te gaan. Dit is een zeer groot bezwaar en klemt te meer, nu men de contrôle door de Controleurs der Militaire Administratie geheel in handen heeft gelegd van slechts 4 hoofdofficieren, zonder eenig officiers- en onderofficierspersoneel¹⁾. Wie maar een heel klein beetje kijk op de militaire administratie heeft, zal moeten toegeven, dat deze belangrijke en omvangrijke arbeid, die vroeger door 4 hoofd- en 8 subalterne officieren en nog ten minste 4 onderofficieren werd verricht, ondanks het verminderen van den totaal te verrichten arbeid, onmogelijk door 3 menschen kan worden verricht, zelfs al waren het 3 duivels wat betreft kennis en werkkraft. Hoeveel tijd gaat er niet heen met reizen, aantekeningen maken, nota's ontwerpen en zelf overschrijven, enz. enz.

Hij, die een dergelijke organisatie van den contrôle-arbeid durfde ontwerpen en voorstellen, had wel veel moed, maar weinig of geen kijk op de practijk. Hier heeft de zucht tot bezuiniging tot absurditeiten geleid. Ik geloof niet, dat een der hoofdofficieren, die volgens de nieuwe organisatie heeft gewerkt of nog werkt, deze organisatie in bescherming

¹⁾. Hier valt van de Fransche legeradministratie veel te leeren. Daar toch kent men een *afzonderlijk* korps-Controleurs (kapitein t/m generaal) aan hetwelk de contrôle is opgedragen. Het doel van dit korps is:

1. Waken voor de belangen van de schatkist en de rechten van belanghebbenden.
2. Te controleeren in alle diensten en wapens van het leger, dat de wetten en reglementen, daarop toepasselijk, worden toegepast.

Zij treden op namens den M. v. O., waaronder ze rechtstreeks ressorteeren. Zij kunnen hunne controle oefenen door verificatie der bescheiden en onverwachte inspectiën en kunnen daartoe steeds in alle legerbureaux binnentreden.

Zij kunnen niet onmiddellijk ingrijpen in den gang van den dienst, maar bepalen zich tot het verwijzen naar reglementen en voorschriften en wetten; vragen desgewenscht alle noodige inlichtingen omtrent het gevoerde beheer (mondeling of schriftelijk).

Zij rapporteeren rechtstreeks aan den M. v. O.

Zij worden gerecruteerd; de kapiteins na een vergelijkend examen uit de kapiteins met tenminste 11 dienstjaren; de overige rangen voor $\frac{1}{5}$ uit den naast-lageren rang en voor $\frac{1}{5}$ uit de luitenant-kolonels t/m de generaals eener brigade of de *sous-intendants de 2e classe t/m intendant-militaire*.

In mijn rapport over mijn detachering bij het Fransche Leger zette ik eenigszins uitvoerig de werkwijze dezer controleurs uiteen. Belangstellenden kan ik dus daarnaar verwijzen.

zal kunnen of willen nemen. Men zou zich trouwens tegenover deskundigen kortweg belachelijk maken.

b. Enkele details.

Wanneer wij de practische toepassing van het nieuwe stelsel, althans voor een deel, eens in details bekijken, dan is er, naast veel lof, zeker ook wel plaats voor gegronde critiek. Lof in zooverre de maandelijksche verantwoording een overzichtelijk stuk is, welks samenstelling niet veel hoofdbrekens behoeft te kosten, vooral nu practisch de rekening met diversen geheel is verdwenen en het terugvorderen van verschillende uitgaven op declaratie geheel is vervallen.

Critiek is echter m.i. gewettigd voor de staten Model No. 26 met de verzamelingen en de specificatie daarop.

M.i. blijkt uit de door het D.v.O. gevoelde behoefte aan een afzonderlijke specificatie op de staten Model No. 26, met weer een korpsverzameling daarop, naast de verzameling op de staten zelf, ten duidelijkste, dat de inrichting van den staat als betalings- en verantwoordingsstuk niet deugt.

De staat 26 in verband met de staten 25 zou zoo moeten worden ingericht, dat daaruit, zonder afzonderlijke specificatie, duidelijk blijkt ten laste van welke artikelen der begrooting de op de staten in rekening gebrachte bedragen moeten worden gebracht.

Op de staten 25 en 26 zouden dus geldkolommen behooren voor te komen voor ieder begrotingsartikel afzonderlijk, d.w.z. bij de infanterie, dus voor de artikelen 22, 27, 58c en 61a; e.d. De afzonderlijke specificatie wordt dan overbodig.

Ook de achterzijde van de jaarweddestaten is niet geheel logisch. De kolommen „inhoudingen” zouden moeten verwisselen met de kolommen bureelkosten, kindertoelage enz., zoodat bovenlijns alle aankomende bedragen kwamen te staan en benedenlijns alle inhoudingen.

De noodzaak van verzameling in „duplo” op de jaarweddestaten wordt ook niet ingezien.¹⁾

Een ander punt, waarop m.i. de aandacht mag worden gevestigd, is de wijze, waarop de inhoudingen voor pensioen en weduwen- en weezenpensioen plaats hebben.

Het ware m.i. wenschelijk hiermede te handelen als vroeger voor de inhoudingen weduwen- en weezenkas geschiedde, te weten:

Bij overplaatsing vóór of op den 15den der maand geschiedt de *geheele* inhouding bij het nieuwe korps;

bij overplaatsing ná den 15en bij het oude korps.

Hoewel buiten het eigenlijke stelsel onzer nieuwe administratie staande, komt mij ook de wijze, waarop de betaling van voorschotten op wachtgelden is geregeld, onjuist voor.

Sedert Mei 1923 loopen er nu in de kasboeken en de rekeningen met diversen zeer groote bedragen, die eigenlijk in het geheel niet ver-

¹⁾ Sedert kort dan ook vervallen.

antwoord zijn. Men heeft kortweg bepaald, dat, in afwachting van de definitieve vaststelling der wachtgelden, een voorschot daarop mag worden verstrekt, dat echter niet wordt verantwoord maar onmiddellijk verhuist naar de rekening met diversen.

De meeste dier voorschotten zijn vastgesteld door het D. v. O. Wat ware nu eenvoudiger geweest, dan te bepalen: Voorloopig wordt als wachtgeld, in afwachting der definitieve toekenning, toegekend een bedrag f x.— en aan het Rijk als zoodanig in rekening gebracht en verantwoord.

Zoodra de definitieve toekenning afkomt, wordt het eventueel te veel of te weinig genotene verrekend bij de eerstvolgende afrekening ná de definitieve toekenning.

Mijn grootste bezwaar tegen den tegenwoordigen gang van zaken is echter het volgende:

Aan de meeste der zelfstandige administrateurs is thans zooveel bijwerk, dat met het eigenlijke korps niets te maken heeft, opgedragen, dat bij een eventuele mobilisatie van een vluggen overgang van den vredes- naar den mobilisatie(oorlogs)toestand geen sprake kan zijn.

Waar haalt bij een spoed-mobilisatie, zooals wij die in 1914 medemaakten, de administrateur van het regiment den tijd vandaan, benodigd (om nu maar eens bij het Regiment Jagers te blijven) om een 70-tal officieren op behoorlijke wijze in betaling over te geven naar de diverse onderdeelen, waarbij die officieren in geval van mobilisatie werkzaam worden gesteld. Zonder hulp, als die administrateur zit, is dit alleen al ondoenlijk.

Niet onbelangrijk is het hier even op te merken, dat de mobilisatiebestemming dier officieren den administrateur niet bekend is, zoodat hij, alvorens het noodige voor de overgave te kunnen verrichten, eerst bericht zal moeten ontvangen, waarheen die overgangsstukken moeten worden gezonden. Dit lijkt een kleinigheid, maar kan voor de betrokkenen hoogst onprettige gevolgen hebben.

Maar behalve deze officieren heeft hij nog talrijke wachtgelders in betaling; ook die moeten worden overgegeven. Waarheen, aan wien?

Misschien is hij ook belast met de algemeene betalingen; hoe moet hierin worden voorzien?

Hij is toegevoegd officier, belast met het toezicht op werkplaatsen e. d. Hoe is dat alles geregeld?

Met het stelsel heeft dit niets te maken, maar men maakt door deze onlogische organisatie een eerlijke toepassing van het stelsel wel heel, heel moeilijk. Al deze bezwaren gelden eveneens voor het geval de administrateur voor eenige weken met zijn regiment het garnizoen verlaat voor oefeningen of manoeuvres. Hoe wordt dan voorzien in de betaling van al dat personeel, dat, niet tot het korps behorende, in het garnizoen achterblijft? Moet dat soms eerst in betaling worden overgegeven aan een wel in het garnizoen blijvend administrateur? Hoe-

veel onnoodig en veel tijd vragend werk moet hier door dien, alleen op zichzelf aangewezen, administrateur worden verricht?

Ik meen, dat er hier alleszins reden is om de organisatie van het dienstvak eens ernstig onder de loupe te nemen. Doet men dit, dan zal blijken dat er enerzijds teveel personeel op wachtgeld is gesteld, waardoor anderzijds aan het achterblijvende personeel, althans voor een deel, meer is opgedragen dan van de werkkrachten mag worden gevorderd en, wat wellicht nog erger is, dat de goede gang van de administratieve machine niet meer gewaarborgd is.

III. Conclusies.

Vraagt men mij, hoe naar mijn meening de toestand, zooals die nu is, en die naar mijn overtuiging alleen tot schade van de goede zaak en van het personeel kan worden gehandhaafd, moet worden veranderd, dan meen ik kort samengevat te moeten zeggen:

a. Men ontlaste de administrateurs van de regimenten van al het bijwerk en vereenige dit, voor zoover mogelijk, in een centraal bureel te 's-Gravenhage, dat dus, zooals vroeger voor een deel het bureel van den Hoofdofficier, belast met de mandateering, belast wordt met:

1. De jaarweddebetaling van alle officieren en onderofficieren, niet tot een korps behorende.
2. Alle andere betalingen, dit personeel betreffende.
3. Alle betalingen, de wachtgelders betreffende.
4. De algemeene betalingen van het garnizoen 's-Gravenhage.
5. De verrekening van topografische kaarten, enz.

b. In garnizoenen, waar een intendant is geplaatst, belaste men geen officieren van de Militaire administratie met garnizoenskeuringen van levensmiddelen e. d.; waar geen intendant is, bij voorkeur een officier van gezondheid, apotheker of paardenarts.

c. Een officier van administratie worde niet belast met het toezicht op werkplaatsen, zeker niet wanneer hij administrateur van een onderdeel is of aan den administrateur van zulk een onderdeel is toegevoegd, omdat hij dan aan zijn eigenlijke bestemming wordt onttrokken. Deze arbeid behoort overigens naar mijne meening óók tot het gebied der Intendance.

Zoo dit op te groote bezwaren of te groote uitbreiding van personeel mocht afstuiten, ware toch ten minste voor elk garnizoen of iedere administratie nauwkeurig uit te maken, of in verband met den omvang der werkzaamheden voor het onderdeel moet worden aangewezen:

1. een luitenant geheel alleen;
2. een luitenant met hulp;
3. een kapitein met een luitenant en eventuele andere hulp.

d. Men stelle per divisie een hoofdofficier-controleur van de militaire administratie aan, aan wien ten minste 1 subaltern officier en een schrijver behooren te worden toegevoegd, wil de contrôle het Rijk behoeden voor een schade, waarvan het bedrag zeker dat der kosten van deze personeelsuitbreiding zal overtreffen.

Een paar gevechtsdagen eener Lichte Brigade,

DOOR

M. R. A. BISCHOFF VAN HEEMSKERCK.

Eerste-Luitenant der Cavalerie.

(Vervolg en slot van bladz. 112).

Zooals uit zijn bevel blijkt, is de Brig. C. na afloop van het gevecht bij Broekhuizen er dadelijk op bedacht om tot de verdere uitvoering van zijn opdracht te komen. De overtocht over de Maas en het geleverde gevecht, waren slechts hindernissen op den weg naar Horst en omgeving. De algemeene toestand is nog alles behalve helder. Van de Roode Div. te Roermond is nog niets vernomen. Zoolang niet de zekerheid van het tegendeel is ontvangen, moet op een treffen met deze Div. op 6 Mei nog rekening worden gehouden. Het is dus voor de Lt.B. zaak, om zonder tijdverlies een scherm tusschen Peel en Maas te brengen, om een eventueelen eersten stoot des vijands op te vangen. Zonder dus eerst een marschecolonne samen te stellen, of de Brigade te verzamelen, stuurt, zooals uit het bevel blijkt, de Brig. C. sterke detachementen naar Sevenum en Grubbenvorst, knooppunten op de hoofdwegen van Zuid naar Noord loopende. De onderdeelen die deze punten moeten bezetten worden er rechtstreeks en afzonderlijk marceerende, naar toegezonden. Na aankomst treden deze afdeelingen dan onder bevel van den C. die de bezetting zal regelen *en reeds het eerst ter plaatse is.*

Het gros van de Brig. wordt voorwaarts verzameld te Horst, waarheen ook de Brig. C. zich begeeft. Ook te Lottum wordt een bezetting achtergelaten.

De oplossing van zijn opdracht denkt de Brig. C. zich als volgt:

De strook tusschen Peel en Maas waar den vijand het doordringen in Noordelijke richting moet worden helet, is veel te breed om daarin door de Lt.B. een aaneengesloten-stelling te doen bezetten. Twee beheerschende punten (tevens vleugelpunten) worden door sterke detachementen met Art. bezet. Toevoeging van Cavalerie voor den veiligheidsdienst en flankdekking, is in deze bedekte landstreek noodzakelijk.

De verdere verdediging denkt C.-Lt.B. zich in offensieven zin, door gebruik te maken van de groote beweeglijkheid van zijn troepen en het bedekte terrein. Een sterke reserve wordt achtergehouden, om daarmede den oprukkenden tegenstander nu hier, dan daar aan te vallen en hem met snel geconcentreerde plaatselijke overmacht, meerdere klappen toe te brengen, daarbij bij voorkeur optredend tegen 's vijands flanken (rug).

De beste reserve in deze terreinen is de Cavalerie, deze moet de „klap” geven. De wielrijders gaan op de wegen vooruit, leiden het gevecht in. Eenmaal gevechtsaanraking verkregen hebbende, boeten

zij echter, althans buiten de hoofdwegen, hun snelheid vrijwel geheel in, zij worden dan vasthoudende groepen, die aan de in dit terrein zich overal snel verplaatsende Cavalerie, de noodige bewegingsvrijheid geven, om op elk gewild punt een verrassenden stoot toe te brengen.

De dorpen Sevenum, Grubbenvorst, Lottum en Horst worden in staat van verdediging gebracht.

(De maatregelen ter beveiliging, als b.v. dekking in den rug door afdeelingen te plaatsen te Castenray, Tienray, enz., blijven hier buiten bespreking).

De Brig. C. bezit behalve vele andere eigenschappen ook nog die, dat hij op en top „Paardenman” is. Zoodra de tactische toestand het maar even toelaat, wordt aan de verpleging der paarden gedacht. Vooral wordt er voor gezorgd de paarden dikwijls te laten drinken en voor het voeren steeds de noodige tijd gevonden. De in den oorlog bij Cavalerie massa's zoo veel gemaakte fout, dat door de tactiek, de paarden vrijwel geheel in het vergeetboek geraken, wordt door dezen Brig. C. dan ook niet gemaakt, wat ten gevolge heeft, dat de paarden de vermoeienissen van den veldtocht goed doorstaan.

De vervolging van den geslagen vijand in de bosschen van Tienrayder en Swolgender heide door de Cav. heeft succes gehad. Deze bosschen bestaan uit zeer dicht op elkaar geplant, vrij jong naaldhout, doorsneden met talrijke brandlanen en wegen. Troepenbewegingen, ook van kleine afdeelingen Infanterie buiten deze lanen en wegen, worden door het dichte hout belet.

Waarom de vijand zoo lang in Broekhuizen en Broekhuizenvorst is gebleven, was voor C.-Lt.B. aanvankelijk een raadsel. Het onderfragen van den gevangen genomen vijandelijken C. heldert een en ander geheel op. De C. der troepen des vijands deelt mede, dat hij alle verbinding met zijn eigen partij kwijt was, doch meende dat de Div. waartoe hij behoorde kort achter hem marcheerde. De op dien morgen uitgezonden officieren voor de opname van verband, keerden niet terug. Zijn troep was zeer vermoeid en ernstig door de gevechten van Jen vorigen dag geschokt. Meenende dat hij voorloopig veilig was in de dorpen, daarbij hopende op spoedige versterking, was hij ter plaatse gebleven. Men verkeerde in de meening, dat men slechts een paar Comp. wielrijders tegenover zich had en rekende in het geheel niet dat men met Artillerie te maken zou krijgen.

Van de uitgezonden ophelderings- en verkenningspatrouilles is tot heden (12.30 nam.), nog geen bericht ontvangen. Verwondering behoeft zulks niet te baren, vooral de afdeelingen aan den west Maasoever uitgezonden, kunnen nog onmogelijk meldingen teruggestuurd hebben, tenzij de vijand reeds vlak bij zou zijn.

Eerst tegen 2.00 nam. komen enkele berichten binnen en wel:

1e. van den C.V., die radiografisch mededeelt, dat vliegerverkenning op de wegen van Roermond in noordelijke richting voerende, op

geen van beide Maasoever, vijandelijke troepenbewegingen heeft waargenomen.

2e. van door de Brig. uitgezonden patrouilles, welke berichten behelzen, dat:

a. te Venlo aanwezig is 1 Comp. vijand. wielrijders, welke o.a. de brug over de Maas heeft bezet (mededeeling van inwoners van Venlo);

b. Blauwe patrouilles door vuur afgewezen zijn o.a. te station Haelen, Buggenum en Swalmen. Noordelijk van genoemde plaatsen *geen vijand aangetroffen.*

Uit deze berichten blijkt, dat voorloopig voor een treffen met een naar het Noorden oprukkende vijandelijke troepenmacht, door de Lt.B. niet behoeft te worden gevreesd. De Brig. C. besluit onmiddellijk tot legering over te gaan en geeft daartoe de volgende legeringsstaat uit: (Zie blz. 176).

Om 8.00 nam. komt het navolgende bevel van den C.V.:

Veldleger.	Hoofdkwartier, 6 Mei 1923.
Sectie I ¹	7.00 nam.
No.	

Bevel voor de Lichte Brigade.

1. *De vijand, aanvankelijk naar het Z.-W. geweken, zet thans zijn terugtocht in zuidelijke en zuid-oostel. richting voort.*

De vervolging van den vijand is in vollen gang. Sterke achterhoeden, welke aan het Wilhelminakanaal trachten stand te houden, werden overal teruggeworpen.

De laatste vliegervkenningen meldden, dat te 6.00 nam. de wegen van Roermond voerende in N., N.-W. en Westelijke richting, vrij waren van vijandelijke troepen.

2. *Onze troepen hebben 6.00 nam., daarbij het meeste voortgang makende op beide vleugels, de lijn: Veldhoven—Eindhoven—Mierlo—Deurne bereikt en den overgang over het kanaal van Eindhoven naar Mierlo geforceerd.*

3. *De Lt.B. zal een ingrijpen van de Rode Div. Roermond in den slag die op 7 (en 8?) Mei verwacht wordt in den omtrek Valkenswaard—Heeze—Someren, beletten.*

4. *De pontonbrug te Lottum wordt 7 Mei 11.00 voorm. opgenomen en is na dat uur niet meer te uwer beschikking.*

5. *De Verpleging der Lt.B. geschiedt vanaf 7 Mei per Autotrein aan den West Maasoever. In den loop van dien dag zullen bevelen daaromtrent u bereiken.*

De Luitenant Generaal C.V.

X.

Aan C.-Lt.B.

Wederom staat de Lt.B. voor een lastige opdracht. Van de Div. uit Roermond zijn de gegevens tamelijk vaag. Bekend is dat deze Div. te 6.00 nam. nog niet op marsch was in W. of N.-W.lijke richting. Wat is echter *na* 6.00 nam. geschied?

De verkenningorganen, reeds op 6 Mei vroegtijdig uitgezonden, geven in hoofdzaak hun aandacht aan de wegen van Roermond in N.-lijke richting voerende, de weg Roermond—Weert zal wel buiten waarneming vallen. Vóór alles worden dus direct verkenningpatrouilles uitgezonden, die de wegen van Roermond in Westelijke en N.-Westelijke richting voerende, blijvend waarnemen. (Deze patrouilles worden gegeven door de afdeelingen te Sevenum en Grubbenvorst).

Aan de onderdeelen der Brig. gaat de waarschuwing: zich gereed te maken voor onmiddellijken afmarsch in Z. richting.

De Brig.C. geeft zich vlug rekenschap van wat de Div. Roermond zou kunnen doen, en komt tot de volgende slotsom:

De Roode Div. Roermond kan:

1e. Te Roermond blijven, of aftrekken in ongevaarlijke richting, b.v. Oost, Z.-Oost of Zuid.

2e. Afmarcheeren in W. of N.-West. richting, teneinde het Roode leger te gaan ondersteunen.

Slechts geval 2e is voor de Lt.B. in verband met hare opdracht, van oogenblikkelijk belang.

In dit laatstgenoemde geval kan de Roode Div. Roermond marcheeren:

A. over Roggel—Meijel, teneinde op de westflank van het Roode leger in den strijd in te grijpen.

B. over Kelpen—Nederweert.

C. Over Weert.

Van zéér grooten invloed is voorts het eventueel *tijdstip van afmarsch* voor de gevallen A, B en C.

Voor geval A. komt de Brig., tenminste wanneer zij onmiddellijk in Z.lijke richting afmarcheert, nog in contact met het hoofd van de Roode Div., zelfs wanneer deze reeds op 6 Mei b.v. 7.00 nam. uit Roermond vertrekt.

In geval B. en C. echter, komt de Brigade *te laat*, indien de Roode Div. voor 12.00 's nachts 6/7 Mei afmarcheert. De vijand kan dan reeds de Zuid Willemsvaart (Noorderkanaal) zijn gepasseerd en is dan in staat om met zéér zwakke krachten aan de kanalen, de Lt.B. af te wijzen, waardoor het gros der Div. Roermond vrij is om in het gevecht van het Roode leger in te grijpen, waardoor dus de Blauwe Lt.B. haar opdracht niet zal kunnen ten uitvoer brengen.

Een oogenblik rijst bij den Brig.C. de vraag, of hij niet met zijn Brigade zou marcheeren naar Nederweert en Weert, teneinde te trachten aan Zuid Willemsvaart en Noorderkanaal, een oprukken van de Div. Roermond tegen te gaan. De Lt.B. zou dan echter in het etappengebied

van den vijand komen, Weert en Nederweert zullen wel zijn bezet. Bovendien is de N.-Z. loopende Zuid-Willemsvaart een ernstig beletsel voor de bewegingsvrijheid der Brig. Ook zou bij een stelling a/d. Zuid-Willemsvaart, front Zuid, de Brig. met den rug naar het tamelijk dichtbij zijnde Roode leger staan, zich dus sterk moeten dekken naar het Noorden, vanuit het Zuiden 1 Div. tegen zich krijgen en dus groote kans loopen van twee zijden met overmacht te worden aangevalen en ontijdig te worden vernietigd.

Toch moeten de maatregelen der Lt.B. zoodanig worden genomen, dat *wat ook de Div. Roermond doet*, er gelegenheid blijft om de strategische taak: n.l. „*beletten dat de geslagen Roode legers den steun van de Div. Roermond krijgen in den op handen zijnden slag*”, te volbrengen.

C.-Lt. B. besluit: zoo snel mogelijk zijn Brig. te verplaatsen in Zuidelijke richting. Vertrekt de vijand eerst op 7 Mei uit Roermond, dan wordt hij reeds zoo dicht mogelijk bij deze plaats aangepakt. Is echter de Roode Div., marcheerende over Weert of Nederweert, reeds zoover naar het westen gekomen, dat de Lt.B. haar niet meer zou kunnen bereiken in het terrein tusschen Zuid-Willemsvaart en Maas, dan is de Brig.C. voornemens, zoo snel mogelijk te marcheeren over Meyel in Westelijke of N.-Westelijke richting, teneinde zich te wenden 't zij tegen de flank van de Div. Roermond, daarbij dan Noord van de veenige terreinen aan Willemsvaart en Noorderkanaal blijvende, 't zij tegen rug en oostflank van het geheele Roode leger.

In het ongunstigste geval voor Blauw, zal dan het Roode leger de versterking van de Div. Roermond ontvangen, doch de Blauwe Lt.B. zal dan in rug en oostflank van het Roode leger ingrijpen, hetgeen òf inzetten van de Div. Roermond tegen de Lt.B. zal veroorzaken, òf het afzonderen van sterke andere Roode troepen zal noodig maken.

Dus handelende, zal de Lt.B. haar strategische taak toch volvoeren en door haar optreden uit een voor de Rooden zéér ongunstige richting, het voordeel van den vijand door de aantrekking van de Div. Roermond verkregen, geheel waardeloos maken.

Aan de Brig. gaat het volgende bevel uit:

Lichte Brigade
Sectie I

Horst, 6 Mei 1923.
8.40 nam.

Bevel.

1. *De vervolging van de geslagen Roode legers is in vollen gang.*
2. *Onze troepen hebben de lijn Veldhoven—Eindhoven—Mierlo—Deurne bereikt en den overgang over het kanaal Eindhoven—Mierlo geforceerd.*
3. *De Lt.B. zal een ingrijpen van de Roode Div. Roermond in den slag welke op 7 Mei verwacht wordt in den omtrek: Valkenswaard—Heeze—Someren, beletten.*

4. *Daartoe marcheert onverwijd af:*

a. *Detachment Sevenum* (— Motor Bt.) naar Heythuyzen. Stelt vandaar met patrouilles vast of de Div. Roermond naar het N.-W. of Westen afmarcheert, of is afgemarcheerd.

b. *Detachment Grubbenvorst* over Sevenum—Maasbree—Neer, naar Roggel.

c. *I en II R.H. + K.R.A.* marcheeren 10.00 nam. af onder bevel C.-I R.H. over Sevenum—Sevenumsche dijk naar Helden.

d. *Auto Bat. marcheert onverwijd* over klooster Grubbenvorst—Sevenum—Maasbree naar snijpunt wegen: Neer—Venlo en Kessel—Helden.

e. *III B.W. + 1e Motor Bt.* (is te Sevenum ter beschikking C.-III B.W.) over Maasbree—Panningen naar Meijel, bezet deze plaats benevens den overgang over het Noorderkanaal naar Roggel en den overgang over het kanaal van Deurne.

5. *Brig. Trein* marcheert 7 Mei 4.00 voorm. onder dekking van 1 sectie Auto Bat. naar driesprong kunstwegen oost van Loo (2 K.M. noord Helden).

6. *Bagagetrein* verzamelt 10.00 voorm. 7 Mei te Sevenum.

7. *S.A.* brengt zoo spoedig mogelijk seingemeenschap tot stand tusschen de torens van Roggel en Helden. (lampen).

Radio station blijft voorloopig in bedrijf te Horst.

8. *Berichten* naar de kerk te Roggel.

9. *Ik marcheer met I B.W. naar Roggel.*

De Generaal Majoor,
M.

Aan C.: I, II, III B.W.; Auto Bat.; I R.H.; II R.H.; K.R.A.; Motor Art. Afd.; Brig. Trein.

Uit bovenstaand bevel zien we, dat de Brig.C. op de snelste wijze een deel zijner Brig. naar Roggel—Heythuyzen verplaatst, Meijel doet bezetten en de rest der Lt.B. tot de lijn Helden—Kessel doet oprukken. Teneinde zoo snel mogelijk naar het Zuiden te komen, verzamelt C.-Lt.B. zijn afdeelingen voorwaarts, daarbij het risico nemende van gevaarlijker te marcheeren. Er is echter in den loop van den dag geen vijand in deze terreinen gemeld, zoodat de Brig. C. meent het er gerust op te kunnen wagen. Hij zelf gaat met het detachement I B.W. vooruit naar Roggel.

De opstelling, welke de Brig. gaat innemen, biedt het voordeel, dat zij voor alle plannen bruikbaar is. Mocht de Brig. C. te Roggel aankomende, vernemen dat de Div. Roermond nog niet is afgemarcheerd, dan wordt de Brig. onmiddellijk samengetrokken te Roggel—Heythuyzen. Is de vijand reeds afgemarcheerd zoodanig, dat de Brig. de Div. Roermond niet meer kan bereiken vóór de Zuid Willemsvaart, dan zal de Brig.C. zooals reeds werd betoogd, over Meijel marcheeren.

De gekozen opstelling maakt een concentratie te Meijel gemakkelijk en snel uitvoerbaar.

Bekijken we thans eens den marsch der Brigade en de mogelijkheid van het inkomen van de berichten.

Volgens de order van de Lt.B. kunnen afmarcheeren: (waarschuwing reeds 8.05 nam. telefonisch bij de onderdeelen ontvangen).

II B.W. (Sevenum) 9.00 nam.

af te leggen afstand over Maasbree—Baarlo—Neer (van Neer naar Roggel loopt een harde weg, zie kaart 1 : 200.000) naar Roggel: ± 30 K.M., daarvoor benodigde tijd 3 uur. Dit detachement is dus ongeveer 12 uur 's nachts te Heythuyzen—Roggel. Het Esk. Huz. van dit detachement is (zeer vlot) ook reeds om 9.00 nam. gereed voor den afmarsch, marcheert zelfstandig over Sevenumsche dijk—Helden—Heldensche dijk naar Roggel. Afstand ± 24 K.M., drie uur later kan dus dit Esk. ter plaatse zijn, dat is tegelijk met de wielrijders.

Detachement Grubbenvorst.

Wielrijders en Motor Bt. marcheeren over Sevenum (gevaar Venlo) naar Roggel. Af te leggen afstand ± 35 K.M. vertrek 9.00 nam., aankomst te Roggel 12.15 voorm. 7 Mei.

De Cav. van dit detachement marcheert afzonderlijk binnendoor, moet 25 K.M. afleggen en komt dus ongeveer tegelijk met de wielrijders te Roggel aan.

Detachement III B.W. vertrekt 9.00 nam. uit Horst, marcheert over Sevenum—Panningen naar Meijel. Af te leggen afstand ± 26 K.M. Aankomst te Meijel 11.30 nam.

I en II R.H. + K.R.A. marcheeren 10.00 nam. af uit Horst over Sevenum—Sevenumsche dijk naar Helden. Afstand ± 17 K.M., komen dus ± 12.00 's nachts te Helden aan.

Auto Bat. marcheert 9.30 nam. af uit Lottum naar Kessel. Afstand ± 30 K.M., is dus ongeveer 12.15 voorm. 7 Mei ter plaatse.

Ook de reeds dadelijk uitgezonden patrouilles zijn in deze omstandigheden wel een beschouwing waard.

8.45 nam. gaan zij uit (cav. en wielrijders). Wat de cav. betreft, is het zeer gelukkig, dat II R.H. — jaren in Venlo en Roermond in garnizoen geweest zijnde en later herhaaldelijk oefeningen en manoeuvres in deze streek gehouden hebbende — deze terreinen goed kent.

De af te leggen afstand naar b.v. Baexem, bedraagt voor de wielrijders 36 K.M., voor de cav. 28 K.M.. 8.45 nam. vertrekkende, kunnen zoowel cav. als wielrijders dus ongeveer 12.30 voorm. 7 Mei in die plaats zijn. (De cav., voor een groot deel over landwegen marcheerend, kan zich veel minder voorzichtig verplaatsen dan de wielrijders, die in den nacht *de harde wegen moeten volgen*).

Nemen we nu eens aan dat te Baexen 7 Mei 12.30 voorm. van de inwoners vernomen wordt, dat nog geen vijand. troepen door Baexem in west. richting gaande, zijn gepasseerd, dan kan dit hoogst belangrijke bericht te Roggel zijn 1.30 à 2.00 voorm. Het eenige middel voor

overbrenging is de ordonnans. Postduiven vliegen niet 's nachts, Radio toestellen, zoo noodig bij verkenningorganen, bezitten wij niet. Duidelijk blijkt hier het voordeel dat de Brig.C. direct vooruit is gegaan naar Roggel, de berichten komen nu op de snelste wijze bij hem. Stel, dat de Brig.C. in Helden ware gebleven, dan zouden de ordonnansen, voor wat de wielrijders of motorrijders betreft, nog een 18 K.M. extra moeten afleggen, wat toch zeker 1 à 2 uur zou vorderen, een tijdverlies in deze omstandigheden van noodlottige beteekenis. Misschien dat een seinlamp-verbinding tusschen Roggel en Helden is tot stand te brengen (daarvoor is ten minste last gegeven). De beste en vlugste ordonnansen-berichten-overbrenging tusschen Roggel en Helden, is hier in den nacht door een cavalerie ordonnansen-postketen tot stand te brengen, en wel langs den Heldensche dijk. De afstand bedraagt hoogstens 10 K.M. en is dus zeker in een half uur af te leggen.

Uit het voorgaande moge wel blijken, hoe uiterst moeilijk de verbinding in een Lt.B. is, speciaal in eene van onze samenstelling, waarbij, door de heterogene bestanddeelen, afzonderlijk marcheeren der onderdeelen regel zal zijn, wil men niet te veel aan snelheid inboeten. Vooral in den nacht — en een Lt.B. zal dikwijls *in den nacht zich moeten verplaatsen* — is het binnen krijgen van berichten en de gemeenschap met gedetacheerde onderdeelen, een vraagstuk, dat een uiterst nauwkeurige regeling noodig maakt en een uitmuntende geoeffendheid van kader en manschappen vergt. Een zeer ruime indeeling van allerlei verbindingsmiddelen en een uitgebreiden staf van officieren, is voor de bevelvoering der Lt.B. dan ook onontbeerlijk.

7 Mei 1.00 voorm. zijn bij den Brig.C. te Roggel de volgende meldingen binnen gekomen:

a. van C.-III B.W., dat hij met zijn detachement zonder iets van den vijand te hebben bemerkt, Meijel heeft bereikt en de overgangen van Noorderkanaal en kanaal van Deurne bezet heeft.

b. van C.-I R.H., dat met I en II R.H. en K.R.A., Helden is bereikt.

c. van C.-Auto Bat., dat dit nabij Kessel is aangekomen.

Ook de uitgezonden verkenningorganen geven belangrijke negatieve berichten, o.a. meldt een patrouille dat zij 12.00 's nachts van inwoners van Baexem heeft vernomen, dat door dit dorp beslist *geen* Roode troepen zijn gemarcheerd. Een inwoner van Roermond, dien avond in Baexem gekomen, berichtte dat dien middag te Roermond bij de Rooden groote bedrijvigheid heerschte, wagens werden gepakt, voorraden weggevoerd, burger voerlui met karren gevorderd enz.

Een andere patrouille heeft bij de Herberg aan Tol no. 9 a/d. straatweg Ittervoort—Venlo vernomen (12.15 voorm. 7 Mei), *dat geen Roode troepen in westelijke richting of anderszins zijn gepasseerd*. Meer naar Roermond doordringende patrouilles zijn bij Horn, station Haelen en Nunhem op vijandelijke posten gestooten.

Uit het voorgaande wordt de conclusie getrokken, *dat de Div. Roer-*

mond nog niet uit deze plaats is afgemarcheerd naar het Westen of Noord-Westen.

(Later is gebleken, dat van het gebeurde bij Broekhuizen de Div. te Roermond niets heeft vernomen. Wel werd het geschutvuur gehoord, doch dit werd bepaald als te komen van oost van de Maas. Een verkenning oost van de Maas uitgezonden, bracht geen resultaat. De wielrijders der Rooden welke te Venlo waren, werden toevallig juist in den vroege morgen van 6 Mei verplaatst naar Weert, zoodat ook deze afdeeling van het gebeurde te Broekhuizen niets meldde.)

Onmiddellijk besluit de Brig. C. zijn Brig. samen te trekken in den omtrek Roggel—Heythuyzen, en Baexem te doen bezetten door 1 Bat. wielrijders + 1 Motor Bt. + $\frac{1}{2}$ Esk. Huz. (van het Esk. uit Heythuyzen).

De noodige orders gaan onmiddellijk per Motor-ordonnans enz. uit en 7 Mei 2.30 voorm. is de Brig. om Roggel—Heythuyzen verzameld en is Baexem bezet. Het begint reeds licht te worden en kort achter elkander komen eenige belangrijke berichten in. Zoo meldt een patrouille, die zich te Broek (N.-O. Horn) bevindt, dat zij 2.35 voorm. heeft waargenomen: een colonne inf. met art. marcheerende op den kunstweg Roermond—Weerd—Haelen, het hoofd oost van Broek. De colonne werd op korten afstand voorafgegaan door \pm 1 Esk. Huz. in draf.

Een andere patrouille in het bedekte terrein oostrand Beegder Heide, meldt een marcheerende inf. colonne op den weg Roermond—Baexem, het hoofd 2.40 voorm. bij Pl. 51.

Dank zij de groote bekendheid in de oude oefeningsterreinen, komen de Cav. ordonnansen (wachtmeesters) met deze belangrijke berichten zéér vlug te Roggel, zoodat 3.00 voorm. de meldingen in handen van den Brig. C. zijn. Deze geeft direct de volgende order uit:

Lichte Brigade.

Sectie I.

No.

Roggel, 7 Mei 1923.

3.05 voorm.

Bevel.

1. *Een vijandel. colonne met Art. marcheert over den kunstweg Roermond—Weerd—Halen in noord. richting. Het hoofd was 2.35 voorm. oost van Broek.*

Een tweede vijand. colonne marcheert op den kunstweg Roermond—Baexem in west. richting. Het hoofd was 2.30 voorm. bij Pl. 51.

2. *Auto Bat. + 1e Motor Bt. + $\frac{1}{2}$ Esk. Huz. bezet zoo snel mogelijk de Zelster Beek zuid van Boscherhuis, à cheval van den kunstweg Haelen—Roggel, front zuid.*

II B.W. + $\frac{1}{2}$ Esk. Huz. bezet Biesstraat—Heythuyzen. front zuid-oost.

K.R.A. komt in stelling nabij Roligt, moet vuur kunnen brengen voor Heythuyzen—Biesstraat en zuid van Boscherhuis.

I en II R.H. marcheeren naar het bedekte terrein west van Roligt.

3. *Mijn cp. is te hoogte 40*, honderd meter noord van pl. 12 a/d. weg Heythuyzen—Roggel.

De Generaal Majoor,
M.

Aan C.: I, II, III B.W.; Auto Bat.; I R.H., II R.H.; K.R.A. en Motor Art. Afd.

Voortdurend komen thans meldingen binnen. Zoo komt 3.45 voorm. een bericht, dat de colonne Roermond—Haelen 3.20 zuid van Haelen in west. richting op Heythuyzen marcheert. Het hoofd was op dat uur bij Lang Ven. Tegelijk met de ontvangst van dit bericht wordt Roode inf. waargenomen die deboucheert uit het bedekte terrein Z.-O. van Heythuyzen. Deze inf. raakt met de bezetting van Heythuyzen in gevecht.

Uit de richting Baexem wordt art. vuur vernomen, dat gestadig in hevigheid toeneemt.

4.15 voorm. komt de melding dat de Noordel. vijand. colonne ongeveer 2 Bat. met 1 Bt. Veld-Art. sterk is, en dat zéér sterke inf. met art. marcheert van Roermond naar Baexem, het hoofd dezer colonne is 3.30 bij Tol no. 9 (waarneming vanaf Horner Heide). Heythuyzen komt onder art. vuur, vijand. inf. gaat vooruit ten aanval op dit dorp.

Om 5.00 voorm. is de toestand als volgt:

Baexem ligt onder krachtig vijand. art. vuur. Sterke infanterie ontwikkelt zich à cheval van den kunstweg Roermond—Baexem.

Heythuyzen wordt krachtig door 's vijands Noord-colonne aangegrepen. Het is echter aan de Roode inf. maar ten deele gelukt om uit het bedekte terrein te deboucheeren.

Wat moet nu C.-Lt.B. doen?

's Vijands *Hoofdmacht* marcheert richting Roermond—Baexem. Een *neven-colonne* (flankdekking?) marcheert over Heythuyzen. Moet nu de Lt.B. de Noord colonne met zwakke krachten trachten vast te houden en zich voor de vijandelijke hoofdmacht werpen? Of moet deze hoofdmacht voorloopig overgelaten worden aan I B.W. te Baexem, in de hoop dat dit Bat. eenigen tijd 's vijands marsch naar het westen zal ophouden, terwijl de Brig. dan snel 's vijands Noord-colonne zal aangrijpen, deze slaan en daarna zich tegen 's vijands hoofdmacht zal wenden?

De vijandelijke Noord-colonne valt met kracht Heythuyzen aan. De Rooden, *vermoedelijk van plan den weerstand te Heythuyzen snel te breken*, brengen veel troepen in eerste lijn.

De opstelling der Blauwe Brig. is uiterst gunstig om dezen vijand thans een flinken klap toe te dienen. C.-Lt.B. besluit dan ook om eerst

met de Roode Noord-colonne af te rekenen, oordeelende dat hij daarna nog tijd genoeg heeft, door de groote snelheid die hij met zijn Brig. kan ontwikkelen, om de hoofdmacht van den vijand in te halen. Besluiten en uitvoeren zijn bij dezen Brig. C. één.

K.R.A. krijgt bevel den vijand voor Heythuyzen krachtig onder vuur te nemen.

Auto Bat. (+ *1e Motor Bt.*) valt met groote kracht 's vijands rechterflank voor Heythuyzen aan.

I en II R.H. marcheeren zoo snel mogelijk over Kouk-Beijlshof en grijpen de roode Noord-colonne in linkerflank en rug aan.

Deze orders gaan uit 5.20 voorm. Een uur later is de poging met succes bekroond. De vijand, wiens aanval op Heythuyzen juist goeden voortgang maakte, wordt plotseling onder sterk art. vuur genomen (*K.R.A.* en de *Motor Bt.* van het *Auto Bat.*), en door het *Auto Bat.* met veel élan in de rechterflank gevat. Terwijl de vijand zijn laatste 2 comp. reserve tegen dezen flankaanval inzet, is *I R.H.* afgezeten te Beijlshof en valt op 's vijands linkerflank aan. *II R.H.* is door *Haeler Heide* in de richting van *Spekerhof* gereden en heeft de veine *verrassend* te stooten op de *Roode Bt.* welke is opgesteld oost van *Spekerhof*. In een snelle charge wordt deze *Bt.* met het blanke wapen buiten gevecht gesteld.

6.15 voorm. is de Roode Noord-colonne totaal uit elkaar geslagen en hebben de ruiters van *II R.H.* in de bosschen van *Haeler Heide* en *Kloosterhof*, waarheen de vijand is gevlucht, een rijken oogst. Een Rood esk. dat in de bosschen nabij *Kloosterhof* plotseling op *II R.H.* stuit, wordt verstrooid.

Bij *Baexem* is het de *Blauwe afdeeling* intusschen niet voorspoedig gegaan. Onder sterk art. vuur genomen, daarna door overmacht aangevallen, is *I B.W.* onder zware verliezen 5.30 voorm. uit *Baexem* geworpen. De resten van dit *Bat.* verzamelen zich bij *Pl. 6 ten Z.* van *Kelpen*, waar ook nog 2 stukken van de *Motor Bt.* aankomen, de rest van deze *Bt.* is in handen van den vijand gevallen.

6.30 voorm. komen bij den Brig. C. meldingen in van opmarsch van vijand. infanterie van *Baexem* in N. richting. Ook de huzaren *patrouilles* in de *Haeler Heide* stooten bij de *Groote Bedelaar* en *Z.-W.* punt van het *Lang Ven*, op naar het Noorden marcheerende *Roode inf.* Haastig is *I R.H.* te paard gegaan en in de richting *Kloosterhof* afgereden. Ook *II R.H.* verzamelt bij *Kloosterhof*.

Het wordt thans duidelijk dat de vijand òf is afgebogen over *Baexem* en *Waerenberg* in de richting *Heythuyzen*, òf versterkingen heeft gezonden naar de bedreigde flankdekking. Beide gevallen zijn voor de vervulling van de strategische opdracht der Brig. gunstig. Hoe meer troepen immers door de *Div. Roermond* ingezet worden, of naar het noorden marcheeren, hoe beter; deze troepen gaan dan voorloopig niet naar het westen.

De volgende orders gaan nu onmiddellijk uit:

- 1e. *Aan C. Auto Bat.* (is 700 M. oost van Biesstraat).
„U verzamelt onmiddellijk te Heythuyzen en stelt u onder de bevelen van C.-II B.W., welke met II B.W. en Auto Bat. den zuid rand van Heythuyzen bezet”.
- 2e. *Aan C.-I en II R.H.:*
„Verzamelen in bedekt terrein oost van Boscherhuis”.
- 3e. *C.-III B.W.* bezet de Zelster beek à cheval van den kunstweg Roggel—Haelen, front zuid.
- 4e. *Aan C.-I B.W.* (per ordonnansofficier):
„Vijand is in richting Heythuyzen afgebogen. Ga weer vooruit in de richting Baexem”.
- 5e. *Aan C.-1e Motor Bt.* (staat in stelling te Mortel, oost van Roggel):
„U treedt weder onder de bevelen van C.-Motor Art. Afd.”.

Intusschen is het 7.00 voorm. geworden. Meer en meer blijkt dat de geheele Roode Div. naar het Noorden is afgebogen.

Dank zij het snelle doortastende optreden der Lt.B., waarbij deze ook nog een beetje „veine” heeft gehad, (een weinig geluk moet men in den oorlog immer hebben doch zeer zeker is zulks van buitengewone beteekenis voor eene Lt.B.), zijn groote resultaten bereikt. Een aanzienlijk deel van de Div. Roermond is buiten gevecht gesteld, de geheele Div. zelfs van haar marschweg naar het noorden afgebogen.

De Brig. C. is nu van plan met de groep Heythuyzen (2 Bat.) den vijand in front vast te houden, deze frontgroep langzaam te doen teruggaan, terwijl I B.W. op 's vijands linkerflank optreedt, III B.W. en de Huzaren bij de hand zijn om tegen de rechter flank en den rug der Rooden te ageeren.

Wij zullen thans afscheid nemen van de Lt.B. en twijfelen niet, of de C. zal er in slagen de Div. Roermond den geheelen dag bezig te houden, zonder al te veel van de gevechtskracht der Brig. in te boeten.

Het doel van deze studie is geweest om een paar momenten te schetsen uit drie veldtochtsdagen eener Lt.B.

Veel moge in den modernen oorlog zijn veranderd, de oude principes voor de aanvoering van eene Lichte Brigade zijn nog geheel van kracht. De beginselen volgens welke de vroegere *Ruiteraanvoerder* zijn cavalerie in den strijd bracht, diezelfde beginselen moeten thans nog bij de leiding der Lichte Brigade worden gevolgd. *Vlug een toestand beoordeelen, niet eerst volledige berichten afwachten, doch snel en vlot besluiten en toeslaan.* In de *snelheid der onderdeelen* zit de groote kracht der Lt.B. Het plotseling inzetten van gevechtsgroepen op meerdere punten, geeft de Brigade hare groote gevechtskracht. *Persoonlijkheid en karakter van den C. zijn van beslissende beteekenis voor de te behalen resultaten. Om veel te bereiken, zal veel moeten worden gewaagd.*

Lichte Brigade
Sectie I
No.

LEGERINGSSTAAT VOOR 6/7 MEI 1923.

Staven, Troepen, Treinen.	Oorden	Toelichtingen
Brig. Staf Sein Afd.	Horst Horst	VOORPOSTEN: Detachement Sevenum doet door voorposten afsluiten den kunstweg naar Maasbree ter hoogte van „De Groote Molenbeek”. Detachement Grubbenvorst doet door voorposten afsluiten den kunstweg naar Venlo ter hoogte van „Grootraay”. III B.W. plaatst ½ Comp. bij snijpunt kunstwegen Horst—Venlo en Sevenum—Grubbenvorst. S.A. verbindt mijn St.K. met de Detachements C. Sevenum, Grubbenvorst en snijpunt kunstwegen Horst—Venlo en Sevenum—Grubbenvorst. VELDPOST Postauto: uur: te 4.30 nam. Lottum. 4.45 „ Grubbenvorst. 5.15 „ Broekhuizen. 6.15 „ Horst. 6.45 „ Sevenum. EVACUATIE 7 Mei 10.00 voorm. vanaf Kerkplein Arcen. AANVULLINGSPLAATSEN 6 Mei: voor: te: I. B.W. } Auto Bat. } 4.30 nam op 1 Esk. I R.H. } de Markt te 2e Bt. Motor Art. } LOTTUM. Brig. Trein } II B.W. } III B.W. } I R.H. (— 1 Esk.) } 6.30 nam. op II R.H. } de Markt te K.R.A. } HORST. Motor Art. (— 2e Bt.) } St. K.-Lt.B. } S.A. }
I B.W.	Grubbenvorst	
II B.W.	Sevenum	
III B.W.	Horst	
Auto Bat. (— 1 Comp.) 1 Comp.	Lottum Broekhuizen en Broekhuizenvorst	
I R.H. (— 1 Esk.) 1 Esk.	Meterik, Middeldijk, Oostenrijk Grubbenvorst	
II R.H. (— 1 Esk.) 1 Esk.	Horst, Melderslo Sevenum	
K.R.A.	Horst, Voor Amerika	
Motor Art. Afd. Staf 1e Bt. 2e Bt.	Horst Sevenum Grubbenvorst	
Brig. Trein	Broekhuizen en Broekhuizenvorst	

Stafkwartier, 6 Mei 1923.

2.20 nam.

De Generaal Majoor.

M.

Aan C.: I, II, III B.W.; Auto Bat.; I en II R.H.; K.R.A.; Motor Art. Afd.; Brig. Trein en Verplegingstrein te Arcen.

Oorlogservaringen en de organisatie van den artilleristischen berichtendienst.

DOOR

KAISER,

Majoor b. d., Oud-Commandant der „Artillerie Meszschule“.

„Berichten over den vijand” — punt 1 van elk tactisch en strategisch bevel — vormen den grondslag voor alle militaire maatregelen, doen verdeeling en inzet der krachten vaststellen en zijn van invloed op den kleinsten troep en wel des te meer, naarmate de vijand dichterbij is.

Niet alleen zijn berichten over den vijand een besliste noodzakelijkheid, doch ook is het van groot belang dat deze, zelfs de onbelangrijkst schijnende, berichten tijdig ter plaatse, waar ze noodig zijn, aankomen.

Hoe dikwijls kwam het in alle oorlogen voor, dat belangrijke berichten den troep te laat bereikten, als de omstandigheden weder geheel veranderd waren.

Hoe beter verkenning en daarmede voorbereiding tot het gevecht, des te juister verdeeling en inzet der krachten, des te meer kans op de overwinning bij gelijke sterkteverhoudingen.

De verkenning van den tegenstander alleen is niet voldoende; ze moet georganiseerd zijn, zoodat de verwerkte resultaten der verkenning snel als bevel of als bericht den troep bereiken. Elke vertraging schaadt het geheel.

Naast zuivere verkenning van den vijand door vliegers, ballons, meetafdeelingen ¹⁾ staan verzameling, schifting en verdeeling der resultaten door den artilleristischen berichtendienst, welke nauw samenwerkt met verkenningorganen en artilleriecommandant, met nevenverbanden en met het legerkorpscommando.

Bij het begin van den oorlog was de artillerie, wat de verkenning van den vijand betreft, grootendeels op zich zelf, op haar waarnemingsposten, verkenningsofficieren en hulpwaarnemers aangewezen. Een organisatie van den verkenningdienst ontbrak. De in nog gering aantal aanwezige vliegers en ballons moesten slechts in bijzondere gevallen verkenningen voor de artillerie uitvoeren en het artillerievuur waarnemen; de verbinding met luchtwaarnemers liet nog te wenschen over; het nut was dus gering. De meldingen der infanterie waren meestal van weinig belang en dienden slechts voor enkele veldbatterijen. De samenwerking tusschen infanterie en artillerie stond nog in de kinderschoenen.

Eerst de stellingoorlog bracht verandering. Deze was door zijn aard zeer geschikt om klaarheid en systeem te brengen in de belangrijkste

¹⁾ Zie mijn artikel „Oorlogservaringen en organisatie betreffende den Artillerie-Waarnemings- en Verkenningdienst”, Mil. Spect. Dec. '22 en Jan. '23.

vraagpunten van den berichtendienst; bovendien werkten tal van omstandigheden hiertoe mede. Zoo moest een nauwkeurige vaststelling der doelen worden geëischt in verband met de weinige beschikbare krachten en de geringe hoeveelheid munitie.

Overal trachtte men op uiteenlopende wijzen tot goede resultaten te komen; de betekenis van den berichtendienst werd steeds grooter.

Naargelang de omstandigheden — al dan niet rustige gedeelten van het front, dus breede of smalle gevechtswakken der divisiën — was de berichtendienst georganiseerd in de divisie, dan wel in het legerkorps. Alle organen van den verkennings- en berichtendienst werden zoo min mogelijk afgelost, bleven dus bij voorkeur ter plaatse, doch werden daardoor, in het bijzonder aan niet rustige frontgedeelten, zeer afgewerkt en verbruikt, terwijl aan rustige gedeelten de toegewezen vakken veelal te groot waren, om een voldoende intensieve verkenning mogelijk te maken.

Het is echter niet goed om onze ervaringen uitsluitend uit den stellingkrijg te putten; ook met de behoeften van den bewegingsoorlog moet worden rekening gehouden.

De gevechtseenheid is en blijft de divisie, welke over alle middelen moet beschikken om zelfstandig gevechtsoopdrachten uit te voeren. Juist de ingewikkelde berichtendienst, welke alle vechttroepen der divisie omvat, moet in vreedstijd in samenwerking met den troep grondig worden geleerd en voor verschillende tactische gevallen worden beoefend.

Men kan het niet meer stellen zonder een snel en juist werkenden berichtendienst in de divisie. Daarvoor is organisatie van dezen dienst reeds in vreedstijd noodig.

De verschillende verkenningsorganen berichten naar één centraal punt, alwaar de artillerie-berichtenofficier deze berichten schift en vergelijkt en de verkenningsuitkomsten als „zeker” of „onzeker” vaststelt. Deze officier staat onmiddellijk onder den artilleriecommandant, behoort in diens staf en is zijn eerste raadgever en uitvoerend orgaan. Deze functie is zóó belangrijk en eischt zooveel kennis, tact, alsmede rustig en zeker handelen, dat zij slechts mag worden toevertrouwd aan een ouderen artillerist, liefst met Generale Stafopleiding. Zijn werk vormt den grondslag voor het gebruik der geheele artillerie, een goed geregelde, ongestoorde munitieaanvulling inbegrepen; zijn werk is van grooten invloed op ieder artilleriebevel; de verantwoordelijkheid van dien officier is dus zeer groot. Hij gelast nieuwe of aanvullende verkenningen op grond van zijn werk. Hij werkt samen met den commandant der waarnemingsafdeeling.

Men moet de berichten-centrale bij den commandant der waarnemingsafdeeling niet verwarren met den artillerie-berichtenofficier bij den artilleriecommandant. Eerstgenoemde commandant beschikt in zijn staf over het benodigde personeel en materieel voor den geheelen berichtendienst. Bij diens berichten-centrale worden alle meldingen en

berichten van vliegers, ballons en meetafdeeling verzameld en geschift en vervolgens doorgegeven naar den artilleriecommandant. Bij dezen komen eveneens binnen de berichten van de artillerie, van nevenverbanden, andere wapens der divisie en der hoogere leiding. De verzameling en schifting van al deze meldingen en berichten is nu de taak van den artillerie-berichtenofficier bij den artilleriecommandant, die voor doorzending van berichten en bevelen naar den troep zorgdraagt. De taak van den artillerie-berichtenofficier in den staf van den artilleriecommandant der divisie en de taak, alsmede de werkzaamheid van de berichten-centrale der artillerie-waarnemingsafdeeling zullen hieronder nog nader worden uiteengezet.

Eerstgenoemde heeft tot taak, aan de bevelvoering en aan den troep de gegevens, welke deze voor de voorbereiding en doorvoering van het gevecht noodig hebben, tijdig, duidelijk en beknopt — zoo noodig toegelicht door kaart of schets — te verschaffen. Hij werkt in nauw verband samen met de artillerie-waarnemingsafdeeling, de eigen en de neven-divisiën en de hoogere bevelvoering en is verplicht de berichten naar inhoud en vorm zoodanig uit te geven, dat ze voor de berichtontvangers practisch zijn en door deze onmiddellijk kunnen worden verwerkt.

De taak der berichten-centrale der artillerie-waarnemingsafdeeling omvat het vergelijken, verwerken en schiften der binnenkomende meldingen, berichten, schetsen en foto's van vliegers, ballonwaarnemers en meetafdeeling (licht en geluid), alsmede het doorgeven der resultaten aan den artilleriecommandant. Ook hier is het noodzakelijk juist en snellen arbeid te verrichten. Voortdurende verbinding en samenwerking met den artillerie-berichtenofficier is eisch; vooral *zekere* gegevens moeten snel worden doorgezonden. In verband met den inspannenden arbeid is aflossing van het personeel om het halve etmaal noodig. De beide hierbij ingedeelde officieren moeten practisch zijn onderlegd in den dienst bij de artillerie-waarnemingsafdeeling, de eene liefst als waarnemer in vliegtuig of ballon, de andere in den licht- en geluidmeetdienst.

Deze berichten-centrale is voortdurend in verbinding met den commandant der artillerie-waarnemingsafdeeling.

Alle voertuigen der artillerie-waarnemingsafdeeling moeten auto-tractie hebben. Die voor de meetstations (licht en geluid) moeten zoo zijn ingericht, dat daarin kan worden gewerkt; hetzelfde geldt voor de voertuigen der berichten-centrale; ze doen tevens dienst als telefoonstations (met en zonder draad); ze voeren het benodigde personeel en de uitrusting aan kaarten, teekengerei, fotografie-benodigdheden, donkere kamer, enz. mede. De officieren worden vervoerd op motorrijwielen.

De artillerie-waarnemingsafdeeling zal bij den marsch in de nabijheid van den vijand nimmer gesloten in de marschecolonne worden ingedeeld. De vliegerafdeeling gaat in étappen van landingsterrein tot landings-

terrein voorwaarts, evenzoo dikwijls ook de ballonafdeeling, terwijl de meetafdeeling tot op het oogenblik, waarop zij in het ontmoetingsgevecht wordt ingezet, in de voorhoede marcheert. Goede verbinding tusschen de afdeelingen en de berichten-centrale is voortdurend noodig.

Zoodra voeling met den vijand is te verwachten, zullen de artillerievliegers worden ingezet.

Het zal niet tot de uitzonderingen behooren, dat de artillerievlieger een doel meldt en een vèrdragende batterij uit de marschecolonne wordt gehaald om met vliegerwaarneming dit doel te bestrijden, alvorens de beiderzijdsche spitsen op elkaar zijn gestooten; er behoeft nog geen geweerschot gevallen te zijn, of de berichten-centrale is reeds midden in haar arbeid.

In hoeverre de ballon nu ook reeds voor vruchtdragend verkenningwerk zal worden benut, hangt af van het eigen of vijandelijk overwicht in de lucht.

De meetafdeeling wordt ingezet, zoodra door de luchtverkenning ongeveer het terrein kan worden bepaald, waar de beiderzijdsche infanterieën en de voorhoede-artillerie in gevecht zullen komen.

In de berichten-centrale is van den aanvang af een nauwgezet bestudeeren van de kaart eisch, zoodat bij het binnenkomen van een melding niet meer behoeft te worden gezocht. Het is doelmatig om door naalden met gekleurde koppen doelen op de kaart aan te geven, b.v.: rood vlieger-, blauw ballon-, geel geluid-, wit lichtverkenning. Wanneer twee verschillend gekleurde naalden in hetzelfde doel steken, kan dit als „zeker” worden aangemerkt. Op deze wijze kan op de kaart gemakkelijk het geheele verkenningresultaat worden overzien.

Alle berichten worden tevens geregistreerd. Ook het gebruik van kleuren verdient hier aanbeveling. Alle technische volmaaktheden in de verbindingen moeten toepassing vinden, o.a. een schakelbord met gekleurde lampjes, aangevende met welke afdeeling men verbonden is.

Thans een en ander over het lezen van vliegerfoto's. Vliegerfoto's kunnen lezen beteekent in de eerste plaats kunnen waarnemen en wel nauwkeurig, kritisch en zelfs in korten tijd volmaakt.

Eerste eisch is, dat men de algemeene vormen van de te verkennen doelen, in het bijzonder van alle artillerie, uit eigen aanschouwing en ervaring kent. De artillerist, die practisch de opstelling en de werkzaamheid van een batterij in het gevecht, dus de verkenning, het stellingnemen, het bezetten van het waarnemingspunt, den aanleg van kabelgeulen, het opstapelen der munitie, het maken van dekkingen voor bediening en munitie, de munitieaanvulling in het trechterterrein, het verkeer in en achter de batterij, de hindernissen, enz. heeft leeren kennen, zal ook onmiddellijk in een vliegerfoto deze typische herkenningsteekenen onderkennen, beter dan een niet-artillerist.

Het is even noodig het lezen van vliegerfoto's te beoefenen als het kaartlezen.

In tegenstelling met de kaart, welke eigenlijk dood is, leeft de vliegerfoto. De kaart geeft aan, hoe het terrein was, toen de kaart werd gemaakt en blijft verscheidene jaren zoo, ondanks de veranderingen, welke in het terrein plaats grijpen. De vliegerfoto geeft het terrein op een bepaald oogenblik weer, met alle mogelijke bijzonderheden; van oogenblik tot oogenblik kan men dus als het ware de veranderingen in het terrein op de foto's voor zich zien.

De artillerist heeft loodrechte opnamen noodig; hieronder worden verstaan opnamen, genomen onder een hoek van ongeveer 75° .

Bij de opname speelt de belichting een groote rol; deze goed te kiezen is een kwestie van opname-techniek van den fotograaf.

Van groot belang voor het onderkennen van bijzonderheden, b.v. graafwerk, op de foto zijn de slagschaduw. Uit lengte en omtrek van de schaduw kan een gevolgtrekking worden gemaakt betreffende de oppervlakte. Opnamen bij verschillende standen van de zon verduidelijken het overzicht.

Het spreekt vanzelf, dat naast de belichting ook het jaargetijde een groote rol speelt. Hier zij de aandacht gevestigd op den verschillenden toestand der boomen, alsmede op sneeuwopnamen, welke alle sporen van het verkeer zwart op wit, als op een gedrukte kaart toonen.

Alvorens verder in te gaan op de techniek van het onderzoeken van foto's, zullen wij een kort overzicht geven van datgene, waarover de verkenning zich dient uit te strekken; in de eerste plaats de *geheele vijandelijke artillerie*, verder alle doelen op korte en groote gevechtsafstanden.

Hoe rustiger het front, hoe zorgvuldiger zal meestal de opstelling der artillerie hebben plaats gehad, des te moeilijker is de verkenning van de vliegerfoto; hoe heviger de gevechtsactie, des te beter is in het algemeen de artillerie te onderkennen.

Van het grootste belang is het volgen van de sporen van het verkeer tot in de voorste linie. Ieder rij- of voetspoor heeft zijn doel; dit uit te vinden is de opgave van het juist lezen der foto. Uit toestand en vorm der sporen kunnen zoowel ten aanzien van de vijandelijke artillerie als van andere doelen de belangrijkste besluiten worden getrokken.

Rustige fronten verbruiken weinig munitie; de batterijen zullen zich niet verraden door breede naderingswegen, zooals aan andere fronten, tengevolge van groot munitie- en materiaalverbruik.

Batterijen in boschterrein zijn moeilijk te vinden, evenzoo zullen batterijen, welke dicht bij wegen in dekkende bosschen, enz. staan, zelfs bij groot munitieverbruik, niet gemakkelijk opvallen.

Batterijen in overzichtelijk terrein zijn gemakkelijker herkenbaar. Voor den vijand van belang zijnde batterijen, welke in verband hiermede veel vuren, hebben meestal meer uitgebreide stellingen, dan batterijen, welke van minder beteekenis zijn. Zoo kunnen uit de stellingen belangrijke besluiten worden getrokken.

Zware en zwaarste batterijen behoeven voor den munitieaanvoer

spoorbanen. De loop hiervan kan gemakkelijk worden gevolgd. Hierdoor kunnen de batterijen zelf en hare munitiebergplaatsen worden vastgesteld, terwijl nieuwe stellingen, nog vóór ze geheel gereed zijn, kunnen worden onderkend en de verdere inrichting daarvan belangrijk kan worden gestoord.

Enkele goed ingebouwde vuurmonden — zooals veelal voor flankering worden gebruikt — zijn moeilijk te onderkennen. Nauwkeurige licht- en geluidmetingen en foto's, alsmede geringe naderingssporen leiden dan meestal tot vaststelling hiervan.

In den winter, wanneer de boomen bladerloos zijn en bij versche sneeuw, zijn de doelen gemakkelijker vast te stellen, vooral door de rijen voetsporen uit verschillende richtingen naar batterijen en waarnemingspunten; ook schijnbatterijen zijn dan te herkennen door het gemis aan verkeerssporen.

Vlakbaankanonnen zijn, wanneer ze veel vuren, te herkennen door de lichte of donkere, dikwijls maanvormige vlakten voor de monding; dit verschijnsel komt ook dikwijls voor bij diep ingebouwd *krombaangeschut*.

Luchtdoelbatterijen of -sectiën zijn herkenbaar door den cirkelvorm der geschutstanden en door de opstelling in het terrein. Deze hebben ook meer munitie noodig en kunnen slechts weinig gemaskeerd zijn.

Spoorweggeschut vuurt meestal vanaf bijzonder gevormde baanvakken. De vorm hiervan is zeer karakteristiek; onderkenning is gemakkelijk.

Bij *reserve-stellingen* kan de verkenning uit foto's tot onvoldoende uitkomsten leiden; hier kunnen overal versche verkeerssporen aanwezig zijn. Men moet dan volstaan met het vaststellen der verschillende stellingen, in afwachting dat een dergelijke stelling door een ander kenningsorgaan als bezet wordt gemeld.

Schijnbatterijen maken een dooden indruk, vertoonen geen of weinig verkeerssporen en meestal slechts geschutstanden zonder munitiestapels achter de batterij. Met opzet zijn ze dikwijls open en zichtbaar aangelegd.

De vijandelijke artillerie kan onder gunstige omstandigheden uit de wijze van hare opstelling in het terrein, uit haar bijzonderen aanleg, samenvoeging tot groepen en haar werkzaamheid worden ingedeeld volgens haar werkelijk gebruik in:

- a. batterijen, voornamelijk bestemd voor afsluitingsvuren;
- b. zware krombaan- en vlakbaanbatterijen;
- c. luchtdoelbatterijen.

Dit is van belang voor de vuurverdeeling en het gebruik der eigen artillerie.

Groote munitiebergplaatsen liggen meestal buiten het algemeen vuurbereik. Wanneer verkend wordt, dat ze aan rustige fronten plotseling worden aangelegd, wijst zulks op aanvalsplannen. Het is moeilijk den aanleg hiervan te maskeeren.

De aandacht moet gevestigd blijven op *verkeer te water*, verzameling van voertuigen in oorden, tentenbouw, enz., zoodra een en ander abnor-

maal groot wordt. Hetzelfde geldt voor ophooping van spoorwagens in stations en op zijsporen.

Landingsterreinen van vijandelijke vliegtuigen en opstijgplaatsen van ballons moeten gevonden worden, ook wanneer zij voor het oogenblik buiten het vuurbereik zijn gelegen.

Commandoposten der artillerie hebben veel verkeer — voetsporen, kabelgeulen —, liggen meest centraal en zijn in open terrein goed ingebouwd. Het verkennen hiervan is van belang voor komende gevechtshandelingen, teneinde ze tijdig door vernieling van de aldaar samenloopende telefoongeleidingen uit te schakelen.

Hiermede is in het kort een overzicht gegeven van het gebied, waarover de verkenning zich uitstrekt en van het verkennen van verschillende doelen.

Het is zeer belangwekkend om de gedurende den oorlog in de verschillende legers door de leiding uitgegeven aanwijzingen betreffende het lezen van vliegerfoto's te bestudeeren. In het bijzonder wordt de aandacht gevestigd op die van den Engelschen Generalen Staf van Februari 1918, 3e uitgave. Hierin wordt o.a. gezegd: „Alvorens een vliegerfoto te bekijken, moet men zich een voorstelling maken, hoe voorwerpen van boven gezien worden en moet men er mede rekening houden, dat zulke voorwerpen er anders uitzien dan van den grond af. Alleen de oppervlakte van het voorwerp wordt op de foto zichtbaar.

Men moet iedere gelegenheid benutten voor het goed bekijken van voorwerpen, welke overeenkomst hebben met die, welke men op een vliegerfoto zal moeten vaststellen. Zoo moet men veroverde vijandelijke loopgraven en stellingen bekijken, totdat men met de verschillende wijzen van aanleg daarvan aan 's vijands zijde vertrouwd is geraakt. Ook moet iedere gelegenheid voor het bestudeeren van het terrein vanuit de lucht worden gebruikt”.

Dank zij de voortschrijdende techniek van de fotografie, konden toch goede vliegerfoto's worden gemaakt, niettegenstaande de steeds grootere vlieghoogte.

Naarmate het aantal vliegerfoto's, welke bij de staven, enz. binnenkwamen, toenam, ontstond ook de noodzakelijkheid om systeem te brengen in de techniek van het lezen van vliegerfoto's. In het Duitsche leger werd reeds in begin 1915 zeer systematisch gewerkt door den dwang, met geringe middelen veel te bereiken. Ook werd geleerd slechte foto's te lezen; door vergrootglazen, mikroskopen en stereoskopen werden de foto's afgezocht.

Het lezen van vliegerfoto's vereischt nauwkeurige kennis van de kaarten. Men moet zich met groote zorgvuldigheid in de kaart verdiepen, zoodat men geheel vertrouwd is met de gesteldheid en bijzonder opvallende eigenaardigheden van het terrein.

De eerste bestudeering van de foto geschiedt in beginsel met het bloote oog of hoogstens met een eenvoudig vergrootglas. De foto wordt

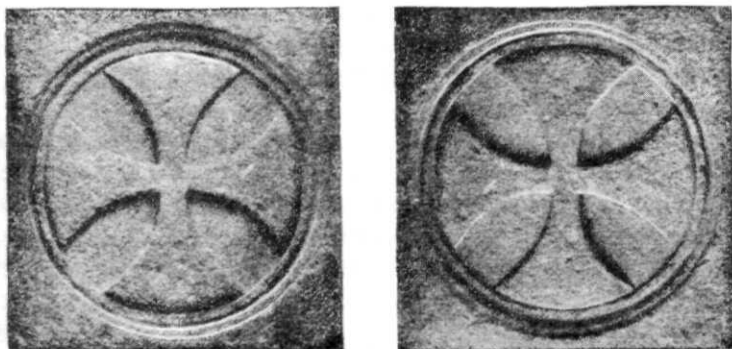
georiënteerd met behulp van de op elke vliegerfoto aangebrachte noordpijl. Alsdan wordt de foto met de kaart vergeleken, om vast te stellen welk terreingedeelte gefotografeerd is. Vervolgens tracht men de foto zoo te draaien, dat ze dezelfde ligging ten opzichte van het oog heeft als de opnamerichting van de kamera. Dit is van des te meer belang, naarmate de opnamehoek kleiner was. Voor een dergelijke *perspectief juiste richting* van de foto geven b.v. huizen een voortreffelijke aanwijzing. Alle loodrechte lijnen, als hokken van huizen, boomen, fabrieksschoorsteenen, telegraafpalen, e.d., moeten zich op de foto weder rechtopstaand voordoen, onafhankelijk van de ligging der kamera, alleen korter, naarmate de opnamehoek grooter was.

Het kan nu voorkomen, dat men de slagschaduw van boomen voor de boomen zelf aanziet. Om deze verwarring te ontgaan, behoeft men zich slechts voor te stellen, dat een door de zon beschenen boom steeds een lichte en een donkere helft vertoont, terwijl de slagschaduw gelijkmatig zwart blijft.

Als tweede eisch voor het juist beschouwen der foto geldt de *juiste licht-, schaduworiëntering* van de foto, d.w.z. het licht van het venster of de lamp moet zoo op de foto vallen, als overeenkomt met de richting van het zonlicht op de foto, of men beschouwt het venster of de lamp als de zon, die op de foto schijnt.

Ter toelichting diene fig. 1. De beide opnamen van een kruis zijn zóó naast elkaar gelegd, dat ze juist 180° ten opzichte van elkaar zijn gedraaid. Laat men het licht van een venster of lamp in de aangeduide richting op de foto's vallen, dan is de indruk van beide geheel verschillend.

Fig. 1. licht.

Dieptebeoordeeling naar schaduwwerking.

 perspectief.

Rechts schijnen alle inzinkingen hoger, dus verkeerd; links is de indruk juist.

Bekijkt men de linker foto nauwkeuriger, dan is gemakkelijk vast te stellen, dat bij de opname de zon in de richting van de pijl op het kruis moet geschenen hebben, zooals nu met het venster- of lamplicht het geval is. De door de onderste pijl aangegeven richting van de vlucht of perspectief is van weinig invloed, vergeleken bij dien van de licht-, schaduwrichting.

Een goed hulpmiddel is het gebruik van een stereoskoop. Twee gelijke afdrukken brengt men zóó onder de stereoskoop, dat aan de volgende drie eischen wordt voldaan:

1e. De foto moet naar de perspectief of licht-, schaduwrichting georiënteerd zijn.

2e. Dezelfde punten op elke foto moeten op den oogafstand 70—75 mM. gebracht zijn.

3e. Dezelfde punten moeten op gelijke hoogte zijn. Alsdan zal men gemakkelijk slechts één beeld zien.

Van goede foto's kunnen vergrooingen van ongeveer 6 tot 10 maal worden gemaakt; vergrooingen hier boven bieden geen voordeelen meer, omdat de foto daardoor minder scherp schijnt. Einde 1917 was men doende met succes belovende proeven om de vergrooiting verder te kunnen opvoeren. Het einde van den oorlog deed een voortgaan hiermede voorloopig staken. De voordeelen van een practisch bruikbare vergrooiting van misschien 60 tot 100 maal zullen duidelijk zijn.

Vergrooitingen moeten worden aangewend, om kleine bijzonderheden op de foto, op welker vaststelling het juist aankomt, te kunnen waarnemen en herkennen. De eenvoudigste hulpmiddelen voor deze vergrooitingen zijn vergrootglazen, b.v. zooals de horlogemakers ze gebruiken. Voor een kortstondig gebruik zijn deze zeer geschikt; voor urenlang gebruik zijn ze minder wenschelijk; ze vermoeien, daar met één oog moet worden gekeken en het gezichtsveld te klein is. Daarom is men al spoedig overgegaan tot het vervaardigen van een instrument, dat bijzonder geschikt is voor het onderzoeken van vliegerfoto's, de dubbele mikroskoop voor vliegerfoto's. Dit instrument vergroot $3\frac{1}{2}$ en 7 maal. Er wordt met twee oogen gekeken; het gezichtsveld is groot; het instrument is gemakkelijk verstelbaar. Het heeft in den oorlog goed voldaan; ook later is er geen beter gemaakt. Het instrument is afgebeeld in fig. 2.

Het zou te ver voeren om het gebruik van dit belangrijke instrument hier verder te behandelen, ofschoon juist het foto-onderzoek hiermede tot de belangwekkendste zaken behoort; het belang en de noodzakelijkheid van deze instrumenten voor de geheele artillerie zou duidelijk aan het licht treden.

Elke nalatigheid betreffende het voor dezen tak van dienst beschikbaar stellen van goed personeel en goede hulpmiddelen zou den moeilijken arbeid der vliegers gedeeltelijk te vergeefs doen zijn en aan de artillerie een belangrijke en steeds meer onontbeerlijke verkenningsmogelijkheid, van belang voor het geheele leger, ontnemen.

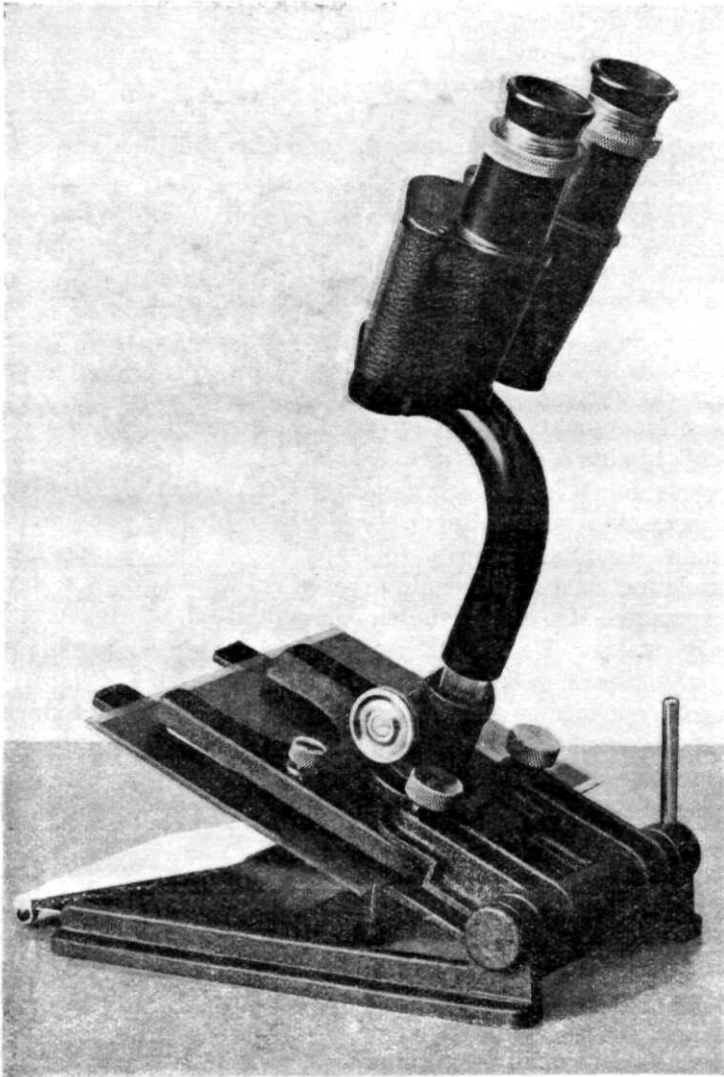

Fig. 2.

De in de laatste oorlogsjaren door allerhande hulpmiddelen met goeden uitslag toegepaste camouflage dwingt den vlieger, wil hij eenigszins bruikbare foto's mede terugbrengen, tot dubbele opnamen; met enkele opnamen zijn goed gecamoufleerde doelen nauwelijks te vinden.

Hij, die de vliegerfoto's moet onderzoeken, heeft veel ervaring en bijzondere oefening hiervoor noodig; hij moet meer of minder specialist in dit vak zijn. Al moet ook ieder officier een vliegerfoto even goed als een kaart kunnen lezen, zoo moet een kern van hierin bijzonder geoefend personeel aanwezig zijn, teneinde te kunnen onderwijzen en voort te bouwen.

Infanteriegeschut.

DOOR

J. N. BREUNESE,

*Eerste Luitenant der Grenadiers,
gedetacheerd bij de Hoogere Krijgsschool.*

In aansluiting met onze artikelen over dit onderwerp, geschreven in de October aflevering 1922 en de Mei aflevering 1923 van dit tijdschrift, geven wij thans in de hierbij gevoegde bijlagen (zie de plaat) een infanteriekanon, dat naar onze meening geheel aan de aan I.G. gestelde eischen voldoet.

Bijlage I geeft weer het kanon van 4.7 c.M. met gegevens.

Bijlage II een munitieransel voor 8 projectielen.

Bijlage III een draagstel voor een last van 25 KG.

Bijlage IV een voorwagentje.

Bijlage V de projectielen.

A. de pantsergranaat,

B. de brisantgranaat,

C. de brisantgranaat met platten kop.

Bijlage VI scherven van een brisantgranaat met platten kop.

Bijlage I toont de wijze waarop de twee raden van het kanon naar voren kunnen worden gedraaid om dan, onder den loop, één rad te vormen; hierdoor heeft het kanon drie steunpunten verkregen en rust het wapen — in stelling — als het ware op een drievoetaffuit, waarvan de groote voordeelen hier niet behoeven te worden naar voren gebracht.

Bij het vuren met pantsergranaten is de grootste elevatie 35° ; bij het vuren met brisantgranaten, met gebruik van zwakkere ladingen, 45° .

De pantsergranaat dient o.a. voor de bestrijding van vechtwagens, de brisantgranaat voor bestrijding van de niet door het eigen artillerievuur vernielde kleine weerstandskernen.

De tijdens den jongsten oorlog op den voorgrond getreden lichte vechtwagens waren de Fransche „Renault” en de Engelsche „Whippet”.

De dikte der pantsering van deze vechtwagens is niet overal dezelfde. Voor de „Renault” vonden we:

loodrechte vlakken	16 m.M.
schuine vlakken	8 m.M.
foren	22 m.M.
bodem	6 m.M.

Voor de „Whippet”:

voorzijde	18 m.M.
op zijde en boven	8 m.M.

Het pantserdoorborend vermogen van het kleine vuurmondje, in bijlage I weergegeven, is volgens de gegevens verstrekt in bijlage V ruim-

schoots voldoende om bovengenoemde vechtwagens grondig buiten gevecht te stellen.

Behalve vechtwagens zullen ook andere gepantserde doelen met een pantsergranaat moeten worden bestreden. (Mitrailleurnesten, waarnemingsposten en uitkijkposten waarbij pantserplaten zijn aangewend, infanterie achter schilden enz.

Infanteriegeschut zonder pantserdoorborend vermogen is in den modernen strijd ondenkbaar.

De groote moeilijkheid was een vuurmond te construeeren, die de twee voornaamste eischen, aan I.G. gesteld, in zich vereenigde, n.l.

1e. In staat zijn, weerstandsnesten te vernietigen;

2e. Bezitten van voldoende pantserdoorborend vermogen.

(Wij laten den factor beweegbaarheid hier verder buiten beschouwing; daarvoor verwijzen we naar onze voorgaande artikelen).

In de vakliteratuur wordt wel eens gewezen op de geringe moreele uitwerking van een 4,7 c.M. projectiel. Wij zouden hiertegen het volgende willen inbrengen.

Het vijandelijk mitrailleurnest, dat aan ons artillerievuur is ontsnapt, bevond zich tijdens dat vuur in een hel. Onze artillerie had het vuur van eenige afdeelingen op een terreinstrook geconcentreerd, waarin zich het ontsnapte mitrailleurnest bevond. De bediening had in enkele minuten het navolgende doorgemaakt: Granaattrechters werden geslagen door projectielen van verschillende kalibers, welke projectielen vóór, naast en achter het mitrailleurnest sprongen; struiken werden afgerukt, zand en zoden, rook en stof, boomtakken, scherven en houtsplinters, vlogen, stoven, huilden en gierden over en langs het mitrailleurnest...

Het is alleszins te begrijpen, dat het moreel van de bezetting, door een dergelijke gewaarwording belangrijk werd geschokt. Na de verlegging van het artillerievuur bleek het mitrailleurnest intact.

De bezetting had opdracht tot den laatsten man en tot de laatste patroon stand te houden.

De nu aanvallende infanterie wordt door het meer of minder geschokte mitrailleurnest onder vuur genomen.

Wanneer nu het gerichte vuur uit het infanterie kanon even weinig trefkans heeft als het ongerichte vuur van de artillerie, welke den infanterie aanval steunde, dan gelooven ook wij, dat de moreele uitwerking van een 4.7 c.M. infanterie kanon gering zal zijn. Maar juist daarom moet men o.i. bij infanteriegeschut dan ook het zwaartepunt leggen op het juistheidsschot, want wordt het vijandelijk mitrailleurnest niet *getroffen* ..., de gevolgen zijn bekend. De moreele uitwerking van het schot zouden wij een gunstige bate willen noemen.

En alleen een kanon, dat een *doeltreffend* schot kan geven, zal in staat zijn het moreel van de eigen infanterie te verhoogen. Is het I.G. niet in staat te treffen, dan verliest de infanterie spoedig het vertrouwen in dat wapen; geen moreele maar *daadwerkelijke* uitwerking

vraagt de infanterie; het mitrailleurnest moet worden opgeruimd; lukt dat, dan ondervindt de infanterie den grooten steun van het I.G., het moreel stijgt, de aanval wordt krachtig doorgezet, men heeft vertrouwen in eigen bewapening.

Daar het aanvankelijk niet mogelijk werd geacht een kanon te construeeren, dat de twee bovengenoemde, voornaamste eischen in zich vereenigde, zocht men de oplossing in een andere richting n.l. in:

een vuurmondje, dat een projectiel kon verschieten met voldoende pantserdoorborend vermogen en

een vuurmondje ter bestrijding van weerstandskernen.

Uit een constructief oogpunt is deze oplossing veel eenvoudiger dan het vervaardigen van een vuurmondje, dat meergenoemde eischen in zich vereenigt. Wellicht zullen de voor elk doeleinde afzonderlijk vervaardigde vuurmondjes, uit een technisch oogpunt, beter in staat zijn aan de gestelde eischen te voldoen dan één kanon, dat die eischen in zich vereenigt; dit ware proefondervindelijk vast te stellen, doch wij meenen een dergelijke oplossing te moeten ontraden. Hoe minder verscheidenheid in de bewapening der infanterie, hoe beter; des te eenvoudiger worden de opleiding en organisatie, des te gemakkelijker de aanmaak en aanvulling van munitie en des te minder wordt de infanterie in hare manoeuvrevaardigheid belemmerd.

Een andere reden waarom men aanvankelijk heeft gedacht om het I.G. vraagstuk op te lossen in een vuurmond anti-pantser en een vuurmond anti-weerstandskern, sproot voort uit de veronderstelling, dat de pantsering van vechtwagens in een toekomstigen oorlog zóó zwaar zal zijn, dat het kleine infanteriekanon die pantsers niet zal kunnen doorboren.

Tegen deze gedachte zouden wij het navolgende willen aanvoeren. Daar men niet weet hoe dik de pantseringen van vechtwagens in een toekomstigen oorlog zullen zijn, is het maken van een anti-tank wapen in vreedstijd onmogelijk.

Gaan wij dan den oorlog in met een kanon als in bijlage I vermeld, dan zijn wij in staat ongepantserde en licht gepantserde weerstandskernen buiten gevecht te stellen.

Gaat men echter den oorlog in met een anti-tank vuurmond en een vuurmond tegen weerstandskernen, dan kan de anti-tank vuurmond niet aan het gestelde doel beantwoorden en heeft de vuurmond tegen weerstandskernen te gering vermogen.

Wendt men alsdan het anti-tank geschut aan tegen gepantserde weerstandskernen, dan heeft men het nadeel twee vuurmonden te moeten gebruiken, die tezamen evenveel (wellicht minder) presteeren als het vuurmondje in bijlage I.

In bijlage II geven wij een zijaaanzicht van een draagstel voor een last van 25 KG. Het bestaat uit een eenvoudig houten raam, waaraan

2 draagriemen, om over de schouders te worden gehangen, en voorts 2 haken waaraan de last wordt bevestigd.

Zoodra de omstandigheden het noodzakelijk maken, dat het kanon in lasten moet worden vervoerd, achten wij het dragen op den rug het meest gewenscht. In de eerste plaats wordt elke last het gemakkelijkst op den rug gedragen, maar bovendien moet de man armen en handen vrij hebben (wij denken aan nachtelijke verplaatsingen in dicht begroeid- en in polder-terrein) teneinde zoonoodig in elke houding terrein te kunnen winnen. Het dragen van den last op den rug zal de kanongroep het minst doen onderscheiden van de overige infanteriegroepen.

Voor kleine verplaatsingen van het kanon zal het niet altijd noodig zijn den last op het draagstel te bevestigen, alsdan kan de last in de hand worden gedragen. Doch aangezien het terrein en de vijandelijke tegenwerking uitmaken of over kleine dan wel groote afstanden verplaatsingen kunnen geschieden, is naar onze meening een draagwijze, waarbij armen en handen vrij zijn, noodzakelijk en achten wij een draagstel, als in bijlage II, gewenscht. Op het gevechtsveld kan het kanon dus op vele manieren worden verplaatst b.v.:

- 1e. In elkaar op twee raden (zoolang mogelijk).
 - 2e. In elkaar op 1 rad (als kruiwagen).
 - 3e. De affuit op twee raden, de vuurmond in lasten (op den rug of in de hand gedragen).
 - 4e. De affuit op één rad, de vuurmond in lasten (op den rug of in de hand gedragen).
 - 5e. In lasten van 25 K.G. gedragen op den rug (bij groote verplaatsingen).
 - 6e. In lasten van 25 K.G. in de hand (bij kleine verplaatsingen).
- Al deze combinaties bevorderen de zoo noodzakelijke beweegbaarheid van het vuurmondje.

Bijlage III toont een munitieransel, waarin de projectielen in 2 rijen van 4 stuks zijn geborgen. In elken ransel bevinden zich dus 8 projectielen. Bij het openen van den ransel kan de van de rugzijde afgekeerde rij projectielen naar onderen worden gedraaid en zodoende de munitie gemakkelijk worden uitgenomen.

De kanongroep bestaat uit 10 man, 8 voor het vervoer van het stuk en 2 munitiedragers. Bij het stuk zijn dus onmiddellijk 16 projectielen ter beschikking. Een munitiegroep kan worden gevormd uit ten hoogste 10 man. Ieder man draagt een ransel à 8 projectielen, totaal 80 projectielen. Ook hier eischen wij weer, dat de groep zich zoo min mogelijk van andere groepen onderscheidt en dat de man in het terrein armen en handen vrij heeft.

In bijlage IV zien we een voorwagentje. In dit voorwagentje voor elk stuk bevinden zich 12 munitieransels à 8 projectielen.

In bijlage V geven wij 3 projectielen:

- A. De pantsergranaat.
- B. De brisantgranaat.
- C. De brisantgranaat met platten kop.

De brisantgranaat C. met platten kop en verschoten met de kleine Vo, heeft een vijfmaal grootere springlading dan de brisantgranaat B. Bovendien is de aanmaak zeer eenvoudig en is dit projectiel veel goedkooper dan de brisantgranaat B. Deze laatste echter geeft iets minder spreiding en kleinere invalshoeken.

Elk dezer projectielen wordt verschoten met één lading. Wij geven de voorkeur aan één lading, omdat wij meenen daarmede praktisch te kunnen volstaan en omdat wij het werk van de bediening zoo eenvoudig mogelijk willen houden.

Maar bij de verdediging, zoo zou men kunnen aanvoeren, kan het dikwijls voorkomen, dat op korte afstanden zal moeten worden gevuurd. Alsdan moet men veelal, wil men het doel kunnen raken, met groote elevatie en kleine Vo, dus zwakkere lading, vuren. Zeer zeker, maar in de verdediging heeft men den tijd om munitie op te leggen; men zal ook veel meer munitie noodig hebben om het doel te raken, daar de afwijkingen van het projectiel, verschoten met grootere elevatie en kleine Vo, veel grooter zijn. En men verlieze niet uit het oog, dat het infanteriekanon in de eerste plaats een *aanvalswapen* is en dat bij den aanval de munitieaanvulling een voorname rol speelt, zoodat spaarzaamheid met de munitie geboden is, wil men niet spoedig lijden aan munitiegebrek.

Al het in de bijlagen gegeven toebehooren van het stuk (voorwagentje, munitieransel, draagstel) zal natuurlijk nauwkeurig moeten worden beproefd. Wij hebben slechts getracht hier tevens aan te geven in welke richting het tractievraagstuk ware op te lossen en hebben ons daarbij volstrekt niet voorgesteld, dat de door ons aangegeven wijze de eenige juiste is.

Naar wij hebben vernomen, heeft het legerbestuur besloten ter beproeving een kanon, als boven beschreven, aan te schaffen. Wij kunnen dit niet anders dan van harte toejuichen en hopen, dat de infanterie binnen afzienbaren tijd in de gelegenheid zal worden gesteld, niet meer op papier, maar inderdaad met infanteriegeschut kennis te maken.

Tot slot willen wij op het volgende wijzen. Bij het oordeelen over infanteriegeschut stelle men zich toch steeds de vraag: „Wat is infanteriegeschut?” En het antwoord hierop moet luiden: „Het infanteriekanon is een wapen, saamgegroeid met de infanterie, dat in staat is de infanterie steun te verleenen, wanneer de artillerie niet vermag te helpen.” Men vertroebele deze gedachte niet.

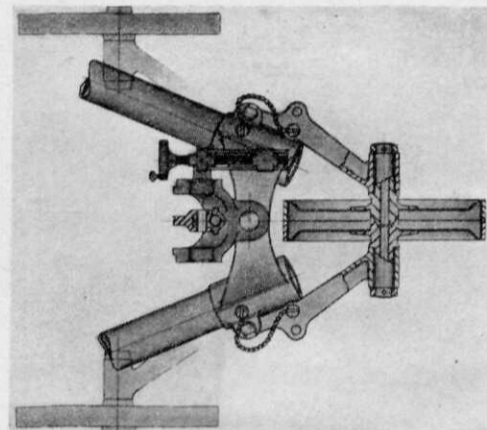
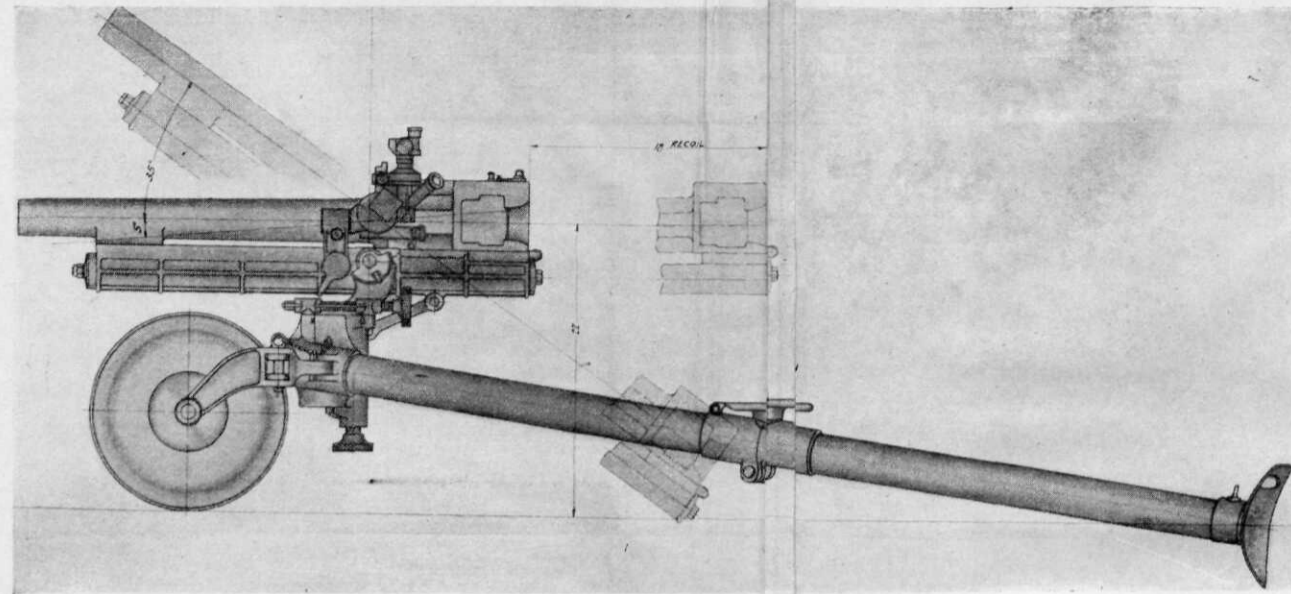
Infanteriegeschut kan niet *alles*, behoeft ook niet alles te kunnen.

De *hoofdt*aak is weggelegd voor de artillerie, een zeer belangrijke *aanvullende* taak voor het infanteriegeschut.

Voor de lezers van dit tijdschrift laten we gaarne een, geenszins op volledigheid aanspraak makende, bronnenopgave over dit naar onze meening belangrijke onderwerp volgen.

- De Militaire Spectator Aug. 1922 (1e Lt. Rietsema).
 Idem Oct. 1922 (1e Lt. Breunese).
 Idem Nov. 1922 (Kapt. v. Slobbe).
 Idem Dec. 1922 (Kapt. Uhl).
 Idem Febr. 1923 (1e Lt. Breunese).
 Idem Mei 1923 (1e Lt. Breunese).
 Mavors Nov. 1921 (1e Lt. Dijkhoorn).
 Idem Oct. 1922 (1e Lt. Rietsema).
 Wetenschappelijk jaarbericht 1920—21, blz. 37 en 145.
 Krijgswetenschappen 1922, 1e Aflevering (Maj. v. d. Generalen Staf W. J. C. Schuurman.)
 Wetenschappelijk jaarbericht 1922, blz. 75 e. v. en 95 e. v.
 Le livre du gradé d'Infanterie, blz. 746.
 Ordnance Department Document, blz. 50—55.
 Revue militaire Suisse 1922, Nos. 7, 9 en 10 (Jean Fleurier).
 Pétition adressée au Parlement 15—9—1917 (Général Percin.)
 Lehrbuch für Minenwerfer 1921. (Major Biermann.)
 Rohrbeck 1919, blz. 61 e. v.
 Army Ordnance Nov.—Dec. 1922, blz. 154—157.
 Revue d'Artillerie Sept. en Oct. 1922 (Ct. Schneider.)
 Militär Wochenblatt 1923, Nos. 28, 29, 31, 32, 2 en 3.
 La Revue d'Infanterie Febr. 1923, vertaling van een artikel uit de Rivista di Artigliera e Genio, Colonel Mario Caracciolo.)
 Schieszvorschrift für Minenwerfer 1922.
 Meine Kriegerinnerungen 1919, blz. 461 e. v. (Generaal Ludendorff.)
 Militär Wochenblatt 1920, No. 104 en 105 (Hauptmann Stephanus.)
 Die Technik im Zukunftskriege 1923. (Generaal Schwarte.)
 Militär Wochenblatt 1924, No. 14.

BIJLAGE I.

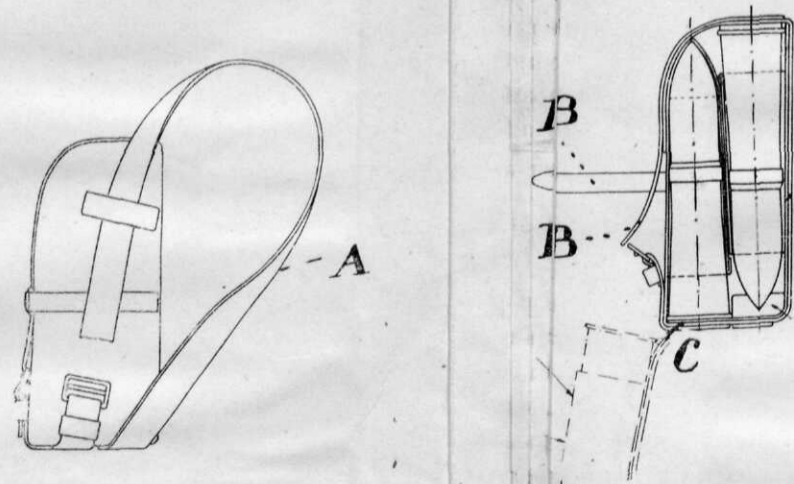

1. Gewicht van het stuk 172 K.G.
2. Hoogste ziélas 55.9 c.M.
3. Hoogte tappen 48.3 c.M.
4. Vizierhoogte 64 c.M.
5. Grootste lengte van het stuk . 2.252 M.
6. Lengte van de loop 18 kalibers.
7. Raddiameter 38 c.M.
8. Spoorbreedte 67.8 c.M.
- Vo (pantsergranaat) 310 M.s.
- Grootste dracht (pantsergranaat) 5080 M.
- Vo (brisantgranaat) 190 M.s.
- Grootste dracht (brisantgranaat) 1960 M.

Het kanon wordt in de volgende lasten verdeeld:

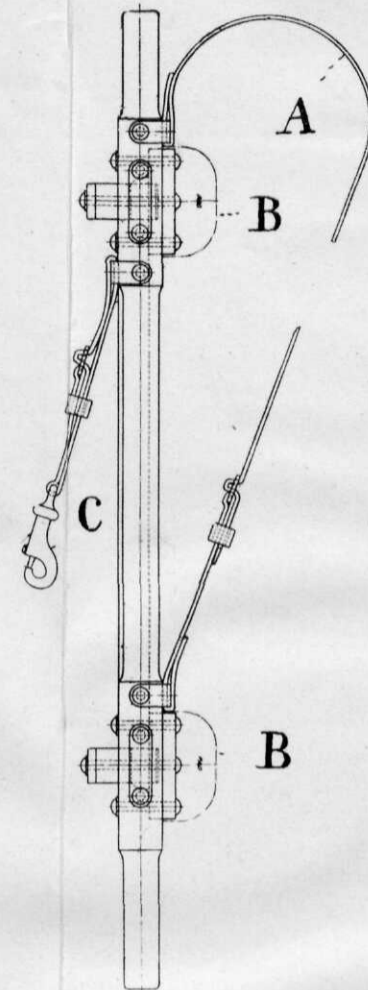
1e. Loop.	5e. Bovenaffuit en spilstuk.
2e. Kulas.	6e. Rechter affuitpoot.
3e. Wieg.	7e. Linker affuitpoot.
4e. Raden met steunen.	8e. Richtmiddelen, gereedschap en reserve onderdeelen.

BIJLAGE III.

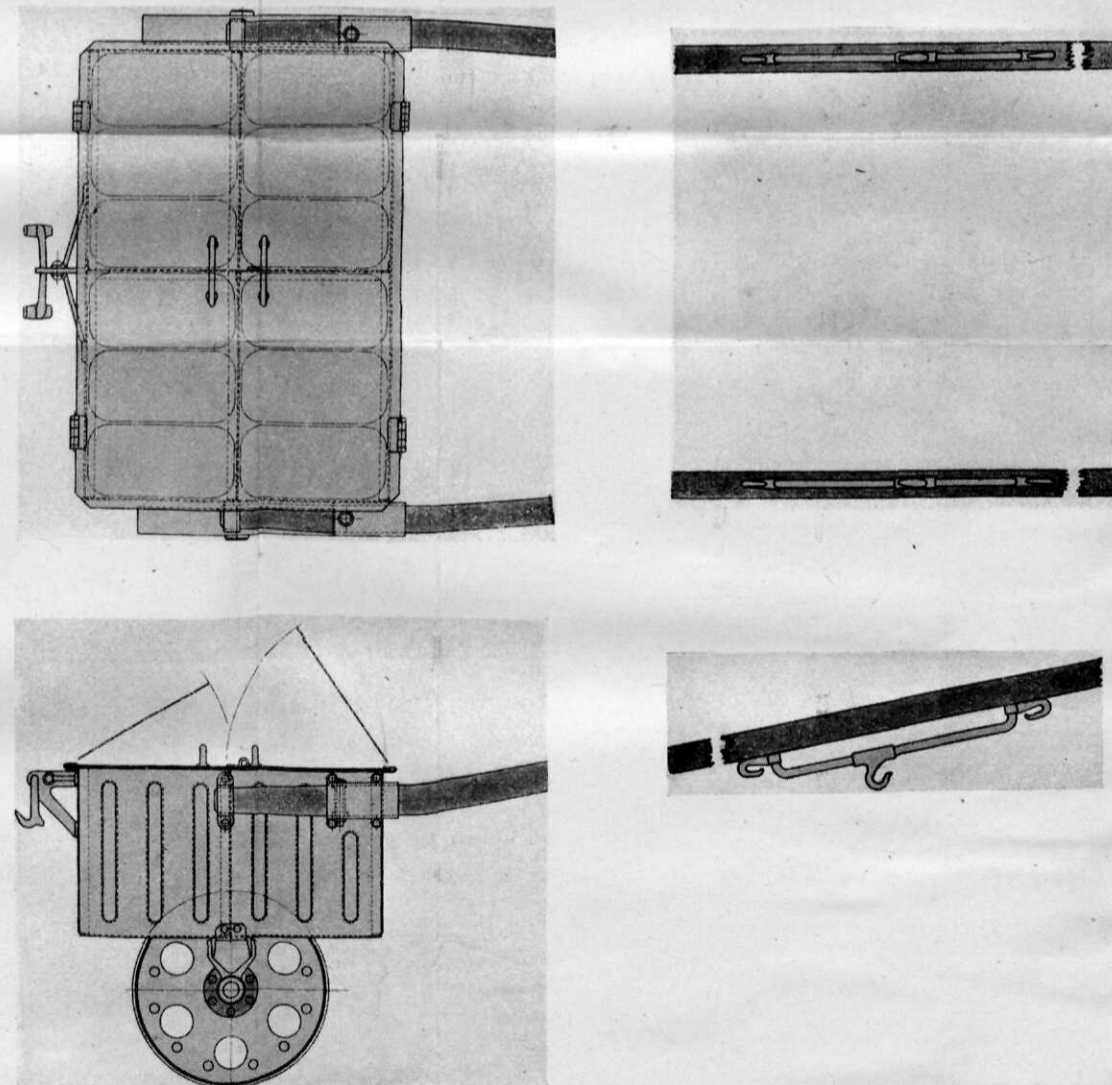
- A. Draagriem.
 B. Riemen waarmede de ratsel wordt gesloten.
 C. Scharnier.

BIJLAGE II.

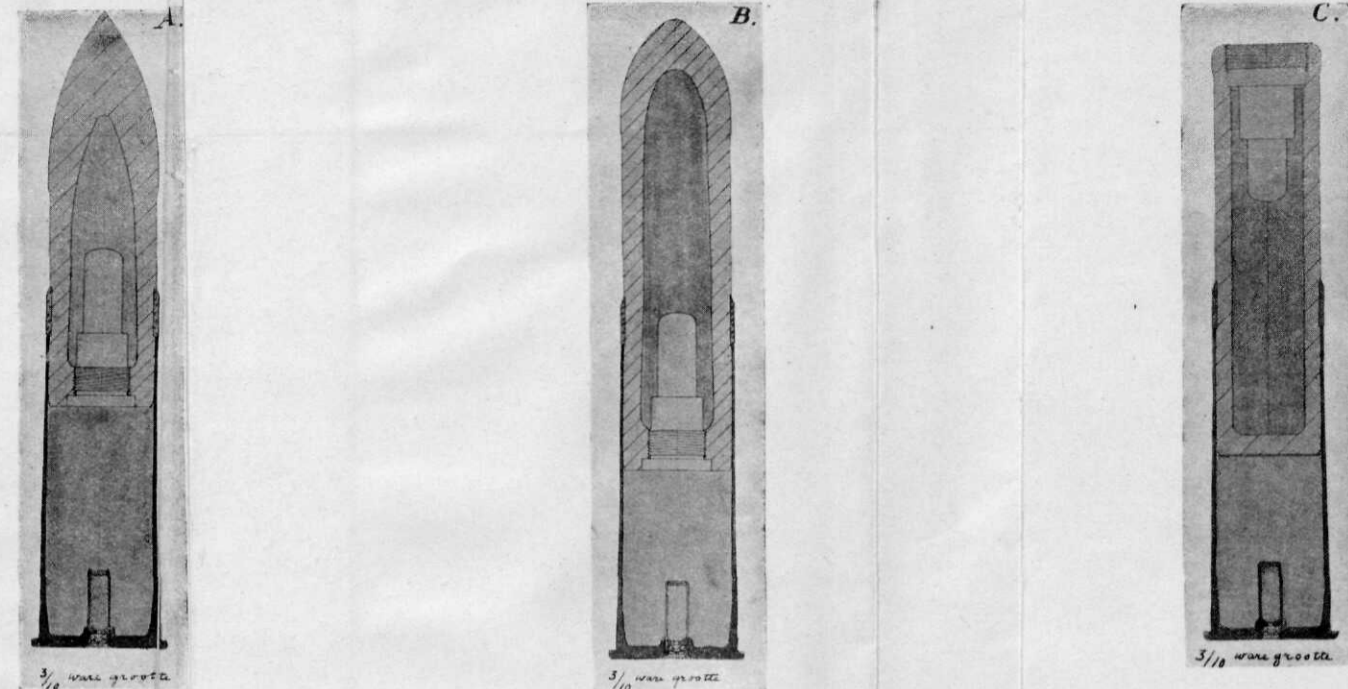
- A. Draagriem.
 B. Lederen kussen, voor bescherming tegen drukken op den rug.
 C. Haak, waaraan de last wordt opgehangen. De last wordt vervolgens met twee riemen op het draagstel stevig bevestigd.

BIJLAGE IV.

- Gewicht ledig 75 K.G.
 Gewicht gevuld met:
 96 proj. verpakt in 12 munitieransels 285 K.G.

BIJLAGE V.

Pantsergranaat A. V° 310 M.s.			Brisantgranaat B. V° 190 M.s.			
Elevatie	Dracht	Pantserdoorborend vermogen.	Elevatie	Dracht	Invalshoek (invalsh. br.gr.C.)	
5°	1440 M.	op 100 M. 20.7 m.M.	5°	430 M.	6°	
10°	2400 M.	„ 200 M. 20.25 m.M.	10°	820 M.	11°10'	
15°	3200 M.	„ 400 M. 19.2 m.M.	15°	1170 M.	17°—	
20°	3880 M.	„ 600 M. 18.25 m.M.	20°	1470 M.	22°30'	
25°	4400 M.		25°	1705 M.	28°35'	34°40'
30°	4840 M.		30°	1880 M.	34°40'	42°40'
35°	5080 M.		35°	1960 M.	40°17'	49°—
Gewicht projectiel 1.5 K.G.			Gewicht projectiel 1.7 K.G.			
Gewicht springlading 0.065 K.G.			Gewicht springlading 0.03 K.G.			

Brisantgranaat C.
 Gewicht brisantgranaat 1.7 K.G.
 Gewicht springlading 0.15 K.G.
 Deze brisantgranaat geeft beduidend grootere invalshoeken dan brisantgranaat B. (Zie onder B laatste kolom.)

BIJLAGE VI.

De scherfwerking van een in een kuil gesprongen projectiel C.

Gegevens vreemde legers. (Maart 1924).

FRANKRIJK XXI.

1. Reorganisatie, Legersterkte.

In de gegevens vreemde legers van April 1923 werd de verwachting uitgesproken, dat in den loop van 1923 door de Fransche kamer de reorganisatiewetten behandeld zouden worden. Dit is evenwel niet geschied, nog steeds is de in 1922 aangenomen dienstplichtwet, waarbij de dienstdtijd van 18 maanden werd ingevoerd, niet gevolgd door *de wet op de algemeene organisatie van het leger* en door *de wet tot vaststelling van de sterkte en de encadreering* (de z.g. kaderwet).

Daar de nieuwe dienstplichtwet in haar gevolgen de beschikbare vredessterkte zeer verminderde, kon niet berust worden in een handhaven van het groote aantal bestaande troepeneenheden. In afwachting van een latere wettelijke bekrachtiging is de reorganisatie van het leger inmiddels met kracht ter hand genomen.

Het Fransche leger wordt teruggebracht tot 32 liniedivisies (waaronder 3 koloniale), elk van 3 regimenten infanterie en 5 afdelingen artillerie (3 afd. van 7, 5 en 2 afd. van 15.5 K.), 5 lichte divisies (cavaleriedivisies) en de algemeene reserves, tot welke laatste behooren zware artillerie met motortractie, zwaar spoorweggeschut, luchtvaartformaties, vechtwagens, mitrailleurbataljons, cavalerie regimenten buiten divisieverband en andere troepen.

Op 1 Januari 1924 was de opheffing van 40 regimenten infanterie een voldongen feit en bleven voor Frankrijk en den Rijn 65 regimenten (buiten de jagerbataljons, mitrailleurbataljons en gekleurde regimenten) behouden.

Tot de artillerie behooren thans de navolgende aantallen regimenten:

a. 34 regimenten veldartillerie, waarvan 2 reg. koloniale art., welke evenwel in Frankrijk en aan den Rijn verblijf houden en 2 reg. koloniale art. in Marokko (deze reg. hebben als beginnummer der serie: 1).

b. 2 regimenten bergartillerie (beginnummer: 91).

c. 13 regimenten zware art. met paardentactie, waarvan een koloniaal reg. gelegerd in het Oosten (beginnummer: 101).

d. 6 reg. onbereden art., bestaande uit 3 reg. (beginnummer 150) met middelen voor het aanspanbaar maken voor het geschut, en 3 reg. (beginnummer 160) met middelen voor motoriseering van het geschut.

e. 9 regimenten tractorartillerie (voor de reg. met lange kanonnen met beginnummer 181, voor de reg. met korte kanonnen met beginnummer 190).

f. 19 regimenten artillerie op motorvoertuigen, waarvan een koloniaal reg. (beginnummer voor de 7.5 cM. : 300, voor de 10.5 L. beginnummer 351, voor de 15.5 K., beginnummer 361).

g. 2 regimenten spoorweggeschut (beginnummer 371).

h. 5 regimenten luchtdoelgeschut (beginnummer 401).

Bovendien is bij ieder der 5 lichte divisies (cavaleriedivisies) een regiment veldgeschut, terwijl nog een zevental zelfstandige afdeelingen buiten Frankrijk verblijf houden.

Het actieve leger in Frankrijk, Rijnland, Marokko, Tunis en Algiers heeft een sterkte van ± 660.000 man, waarvan 98.000 koloniale gekleurde troepen en 91.000 Afrikaners, zoodat slechts $\frac{2}{3}$ van het totaal der Fransche effectieven door blanke troepen gevormd wordt.

2. Directies der wapens en diensten ¹⁾.

Bij de Centrale Administratie bestaan in het Fransche leger „directions” voor de infanterie, de cavalerie, de artillerie, de genie, de intendance, de springstoffen, den geneeskundigen dienst, de koloniale troepen, de luchtvaart, de gendarmerie en de rechtspraak.

Deze directiën zijn belast met het personeel, het materieel, de vraagstukken van organisatorischen aard en de voorbereiding van de begrooting, elk voor zooveel betreft het betrokken wapen of dienstvak.

Voor wat betreft organisatie, opleiding der troepen, mobilisatie, bewapening, landsverdediging en vorming van oorlogsvoorraden ressorteeren die directeuren onder den chef van den generalen staf.

Toezicht op het Infanterie-materieel.

De ontwerp-kaderwet voorziet in eene uitbreiding van de directie der infanterie met eene *directie van het infanterie-materieel*.

De directeur infanteriematerieel wordt verantwoordelijk voor de herstellingen welke niet in de fabrieken geschieden, voor de aanvulling en de technische studiën der draagbare wapenen (en hunne munitie) van alle wapens en diensten, voor de granaten (hand- en geweergranaten), voor het infanteriegeschut met munitie en voor het vechtwagenmaterieel. Al het genoemde materieel is thans nog in beheer bij de artillerie.

De directie van het infanteriematerieel zal als volgt worden georganiseerd.

A. *Bij het centrale legerbestuur.*

- 1e. een bureau voor studies;
- 2e. een bureau voor materieel onderverdeeld in:
 - a. Sectie: materieel,
 - b. Sectie: munitiën.
 - c. Sectie: begrooting,
 - d. Sectie: comptabiliteit.

B. *In het land* wordt het infanteriematerieel verdeeld over korpsen en parken.

Voor de infanterie zullen districtsparken („pares régionaux”) worden opgericht met annex een park voor het vechtwagenmaterieel.

¹⁾ Een aantal bijzondere diensten ressorteert als permanente *inspecties* onder den M. v. O. (bijv. de algemeene inspectie der cavalerie, die van het artilleriematerieel, e. a.).

Elk park krijgt de beschikking over werklideneenheden. In elk district zal als vertegenwoordiger van den directeur infanterie-materieel optreden een hoofdofficier der infanterie, die belast is met het toezicht op de parken en de werkplaatsen der infanterie van het district; deze hoofdofficier staat onder de bevelen van den generaal districtsecommandant. Een kapitein wordt in ieder district belast met de inspectiën over de munitie bij de verschillende parken van het district.

Voor het geheele land wordt een kolonel belast met de inspectiën over het technische materieel.

Ook voor de vechtwagens wordt een kolonel belast met de inspectie van alle vechtwagenmaterieel, terwijl bij iedere vechtwagenbrigade een bataljonsecommandant voor de inspectiën zal aangewezen worden.

C. Tot de directie van het infanteriematerieel zal bovendien behoo- ren een technisch orgaan voor studiën en eene commissie van proef- neming.

3. Bataljons Jagermitrailleurs.

De kaderwet stelt de oprichting voor van 22 bataljons jagermitrail- leurs (13 bat. blanke- en 9 bat. gekleurde troepen) in uitzicht.

Ofschoon de kaderwet nog niet in behandeling is gekomen, werd op de bepalingen dier wet vooruitgelopen door reeds in April 1923 tot de oprichting der 22 bataljons over te gaan. Van deze bat. zijn thans 6 ingedeeld bij het Rijnleger, terwijl de overige 16 in Frankrijk ver- blijf houden.

In *vredetijd* is de voorloopige samenstelling van het bataljon mi- trailleurs; een staf, een stafsectie (section hors rang), 4 compagnieën.

Tot de stafsectie behoort eene verbindingsafdeeling, doch infanterie- geschut en bommenwerpers zijn er niet bij ingedeeld.

De compagnie bestaat uit 1 bevelsgroep en 2 gevechtssectiën, elk met 4 zware mitrailleurs, 4 geweermitrailleurs en 6 mitrailleurkarren be- spannen met één paard (4 voor de zware mitr. en 2 voor munitie).

De vredessterkte der comp. is:

2 officieren (1 kapitein en 1 luitenant), 100 man, 13 paarden, 12 mi- trailleurkarren.

De vredessterkte van het bataljon is:

15 officieren, 500 man, 64 paarden, 50 voertuigen (48 mitrailleur- karren en 2 bagagewagens).

De mitrailleurbataljons danken hun ontstaan aan de ervaringen uit den wereldoorlog verkregen. In dien oorlog bleek, dat de infanterie, niet- tegenstaande zij voorzien was van zware mitrailleurs (48 per regiment inf.), handgranaten en infanteriegeschut, in kritieke gevechtmomenten het ingrijpen van een krachtige mitrailleurvuurreserve niet kon ont- beren.

Deze mitrailleurvuursteun werd verkregen door mitrailleurs, die aan de onderdeelen van de tweede linie onttrokken werden te hergroepeeren

tot mitrailleurseenheden; vooral de regeling van den verbindingsdienst stuitte bij dergelijke improvisaties op groote bezwaren.

De Engelschen en Amerikanen kwamen er dan ook toe gedurende den oorlog bij elke divisie een mitrailleurbataljon op te richten (bij de Amerikanen op auto's), terwijl de Duitschers mede door de gevormde mitrailleurbataljons wisten te verhoeden, dat hun terugtocht in een ramp overging.

De mitrailleurbataljons kunnen in het algemeen gebruikt worden:

- a. voor dekking van een gereedstelling,
- b. voor dekking van een blootgestelde flank,
- c. tot het door kruisvuur ondoorschrijdbaar maken van het terrein vóór een passief gedeelte van een groot aanvalfront,
- d. tot dekking van een terugtocht.

In alle bovengenoemde gevallen is besparing van krachten hoofddoel, daardoor ontstaat de mogelijkheid op het gewenschte oogenblik in de gewilde richting met een maximum aan troepen te kunnen optreden.

In 't algemeen kan aangenomen worden, dat een mitrailleurbataljon de vorengenoemde taak kan verrichten over een frontbreedte van ten hoogste 5 K.M., mits het door natuurlijke of kunstmatige hindernissen gedekt wordt.

Eenig Fransch reglement bepalende het gebruik der mitrailleurbataljons is evenwel tot heden niet verschenen.

4. Reglementen, enz.

Tot de belangrijkste Fransche reglementen en voorschriften kunnen gerekend worden:

a. *Algemeen, infanterie en vechtwagens.*

Instruction provisoire sur *l'emploi tactique des grandes unités* (1922) met 7 aanhangsels (zie gegevens Januari 1924).

Instruction sur *l'organisation du terrain*, à l'usage des troupes de toutes armes (1917) (deel I herdrukt in 1920, deel II in 1919).

Instruction sur *la liaison* pour les troupes de toutes armes (1917) (laatste herdruk in 1923).

Règlement provisoire de *manoeuvre de l'infanterie* (1920) (2 deelen en een aanhangsel).

Instruction provisoire sur *la pratique du tir* (1920).

Instruction provisoire pour les *unités de mitrailleuses d'infanterie* (1920) (3 deelen en aanhangsel).

Instruction provisoire sur le *fusil-mitrailleur* (1921).

Instruction provisoire sur le *canon de 37* modèle 1916 T. R. (1919).

Instruction sur le mortier *Stokes de 81* modèle 1918 (1919).

Projet de règlement de manoeuvres des *unités de chars légers* (1920) (3 deelen).

Instruction provisoire sur l'emploi *des chars de combat* comme engins d'infanterie (1920).

Instruction sur *les grenades*, à l'usage des troupes de toutes armes (1923).

b. *Cavalerie*.

Instruction provisoire sur *les exercices et la manoeuvre de la cavalerie* (1923).

Règlement de la cavalerie (1924) (2 deelen; deel I: préparation technique de la cavalerie, deel II: emploi de la cavalerie).

Instruction sur l'emploi et la manoeuvre des *unités d'auto-mitrailleuses de cavalerie* (1920) (2 deelen en aanhangsel),

c. *Artillerie*.

Instruction provisoire sur le *service en campagne de l'artillerie* (1919) (met aanhangsels) (herdruk 1922).

Instruction générale sur le *tir de l'artillerie* (1922).

Instruction de *l'artillerie automobile* (1919) (herdruk 1921)¹⁾.

d. *Genie*.

Ecole de *ponts* (livre de l'officier) (1918).

Ecole de *mines* (livre de l'officier) (1918).

e. *Luchtvaart*.

Instruction sur l'organisation et l'emploi de *l'aéronautique aux armées* (1918 en 1919).

Titre I: organisation générale de l'aéronautique aux armées.

Titre II: aviation de combat.

Titre III: aviation de bombardement.

Titre IV: aviation d'observation.

Instruction pratique sur la manoeuvre et l'emploi de *ballons captifs militaires* (1918).

Bovendien bestaan nog een aantal „*Cours*” uitgegeven door het Ministerie van Oorlog ten gebruike bij de verschillende militaire scholen, hiervan zijn de voornaamste:

Cours de tactique (1922) (2 deelen en een deel met schetsen).

Cours d'artillerie (1921) (deel I: materieel, deel II: munitieën, deel III: draagbare wapens, hand- en geweergranaten).

Cours de liaisons et transmissions.

Cours d'aéronautique (1922).

Cours d'organisation et législation (1921).

¹⁾ Dit reglement is een aanhangsel van het „Règlement provisoire de manoeuvre de l'artillerie de campagne” van 1910, het bestaat uit 3 hoofdstukken:

titre IIIbis instruction automobile;

titre VIbis instruction des batteries tractées;

titre VIter instruction des batteries portées de 75.

Boekbeoordeeling.

La mentalité des Allemands, par GEORGES BLONDEL, Professeur à l'école des sciences politiques. *Nancy-Paris-Strasbourg*, 1923. BERGER LEVRAULT.

Schrijver betoogt in deze studie dat de Duitse denkers vanaf vader ECKHARDT tot NIETSCHE via FICHTE, KANT, HEGEL e. a. de ziel hunner landgenooten hebben gemodeleerd door hen de overtuiging te schenken, dat het Duitse volk voorbeschikt is om de wereld te hervormen waarbij gebruik van geweld geoorloofd is.

Volgens schrijver heeft de door Duitschland geleden nederlaag geen wijziging gebracht in de mentaliteit van het Duitse volk. Die mentaliteit acht schrijver een gevaar voor andere volken.

Bede om hulp. Uitgave van het verbond van vereenigingen van oud-onderofficieren van het Nederl. Indische Leger. *Weltevreden*. N. V. Indonésische Drukkerij.

Blijkens het voorwoord is het doel van deze uitgave het inroepen van hulp en steun van pers en volk ter verkrijging van *gelijkstelling der gagementen en pensioenen* van de vóór 1 Januari 1920 gegageerde en gepensioneerde militairen van het N. I. Leger met die, welke na dien datum werden gepensionneerd.

De brochure schetst, in woord en beeld, verschillende gevallen van schrijnende ellende waarin tal van oud-militairen door gebrek aan middelen hun laatste levensjaren moeten doorbrengen. Mannen, die eenmaal een sieraad waren van het N. I. Leger lijden een meer dan kommervol bestaan.

In hoever de voorgestelde gelijkstelling kan worden verwezenlijkt vermogen wij niet te beoordeelen. Het staat echter voor ons vast, dat de Regeering op ruime schaal hulp behoort te bieden. Verschillende particulieren en instellingen zijn reeds met hun hulp voorgegaan. Wij bevelen de lezing der brochure dringend aan; ieder lezer zal, ter verzachting van het leed der „hongerende heldenschaar”, gaarne zijn penning offeren.

R.

Handleiding voor het boksen, door J. STUIJ, Leeraar aan de gymnastiek- en sportschool der Koninkl. Marine. Met eene inleiding van Dr. W. P. HUBERT VAN BILJENBURGH. 2e vermeerderde en uitgebreide druk. *Rotterdam*, W. L. en J. BRUSSE'S UITGEVERS MAATSCHAPPLIJ.

Nu in ons land van vele zijden meer en meer daadwerkelijk belangstelling wordt getoond in dezen tak van sport, heeft schrijver een zeer verdienstelijk werk verricht, de juiste beteekenis van het boksen, op duidelijke wijze naar voren te brengen.

De handleiding, waarin het Engelsche boksen wordt behandeld, is in de eerste plaats geschreven voor den „Spelbokser”, terwijl daarnaast het „Vechtboksen” wordt uiteengezet.

In de Ie afdeeling bespreekt schrijver de beginselen waarop het boksen berust en werkt, na een algemeen overzicht der aanvals- en verdedigingsbewegingen, op overzichtelijke wijze beide hoofdgroepen van handelingen nader uit.

Na in de IIe afdeeling — waarin tevens opgenomen het wedstrijd-reglement van den Nederlandschen Boksbond — het Vecht- en Wedstrijdboksen te hebben behandeld, geeft hij in de IIIe afdeeling een overzicht van de algemeene beginselen waarop het onderwijs moet berusten en bespreekt in een serie-voorbeeld van twaalf lesprogramma's de wijze, waarop de oefenstof over een zeker tijdvak kan worden verdeeld.

Zonder twijfel zal deze Handleiding, voorzien van een Inleiding van de hand van Dr. W. P. HUBERT VAN BLIJENBURGH, bij velen de waardeering vinden waarop zij recht heeft.

Das schwere Maschinengewehr. Seine schiesstechnische und taktische Verwendung auf Grund der Erfahrungen des Weltkrieges, von HAUSZER Major und Kommandeur des III Batls im 13 Inf. Regt. Berlin, 1923. E. S. MITTLER & SOHN (Preis G. Z. 1, 4.)

Uitgaande van het tactisch en technisch gebruik van de mitrailleurs vóór den oorlog, wordt in deze brochure uiteengezet waarom het zware mitrailleurwapen gedurende den oorlog steeds meer aan belangrijkheid heeft gewonnen.

Tot in bijzonderheden uitgewerkt en nader toegelicht met eenige voorbeelden, wordt besproken de wijze, waarop de mitrailleurs in verschillende tactische omstandigheden het beste kunnen worden opgesteld en gebruikt om aan hun meermalen moeilijke en omvangrijke opdrachten te voldoen.

Aan allen, die met het gebruik van het mitrailleurwapen meer in het bijzonder kennis willen maken, kan dit boek worden aanbevolen.

B.

Militaire Adreslijst. Vierde belangrijk vermeerderde druk, Alphen aan den Rijn, 1923. N. SAMSOM. (Prijs f 2.40).

De snelheid, waarmede de opeenvolgende drukken verschijnen, wijst er op, dat deze uitgave in eene behoefte voorziet. In dezen druk is geheel rekening gehouden met de nieuwe vredesorganisatie.

Enkele adressen zijn nog onjuist o.a. dat van de Redactie van „de Militaire Spectator”.

Een aanwinst is het alphabetisch register. De uitgave is ook ditmaal keurig verzorgd; kortom een werkje, waarmede ieder beroeps- en verlofsofficier behoort kennis te maken, eene kennismaking die zal leiden tot aanschaffing.

R.

Ce que tout Français doit savoir de la nouvelle loi militaire, par le Commandant CASSOU et HENRI SIMONDET. *Nancy-Paris-Strasbourg*, BERGER LEVRAULT.

In dit, dertig bladzijden tellende, boekje geven de samenstellers een overzicht van hetgeen ieder Franschman moet weten van de nieuwe dienstplichtwet.

Door middel van een vragen- en antwoordensysteem worden behandeld: inlijving, rechten en plichten, dienst bij de reserve enz.

Een handig, voor een ieder bevattelijk werkje.

R.

Der Weg zum Offizier im Reichsheer. Zusammengestellt und bearbeitet von v. Cochenhausen, Hauptm. u. Adjutant Infanterieschule, München. *Charlottenburg 4*, 1923, VERLAG „OFFENE WORTE“. (Grundpreis Mk. 2.50).

De schr. heeft in een klein bestek een zeer volledig overzicht gegeven van alles wat de moderne Duitsche officiersopleiding betreft. Zooals reeds bekend was, rekent men hiervoor, practijk, theorie en toepassing saamgenomen, 4 jaar, althans wanneer de wetenschappelijke vooropleiding voldoende wordt geacht, d.w.z. de adspirant gerechtigd was een universiteit te bezoeken.

De eerste 15 maanden worden in hoofdzaak practisch besteed, eerst daarna wordt men e.q. als adsp.-officier aangenomen, de eigenlijke theoretische vakopleiding duurt twee jaar; kortom wij vinden ook hier weder het stelsel, merkwaardig genoeg, waarvoor in ons leger reeds geruimen tijd wordt geijverd.

Wij wenschen dit interessante werkje in veler handen en zeer zeker van onze leiders van het militair onderwijs.

d. G.

Ter aankondiging ontvangen.

Die Truppenführung. Ein Handbuch für den Truppenführer und seine Gehilfen, bearbeitet von von Cochenhausen, Oberstleutnant. *Berlin*, 1924. E. S. MITTLER & SOHN. (Preis in Halbleinenband M. 6.50).

De Motorgids. Maandblad. Orgaan gewijd aan de belangen van den motordienst, den automobielhandel en aanverwante bedrijven. Eerste jaargang. No. 1 (Februari 1924). Hoofdredacteur K. A. RÖVEKAMP, kapitein-commandant van den Motordienst.
